Downloaded From AWK Library
awklibrary.com

د بنسټيزو ستونزو د حل لارې

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

ليکوال
ملا عبدالسلام «ضعيف»
د خپرېدو کال: ۱۳۹۰ لمريز
خپروونکی

بسم الله الرحمن الرحیم

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم :د بنسټیزو ستونزو د حل لارې
لیکوال : ملا عبدالسلام «ضعیف»
کمپوز او ډیزاین : لیکوال
خپرندوی : مستقبل خپرندویه ټولنه
د چاپ کال : د ۱۳۹۰ل.کال پسرلی
د چاپ ځای : لاهور
د چاپ شمېر : زر ټوکه

د((کمزورۍ))زورورۍ

د ګران افغانستان سیاسي برخلیک له دې تېرو څه کم درېو لسیزو راهیسې دومره تت را روان دی، چې تر دې شېبې دافغان ملت سترګو نه پخپلو سترګیو (عینکو) ولوستای شو او نه دنورو په ککوین، ان دهغو مدعیانو په هغو هم، چې ویل یې له فضا نه دځمکې هر څیز دیو څپک واټن هومره وینو. افغانان خواران هم اریان دریان لاس تر زنې ناست دي او نړیوال ((خواخوږي)) او ((نړیواله ټولنه)) هم ورته څوک دخیر پر غوندۍ ناست، ننداره کوي او څوک ترې خوندونه اخلي او هغه دخوشال نیکه خبره:

نوره واړه پښتونخوا په ځای مېشته ده
دا یو زه دی زمانې پکې منصور کړم

موږ نه دچا پر سوکالۍ رخه کوو، نه د چا ازادۍ ته په اوبو کې خولې کېږو اونه مو دچا پر سیاسي برید سترګې ښخې وي او نه پر جغرافیایې هغه دولسونو له علمي او اقتصادي پرمختک سره دسیالۍ رڼا خو مو په وچولي کې دپیدا ایښت او افغانښت له ورځې نه ده ځلېدلې؛ نو څه به د چا سوکالۍ ته پخسیږو؟

هن: دا یوه خبره ده، چې دځان، ټولنې او خپل برخلیک په باب اندېښنه او سوچ، مو وګړنی او سړنی (انساني) حق دی.

حق مو دی چې دخپل برخلیک په اړه او تړاو هر لاسوهاندی وکړو او پرې وتوکو او داستاد الفت خبره:

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

تور ته سپين نه شم ويلی سپين ته تور زه
دا اميد دی څوک له ما نه هيڅ نه کاندی

حق مو دی، چې دچا راته پر زړه چړې ګرځي، هغو ته مو پر زړه وينې پرتې وي.

حق مو دی:
چې زما دبڼ اغزي ته کاږه ګوري
ويم چې اور شوی دهغو په ګلستان

دهمدغو حقونو يو خاوند هم، افغان مسلمان او مجاهد ښتون ددی شننيز (تحليلي) اثر ليکوال ـ چې پخپله له انکسار پرته ځان ليکوال نه؛ بلکې دقلم د ډګر يو خړپو څن بولي ـ ښاغلی عبدالسلام ضعيف دی، عبدالسلام ضعيف چې له ځايه ديني طالب علم دی، تر هغه مهاله په اسلام اباد کې دافغانستان د اسلامي امارت سفير و چې امريکايي ځواکونو دنيويارک د سوداګريزې منځۍ دنسکورېدو دکسات په پلمه د ۱۳۸۰ دتلې په نيمايې کې پر افغانستان پوځي يرغل وکړ، که څه هم ښاغلی ضعيف له ديپلوماتيکو حقونو او په پاکستان کې دلس مياشتنۍ قانوني مېشتېدنې دويزې خاوند و؛ خو پاکستانيو چارواکيو د ټولو سفارتي ادابو او ارونو په ړنګولو امريکايي ځواکونو ته په لاس ورکړ، چې دباګرام، کندهار او بيا ګوانتانامو دتورو تمبو شاته يې څه کم څلور کاله ښکېل کړ، ښاغلي ضعيف د ګوانتانامو په جهنمي زندان کې دځان په څېر له سوونو بېګناه بنديانو سره دبشرپالو امريکايانو انساني چلن دسر په سترګو وليد، تر خلاصون وروسته يې دګوانتانامو له بنديانو سره دچلن يوه بوږنوړي او زړه ويلوونکی انځور وايست، په ښتو ژبه کښلي ((دګوانتانامو انځور)) دومره کتونکي، لوستونکي او هر کليوال پيدا کړل، چې په لومړي ځل يې دښتو کتاب دچاپ شمېر

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

دوه دېرش زره ټوکو ته ورساوه او يواځې په ښتو نه، په پارسي، اردو، عربي، انګليسي او فرانسوي ژبو يې هم دژباړې او خپراوي تکل وشو.

((دګوانتانامو په انځور)) پسې دښاغلي عبدالسلام ضعيف دا په لاس کې تحليلي اثر هم دهېواد او نړۍ سياسي اکر (وضعې) ته پام دافغانستان درواني غميزې دپای په هيله ديو لړ نغوتو (مشورو) او وړانديزونو ټولګه ده، چې که يې له منځپانګې نه ګټنه وشي، زما باور دی، چې زموږ دملي او سياسي ربړې دجندرې (کولپ) په پرانستو کې به مرستندوی جوت شي.

زه په داسې حال کې چې نه يواځې له هېواد، ټولنې او اولس سره د ښاغلي ضعيف تړاو کمزوری نه بولم، بلکې دده په شننو کې ځينې زوروري خبرې او دخپلې رنځورې ټولنې د درملنې لپاره اغېزمنې نسخې هم وينم، خدای دې وکا، چې دښاغلي ضعيف د ((حي علی الفلاح)) دا بلنه د ((خوار ملا اذان)) نشي او زموږ دروان ناورين عاملين پرې پر خپلو کړو دبيا کتنې (کلمه) ووايي.

دښاغلي ضعيف دزړه او قلم دزور دلازياتېدو په هيله.

محمد اصف صميم
۱۳۸۵-۱۱-۳
جلالکوټ

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

سریزه

د ټولو کائناتو پیدا کوونکي، پالونکي او روزونکي ته ثنا، د هغه د ګران محبوب، ربښتوني استازي او د هغه ټولو ربښتونو استازو او د هغو د ټولو کورنیو وګړو او پیروانو روحونو ته درودونه او سلامونه، هغه ذات چې موږ ته یې د حق او باطل لاره په خپل لوی فضل سره ښودلې ده، هغه ذات چې موږ ته یې د ښه او بد په منځ کې د عقل په ذریعه د توپیر ځواک را بخښلی دی، هغه ذات چې د انسانانو د هدایت او د خپل منځي ستونزو د حل لپاره یې د انصاف او عدل لوی کتاب د قانون په توګه د خپل ربښتیني استازي په ذریعه را استولی دی، په دې کې شک نشته چې نفاق لوی خدایﷻ ته ډیرناخوښه عمل دی او هغه ټول بندګان له دې ناوړه کار څخه منع کوي هغه په خپل سپیڅلي کتاب کې خپلو بندګانو ته داسې هدایت ورکوي چې:

﴿وَٱعۡتَصِمُواْ بِحَبۡلِ ٱللَّهِ جَمِيعٗا وَلَا تَفَرَّقُواْۚ﴾ [آل عمران:۱۰۳]

ژباړه: تاسو ټوله د لوی خدای (ﷻ) په کلکه رسۍ باندې چې قرآن کریم دی منګولې ټینګې کړئ، او په خپلو منځونو کې بې اتفاقي او بېلتون مه کوی .

دلته الله ﷻ دواړې صیغې که داعتصام (منګولو لګولو) ده که د افتراق (بېلتون) ده د امر او نهي په توګه یادي کړې دي الله ﷻ دوه

نقیض شیان په یوه آیت کې د یوه او بل په عکس کې ذکر کړي دي د سپیڅلي قرآن دغه مبارک آیت زه دې ته اړ کړی یم چې د افغانستان په لوی کور کي د اختلاف او بېلتون لاملونه وڅېړم او په دې سره پوه سم چې دا لاملونه څه شي دي چې زموږ د تاریخي ټولنې د بربادی سبب ګرځیدلي یا ګرځي او ولې زموږ وروڼه، رهبران، قوماندانان، پوهان، روشن فکران او عام مسلمانان ددې ناورین د پای ته رسیدلو په هکله پاته راغلي او تر اوسه پورې د دې مغلقي معضلي لپاره د حل اصلي لاري ته مراجعه نه ده شوي، زما سره له ډیره وخته راهیسې دا فکر وو چې د اختلاف، بې باورۍ او فاصلې لاملونه ومومم او ورباندې پوه شم، له ډیرو پوهانو، عالمانو، مشرانو څخه مې پوښتنې کړې، مختلف نظرونه مې اوریدلي او موندلي دي چې ډیر به زما دي د فکر سره برابر او ډیر به یې نامُوافق راتلل، خو ښا د ډیرو مصروفیتونو او یا د تجربې د کموالي له کبله ورته په نهایې ډول ځیر شوی نه وم، کله چې په ۲۰۰۲ م. کال د امریکایې سرو یرغلګرو د ظلم په تورو او کرغیړنو پنجرو کې ولویدم، هلته مې خپل ځان یواځې له فکرونو سره وموند. ددې فرصت راته پیدا شو چې پردې ستونزو باندې د خپل مغز د توانایی او استعداد آس وځغلوم، هغو مغلقواوپیچلو غوټوته ورشم چې زموږ برخلیک پکښې پیچل شوي اوبیاټینګ تړل شویدی.

یو بل دلیل داوو چې ما وپتېیله چې بهرني دښمنان زموږ په منځ کې د بېلتون زړې څومره ډېر ښندی. امریکایې شریرو او نفاق خوښوونکیو محققینو ته به ما ډیر ژور او عمیق فکرکاوه چې دوی له موږ نه څه غوښتل او په موږ کې یې څه غوښتل، زموږ په منځ کې

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي
د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

یې د نفاق تخم په څه تدبیر سره خپراوه. د مثال په توګه پښتون ته به یې په تحقیق کې ویل: چې تاسو خو د هیواد اکثریت تشکیلوئ، خو اقلیتونو ستاسو پر میراث قبضه کړې تاسو باید کوښښ وکړئ چې خپل میراث لاس ته راوړئ. خپل میراث په خپله و ساتئ، ازبک ته به یې ویل: چې تاسي خو اقلیت یاست پښتانه غواړي تاسي له حق څخه بې برخي کړي. تاسي باید کوښښ وکړئ چې خپل حق وګټئ. موږ ستاسي سره یو ، څو تاسي له خپو حقوقوڅخه برخمن کړو، تاجک ته به یې بل څه ویل. سلفي، صوفي، مذهبې، مکتبې او طالب ته به په نورو شکلونو ډغېدل له هر یوه سره به یې ځان په غم شریک باله، په همدغو موضوعاتوکې دوی ترموږ ښه علم او پاخه معلومات درلودل د دوی هڅو او کړنو ماته ښه الهام راکاوه چې هغو نیمګرتیاووته چې موږ یې د ټولني پر ځای ځانځاني غوښتنوته ټیل وهلي یو، زموږ دښمنانو ته طلایي چانس ورکړي چې له هغه څخه بده استفاده وکړي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

زموږ د همدغه ببلتون د ټکو څخه چې کله قومي جنبه، کله ژبني بڼه، کله مذهبې بڼه، کله د مینځ لارو او سخت دریځو عناوین ورکول کیږي او د هغو بې مغزو او پوچ مغزو افغانانو په ملاتړ په عملي توګه لیدل کیږي. دا ستونزه به ترڅو وي، حل به یې کله پیدا کیږي، کله به زموږ غریب ملت او مظلوم هیوادوال د ښېغمي استوګني او امنیت ساه اخلي والله اعلم.

ما خپل لنډ فکر هغو ستونزو ته متوجه کړ، چې زما په نظر زموږ د ټولنې د پراګندګي عوامل پکښې لیدل شوي او یا د ډیر وخت په تېرېدو یا د سستۍ او بې پروایۍ له کبله د بدمرغیو سبب ګرځیدلي، ما هغه علتونه چې ستونزي تري جوړي شوي د څېړني په شکل سپړلي، په تفصیلي شکل مي پکښي تحقیق کړي، څو جوته کړم چې دا ستونزې څنګه د بدمرغۍ لامل شوې،د ستونزي بنیادي

علت او دلیل مې په ساده ډول واضح او ښکاره شي، که څه هم زما څېړنه به له علمي څېړنو سره توپیر ولري، زما فکر، اند او اد راک به له نورو روڼ اندو علماوو او علمي شخصیتونو له افکارو سره توپیر ولري، کیدلای شي دا توپیر په ځینو مواردو کې علمي توپیر وي یا د تجربې توپیر، په هر صورت زه هغه څه تاسو محترمو لوستونکو ته وړاندی کوم چې زما قاصرذهن درک کړي دي، زه یې تجربه لرم، زه د هغو په عواقبو پوهیږم، ټولو هیوادوالو ته په ځانګړې توګه راتلونکي نسل ته ددغه پیغام رسیدل خپل دیني او ملي رسالت او مسؤولیت بولم الله ﷻ دې وکړي چې د هغو مسلمانانو ورونو لپاره د ګټې لامل وګرځي چې د ګران هیواد د ستونزو د حل په لاره کې چوپړ د ځان فریضه بولي او د ګرانو هیوادوالو په غمونو سره ځوریږي آمین.

ستاسو د دعاوو هیله من
د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي
ورور
ملا عبدالسلام « ضعیف »

د افغانستان بنسټیزي ستونزي

د نړۍ هیڅ دولت او ملت له ستونزو خلاص نه دی. په هرهیوادکې له ستونزو سره مبارزه او د حل لپاره اساسي لاره پیدا کول د هر ملت دنده ده چې هم هغه ملت یې تر نورو ملتونو ښه درکولای او عملي کولای شي. په ټوله نړۍ کې دا یو عام رنځ دی چې د نړۍ په هرهیواد کې ساري او جوتي جرړي لري، خو د دې جرړو څېړنه د دغه رنځ د عامو الناسو په څیر عامه نه ده. بلکې هره څېړنه د سیمې په توپیر خپلې ځانګړتیا وي لري.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

څو لسیزي پر موږ تېري سوې، څومره قرباني ورکول کیږي، څومره خلک ژوند له لاسه ورکوي، څومري اقتصادي پلانونه شاته پاته کیږي، څومره سیاسي چانسونه له لاسه ورکول کیږي، خو د موفقیت لپاره بیا هم مثبت ګام نه ښکاره شوی او نه اخیستل شوی دی. که اخستل شوی هم وي هغه حرکت دهیواد په ضرر تمام شوي دی او بالاخره د ساري ناروغۍ په څیر نړۍ په برخلیک کې راسره شریکه شوه.

د ډیرو ژمنو، ډیرو همکاریو، ډیرو هلو ځلو سره سره ددغه رنځ پوره تشخیص نه دی شوی او یاورته درمل پر وخت نه دي ورکول شوي د دې څه علت دی، موږ څه ته ضرورت لرو، خلک څنګه ډاکټر

غواړي، مرض څه شي دی، علاج یې څه دی؟؟؟ دا یوه پېچلې او سخته ناروغي ده چې ښه تشخیص او ښه درملو ته اړتیا لري.

د امریکایانو سره چې زه څه کم څلورکاله یرغمل وم ما د خپل توقیف په موده کې پر دې سختو ستونزو باندې د خپلې ذهني قوې او استعداد له مخې تحقیق کړي او همېشه به مې پر دې فکر کاوه چې دا ستونزي څنګه پیدا کیږي، څنګه خپریږي او بیا څنګه په ناسور باندې بدلیږي او بالاخره د هغه لپاره علاج او درمل څه دی؟ مادلته څو علتونو ته په ځیر سره خپل ذهن متوجه کړی چې زما په نظر اساسي علتونه دې او هغو ته مې د علاج او نجات لاره سنجولې ده الله تعالی دې وکړي چې زموږ دهیواد ځوریدلي او شریف وګړي تري استفاده وکړي او زموږ غریب هیواد ته څه ګټه ځني ورسیږي، زما دغه تحقیق پر اووه علتونو باندې ذهن ځغلولی دي چې په لاندي توګه یې ستاسو ګرانو لوستونکو په وړاندې ږدم :

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

لومړی : مدرسه او ښوونځی

دویم : قومي جوړښت

دریم: کلتوري ارزښت

څلورم : جغرافیایې اندېښني

پنځم: کورني او بهرني سیاستونه او پالیسۍ

شپږم: لوېدیزه دموکراسي

اوم: نشیي توکي

دا اووه هغه اساسي بنیادونه دې چې هر بنیادیې ځانته جلا باب او هر باب یې د جزئیاتو په تناسب مختلف فصلونه لري.

دا یوه علمي، نظری څېړنه نه ده چې زه یې تاسو ته د یوه پروفیسور په توګه تقدیموم، بلکې عملي او تجربوي څېړني ته ورته یوه نژدې څېړنه ده، چې د افغانستان دیوه وګړي په توګه د ډیرو

ناخوالو د قرباني شويو وګړيو انځوروړاندې کوې، مګر د تجربو د پړاوونو سره سره يوه علمې چاپيريال ته هم سرورننباسي. زه هيله لرم چې زما دغه وړه ډالۍ به زموږ ځوريدلو او کړيدلو وګړو ته ديوه ښه فکر په وړاندې عملي پلان ته لړ لاره ورلنډه کړي او د نورو

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

مدرسه او ښوونځی

مدرسه او ښوونځی دواړه د ټولنې د وګړيو د فکري او علمي ودې د لوړتيا لپاره هغه مراجع دي چې د ملت ټول وګړي بې له کوم توپيره دواړو ته اړتيا لري. همدغه علمي ارګانونه دي چې موږ د دنيا او آخرت د نېکمرغۍ لوري ته سوقوي. هروګړی ديوه کامل انسان په توګه علمي نړۍ ته ورپيژني او هر څه چې زموږ له ژوند سره تړاو لري له همدې ورونو څخه لاره ورته پيدا کيږي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

دا يقيني خبره ده چې ټولنه له ښوونې او روزنې پرته يوه نيمګړې ټولنه بلل کيږي. هر وګړی چې له دغه نعمت څخه برخمن نه شي د خپل دنيايي او اخروي مسؤوليت ادا ينه نشي کولای او نه هم خپل خيراو شر پيژندلای شي، زما څېړنه د مدرسي او ښوونځي په هکله د يوې ستونزې د علت په توګه نه، بلکې دهغه تفريط او افراط په هکله ده چې زموږ ګران هيواد يې له ډيره وخته راپه دې خوا په کړاو او کړکيچ کې اچولی دی. دغه مهمه ستونزه هيڅکله په بشپړه توګه حل شوې نه ده او نه ورته د وخت د واکمنو لخوا پوره پاملرنه شوې ده، له بده مرغه هر وخت دغه ستونزه په هيوادکې بابيزه ګڼل شوی او اهميت يې کم ښودل شوی دی.

مدرسه او مسجد يواځې ددينې او مذهبي زده کړو مراکز نه بلل کيږي، بلکې په سياسي او ټولنيزو مفکورو هغه سمبال مراکز دي

چې ددغه هیواد بچیان پکښې حقیقي روزنه اوزدکړه ترلاسه کوي، د الله پـه وړاندې د ښه مسؤولیت او د ټولنې او ژوند په وړاندې د انساني مسؤولیت اوکرامت لپاره په عملي توګه ځان جوړونه ده، داسې زده کړه هیڅ ستونزه نه ده او نه دغه روحاني مراکز کومه ستونزه راولاړوي. بالعکس په ټولو روزنیزو اړتیاوړ برخو کې انسان ته روزنه ورکوي چې اخلاقاً د ټولنې خدمت ګار اوسي، په ټولنه کې خلکو ته ضرر ونه رسوي، د اړتیا په وخت کې د خلکو سره مرسته وکړي

د خدای له بندګانو سره احسان او لورېينه خپل يو دائمي عادت وګرځوي. د خدای اللهاو خلکو په وړاندې خپل مسؤولیت سرته ورسوي، د رسالت پیغام د امانت په توګه خلکو ته ورسوي، صورت او سیرت د خدای او د هغه د رسول پر طریقه برابر کړي؛ خلکو ته د معاملاتو د حلال، حرام، مشبهاتو، مباح او مکروه توپیرونه وښيي، په اسلام کې ټولنیز او اجتماعي عدالت هره ټولنه یوه سوکاله او سوله ییز چاپیریال ته سیخوي انسان ته ددنیا او آخرت نیکمرغي او بریالیتوب ورپه برخه کوي، معروف او منکر سره بېلوي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولنې سره خوندي دي

ښوونځی هم د ټولنې او انساني روزنې لپاره مدرسې ته ورته اهداف لري، د هیواد د ځوانانو او ټولو وکړو ښې روزنې ته پاملرنه کوي یو داسې هدف ته لاره هواره وي چې د ټولنې یو سالم، ګټور او با استعداده وګړی د خپل هیواد د چوپړ لپاره رشتونی خدمت ګار اوسي، د ټولنې له کلتوري او عنعنوي ارزښتونو خبراوسي او د ټولنې د وکړیو د عصري اړتیا وو په پوره کولو کې د هغو لاربښوونه او مرسته وکړي. د نړۍ د سیالۍ په ډګر کې د یوه ښه سیال نقش پر ځای کړي. د نړۍ له نویو پرمختګونو څخه هیواد برخمن کړي، د ساینس او نوي ټکنالوژۍ په لویو نعمتونو سره د هیواد ټول وګړي

برخمن کړي ترڅو اقتصادي پرمختګ د هیوادوالو په ټولنیز ژوند کې ښه والی راولي، د خلکو د سوکالۍ لامل وګرځي. ددفاع او امنیت په لاره کې د خپلو خلکولاس نیوی او مرسته وکړي.

د هېواد هر وګړی په دې ښه پوهیږي چې په هره ټولنه کې ښوونکي، عالم، قاضي، حقوقپوه، انجنیر، اقتصادپوه، ساینسپوه، سیاستپوه، پیلوټ، ډاکټر او د بل هر هنر څښتن ته اړتیا سته، له هنر څخه زموږ هدف علم او پوهه ده، نه د هغه هنرخاوندچې په بله ژبه ډم ورته وایي. موږ وینوچې زموږ ټولنه تراوسه په سید جمال الدین (افغاني)، احمد شاه (ابدالي) خوشحال خان،میرویس خان، محمود (غزنوی) او نورو علمي او تاریخي شخصیتونو په علم او پوهه ویاړي. خو له بده مرغه ددغې اړتیاد پیژندلو سره سره له ډیره وخته

د ښوونځي او مدرسې تر منځ یو ډول توپیر لیدل کیږي، د دغو دواړو مراکزو په منځ کې رقابت تر سترګو کیږي. همدغه رقابت د وخت په تیرېدو سره د یو ډول فاصلې او په بل عبارت د یو ډول نفرت لامل ګرځي چې ټول هېواد دیوې لویې بدمرغۍ کندې ته ورغورځوي. ځکه چې زموږ د هیواد ټول وګړي د متعلمینو او مقلدینو حیثیت لري او مقلد په هر وخت کې د یوه رهنما په لارښوونه پسې روان وي، همدا دوه مراکز مدرسه او ښوونځی دي چې د هیواد لارښود او خلکو ته لارښونه کوي، که خدای مه کړه د مشرتابه د مراجعو تر منځ د تضاد او رقابت نخښې پیدا کیږي، نو په اوتوماتیک ډول ټول هیواد

د مخکښانو پر پله پرغبرګ مشرتابه وېشل کیږي او دا بېلتون د وخت په تیریدلو سره د انفجار پولې ته رسیږي. دا چې دا انفجار به په خپله کیږي یابه د دویم ګړي لاس په لمسون سره کیږي دا بیا بیل

علتونه لري چې په هغو کي لوی علت د نظرونو بیلوالی دی. دویم د دغوارګانونو د اهمیت نه پیژندل دی. له بده مرغه د ښوونځی ښوونکي ته دا مفکوره ورکول شوې یا هغه همداسي مفکوره پیدا کړې چې د مدرسي یا مسجد ښوونکي د زاړه کلتور یا عنعناتو پالونکي دي. په نظر کې افراطي او ساده ژوند کوونکي دي، له عصري تمدنه ناخبره دي او یا پام نه ورته کوي، په فقیرانه ژوند کې عزت لټوي، د سیاسي او اقتصادې رقابتونو مخالف دي او یایې په اهمیت نه پوهیږي. نو له همدې کبله باید ده ته په خواره سترګه وکتل شي. په ټولنه کي باید ظاهري عزت ونه لري او د منصب اومقام څخه بیل وساتل شي، یوازي د مړي د غسل، تکفین او تدفین، د ماشوم په غوږ کې د اذان، د اسقاط او خیرات، په مسجد کې د ماشومانو د لومړنیو زده کړو او د خلکو د امامت لپاره د زکات او ورځني ټوک په عوض مصروف وساتل شي او بس، بالعکس د مسجد او مدرسي

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولني سره خوندي دي

د ښوونکي په فکر کې د ښوونځیو ښوونکي او زده کونکي د یو بدعتي، فاسق، فاجر نااهل، ددین او مذهب پریښوونکي، د اسلامي او کلتوري دودونو پایمالوونکي د لوېدیزو او غیر اسلامي هیوادونو د کلتورونو پلویان او د پردیو کلتور ته وده ورکونکي ګڼل کیږي چې د دغو دواړو سیالیو لپاره په پوره دلائلو په هرډول حالاتو کې بیلابیل تبلیغات شوي چې د هغو پوره بیلګي هر وخت لیدل شوي دي. موږ وینو چې دوخت په تیریدو او د مختلفو انقلابونو په راوستلو سره ښه روښانه شوي دي، دلته عمده او بنیادې انفصالونه راغلي هغوی په شربلوسره ښه وده کړي ده. هر غلیم په خپل وخت کې تري ښه ګټه اخستي ده. په همدغو نظرونو باندې دهیواد هرڅه ته زیانونه رسیدلي دي، د وخت حکومتونو تردې مهاله د دغو دوو تربیتي مرکزونو توازن نه دی ساتلی، یاهغو ورته پاملرنه نه ده کړي یاله دغه

حقیقت څخه دهغو سترګي پټې شوې دي. د وخت واکمنانو ښونځیو ته زیاته دولتي بودجه وقف کړي، هغو ته یې عصري تجهیزات او نور لوازم پر خپل وخت برابر کړي، د ښوونکو لپاره یې عزت، کور، موټر او تنخوا، تخصیص کړي، ددغه ارګان دودې لپاره یې د تبلیغاتو له هري وسیلي څخه ښه کار اخستي دی. خو له بده مرغه ددیني او مذهبي زده کړو لپاره یې یوازي فقر کافي بللي د ی، سره له دې چې دواړه زده کوونکي د ملت بچیان دې او ددغه ملت په حقوقو کې بې له کوم توپیره مساوي حق لري. یو د هیواد په ګډه بودجه هډوکي کلکه وي، خپله اوکورنۍ د اصراف سره سره په دغه بودجه باندي ساتي. مګر بل وګړی باید فقروکړي او د هیوادوالو په سږه اووچه ډوډۍ په نیم نس ژوندوکړی.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولني سره خوندي دي

د دغو دوو سکتورونو په مینځ کې نه انډول یاد یوه سکتور له پامه غورځول د یو ډول بېلتون لامل ګرځي. چي په تدریجي توګه د دې بېلتون او انفصال او د دغو سکتورونو په اهمیت نه پوهېدل نورهم په دغه بېلتون کې زیات والی راولي، د مثال په توګه: ملا د انجینر په اهمیت نه پوهیږي، او انجینر د ملا په ارزښت نه پوهیږي، یا یوڅه پوهیږي، یا پوهیږي خو د بېلتون په ډیروالی سره د تعصب غوټه پیدا سوې ده. همدغه تعصب ددغه حقیقت د اهمیت په باب د هغو پر سترګو پرده غوړولي وي، دا هغه ستر علت دی چې دوخت په تیریدو سره یې د خلکو کړاوونه زیات کړي دي، د دې لپاره چې د خلکو لپاره ښه روښانه شي د مثال په توګه څو بیلګي د لوستونکو په وړاندي ږدم.

کله چې امان الله خان په ۱۹۱۹ میلادي کال د فبروري پر ۲۳ مه په لغمان کي د ناڅرګندوکسانو لخوا د خپل پلار تروژني وروسته قدرت

ته ورسید او له انګرېزانو څخه یې د هیواد خپلواکي بېرته واخیستله.او د ده په وختو کې په هیواد کې عصري ښوونځي را ووتل له همدغه وخته

د ښوونځي او مدرسي تر منځ درز نورهم مخ په ډېریدو سو، د ښوونځي او مدرسي زده کوونکي د مقابلې په بهیر کي د عقدي حد ته ورسیدل، دا مقابله د محمدظاهرشاه او محمد داود خان په وخت کي نوره هم ګرمه شوه، د حکومتي چارواکو توجه یوازي ښوونځیو ته ځانګړې وه، مسجدونه او مدرسي چې د مذهب او اسلام ښه زده کړه پکښې کیدل اوکیږي یوازي د فقر په کچکول پوري وتړل شول، همدا لوی علت وو چې د افغانستان طالبان یاددیني پوهي زدکونکي د زدکړي لپاره له افغانستانه بهر وتل. د هیوادنه د باندي به یې دیني زدکړه کول، هغوی په بشپړه توګه له مکتب څخه بیل او لیري روزل کیدل.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

دویم مثال د ثور په اوومه دکمونستي رژیم کودتایاخونړی انقلاب دی. د افغانستان د هلاکت دغه تخم د ظاهرشاه او داودخان د واکمنیو په وختونو کې پیدا شو، وکرل شو او وده یې وکړه، ددغو ګوندونو یا عقیدو خلک د ښوونځیو او پوهنتونو له غیږو راوټوکیدل، په ټولنه کې دغه مکروب په ډېره بېړه دهېواد تر هره ګوټه ورسیدی

د هیواد د شاهي نظام د کورنۍ په غیږ کې یې نفوذ و کړ د هغو ملاتړ یې خپل کړ، هغو به په ډاګه او بربنډ ډول سره د مسلمانانو او اسلام پر مقدسو هدفونو ګوزارونه کول. دغو عناصرو په هیواد کې په مختلفو نومونو تبارز وکړ، کله چې هغو د خپل زاړه ملګري داود خان پر سر ماله تیره کړه ، نویې د هغو په عقیده بریالی انقلاب وکړ.

دغو کمونستانو سمدلاسه په هیوادکې د علماء کرامو او دهغو د پلویانو په نیولو پیل وکړ. محبسونه یې ځني ډک کړل آن تردې چې په ژوندونې یې پرهغو هدیري جوړي کړي. دغه وخت وو چې ښوونځي د اسلام پر ضد د مبارزې ستر مرکزونه وګرځیدل، د اسلام او مسلمانانو پر ضد به پکښې پلانونه جوړیدل د کمونیستي ایډیالوژۍ کفري شعارونه به د ښوونځي د ښوونکي یازدکونکي لخوا خلکو ته رسیدل، د علماء کرامو، مسجدونو، مدرسو او اسلامي مقدساتو پر ضد تبلیغاتو د لومړې ځل لپاره په دغه هیوادکې عادې ښه غوره کړه. دکمونستانوداسي ناوړوکړونو په هیواد کي د ټولو مسلمانانو د صبر کاسه وچړپول. مسلمانان له خپل خواږه هیواده هجرت ته اړ ایستل سول، په هیوادکي عامو مسلمانانو ته هم دا احساس پیدا شو چې د د غو کرغېړنو څیرو په وړاندي د ملي قیام هڅه وکړي او د اسلام د دفاع په لار کي د خپلو زړونو نفرت دکمونستي پرمختګ په وړاندې ښکاره کړي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

دلته بیا هم مدرسه او ښوونځی په یوه مخامخ ټکر کې سره ښکیل شول. بیا هم ملا ساده وګڼل شو. د دیني زده کړو د ښوونکي حیثیت کم وپیژندل شو، د هغوی د نابودی یاورکاوي هڅي وشوي، که څه هم په پوهنتونونو کې دشرعیاتو پوهنځي شته او محصلین د فراغت سند تر لاسه کوي ، خو د دیني زده کړو لپاره کافي نه دی ګڼل شوي. او یا دا چي د نورو عصري مضامینو لټان چي په شرعیاتو او دین ښېخي خبر نه وي په اوتوماتیک ډول د شرعیاتو پوهنځي ته کامیابیږي. بیا دا خلک اثره قاضیان او څارنوالان جوړیږي چي د لېوانو دي هم پلاور باندي وګرځي.

که څه هم د کمونستي رژیم بیخ او بنیاد د خلکو په نظر له منځه ولاړی مګر بدبختانه د کمونستي نظام تر نسکوریدلو وروسته بیا هم هغه کمونستی ډلي د ژبې یا سیمې له مخې د مجاهدینو په ځینو

جهادي ډلوکې تنظیم شولي. هغو په ډېرمهارت سره د خپلو ناوړو او نا اسلامي کړنو، د اسلام او وطن سره د خیانت جبران د مجاهدینو په بدنامولو کې ولټاوه، هغو خپله مجاهیدینو ته د ځینو مجاهدینو په پلوي یاد مجاهدینو په نوم اولباس کې یوځل بیا ملت ته ګوزار ورکړ، زموږ د هیوادوالو د وینو تویولو ته یې ادامه ورکړه، په هیواد کې یي دبې اتفاقۍ او بې اعتمادۍ فضاء نوره هم په ټینګه سره خپره کړه،

د تعصب او نفرت زړي یې په ټولنه کې وشېندل، همداراز د طالبانو په نظام کې هم ځیني ناپیژندل شوي کسان ننوتلي وه. هغو به بې ځایه

د خلکو ځورونه کوله، د طالب په نامه به یې طالبان بدنامول، که څه هم طالبانو په پوره غور سره کوشش کاوه چې کمونستي ځېري بربنډې کړي او له خپلو لیکو یې لیري کړي. خوطبعي خبره ده چې سل په سله کې دا مخلوط کړل شوی تخم نه سوای بدلیدلای، لاتراوسه دالړۍ روانه ده. دا چې ترڅوبه وي خدای تعالی ښه پوهیږي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

خبره د مدرسي او ښوونځي وه، د طالبانو اسلامي نظام بیاتر ډېره مدرسو اومسجدونو ته پاملرنه وکړله. د ښوونځیو سره یې دومره لیوالتیانه ښودله څومره چې مناسب وه یاخلکو له هغوڅخه غوښتنه درلوده. له بده مرغه اوسني نظام بیا په پیل کي مدرسو ته په یواړخیزه توګه شاوګرځوله مګر ښوونځیو ته یې نسبتاً ډېره پاملرنه وکړه دا افراط او تفریط دواړه د پیدا شوي واټن سره ښه مرسته کوي، د ښېلتون ډیروالی راولي او نورو بدبختیو ته لاره هواروي.

موږ وینو چې دا اوس هم دمدرسو او ښوونځیو ترمنځ ښکاره مقابله روانه ده، د ښوونځیو قوت د مدارسو کدرونه بیواکه او بې

صلاحیته کول غواړي، لوړې زده کړې چې د هیواد د اوسنۍ اداري اساسي قانون د ځینو مقاماتو لپاره مناسب ګڼي د مولوی فضل الهادی (شینواري) غوندې شیخ الحدیث له مخې لیري کوي که څه هم هغه د خپل مسؤولیت په دوره کې د شریعت ټول حدود د اوسني نظام

د رضامندۍ او خوشحالولو لپاره ناعملی پرېښودل. په دغه هیوادکې د شریعت د یوه حد اقامه هم عملي نه کړای سوه، دلته ښه معلومیږي چې پټ رقابت وجود لري. د هیواد په هرګوټ کي د مدرسي طالب او استاذ د کفارو د سازشونو له امله په مختلفو نومونو وژل کیږي، توهینیږي، بندی کیږي او..... ترڅو په دغه نوم سره ټوله اسلامپالي ښه وټکول شي، آن په غربې مطبوعاتو کې خو لاخبره تر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم پوري ورسیده، د رسول اکرم په نوم کاریکاتورونه خپاره کړل سوه او د پاپ په لمسونکو خبرو یې د اسلام توهین ته لمن ووهله، نور نو زموږ لپاره اصلي عامل ته لاره پیدا کول او پیژندل او د حل لاري لټول پکار دي. موږ باید یوازي د خلکو له احساساتو، صداقت، فقر او مجبوریت څخه استفاده ونکړو که چیري په رښتوني ډول هڅه او کوشش وشي چې په ښوونه اوروزنه کې بنیادي او بنسټیز مشکلات حل کړای شي نو څو ټکي باید په نظر کې ونیول شي.

۱- په ښوونیز نصاب کې باید له لومړي څخه تر دوولسم ټولګي پوري نغښتي تعلیمات په اوډلي ډول ځای کړل شي.

۲ - اسلامي ښووني د هر ټولګي د زده کونکي د ازموینې او برې مهمه برخه وګرځول شي.

۳ - اسلامي ښوونه د هېواد د ښوونیز نصاب داسي مهم رکن وبلل شي چې د ښوونو او لوړو زده کړو د ملا د تیرحیثیت ولری.

۴- ښوونکي بايد په ديني او عصري تعليماتو باندې ښه سمبال کړاي شي.

۵ - د زده کوونکو يونيفورم د نظام په شکل خاص خو ملي شکل ولري داسې نه چې د پتلون او نکټايې پر دی کلتور په زور تحميل کړای شي.

۶- په ښوونځيو، ليسو او پوهنتونونو کې پر اسلامي صورت او سيرت ټينگار وشي.

۷- د اسلامي تعليماتو سند او بريليک د نورو تعليماتو د سند سره معادل وپيژندل شي، څو د هيواد ټول وگړي له يوه منظم اسلامي نصاب سره ليوالتيا پيدا کړي او اعتماد پر وشي او وړتيا ته لومړيتوب او ارزښت ورکول شي.

۸ - د شخصي ښوونيزو مراکزو او مدارسو په زده کوونکيو کې دې د سيالۍ د احساس د پياوړتيا لپاره رغنده پاملرنه وشي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

۹- په پوهنتون کي بايد د هري رشتې انتخاب د هغې رشتې د زده کوونکو خخه وسينه داچي د نورو مضامينو ټمبلان د نورو زده کوونکو ځای ونيسي. وړاندي مو ووېل چي مدرسې د مکاتبو موازي ارگانونه ديخو په مسلکي توگه په پوهنتون کي يوازي د حقوقو او شرعياتو رشتې لري که دا رشتې نور زده کوونکي له دوی څخه اشغال کړي نو بيا د ديني مدارسو زده کوونکو ته کومه لاره سته چي خپله رشته انتخاب کړي؟

۱۰- د نارينه او ښځينه تعليماتو د نامخلوط تعليم لاري چاري بايدبيلي وساتل شي.

قوم او قبيلوي جوړښت

افغانستان د مختلفو قومونو له ترکيب څخه جوړ شوی، د بېلابېلو ژبو او کلتورونو درلودونکی هېواد دی. د دي توپيرونو سره سره تر ټولو ښه خبره داده چې ټول قومونه يې کاملاً د يوه دين پيروان دی. ټوله د يوه ملي پيژند او هويت افغان په نامه وياړي. که څه هم د مذهب له پلوه په خپلوکي څه توپير لري، لکه سني شيعه او...مگر د هر قوم گټې او زيانونه ديوه بدن د غړيو په توگه سره تړلي دي. له

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

بلې خوا که يو قوم په يوه ستونزه اخته کيږي ټول قومونه ورسره زيانمنيږي، همدارنگه د يوه قوم نيکمرغي د ټولو قومونو نيکمرغي ده که خدای مه کړه يو قوم په مشکلاتو کې ښکيل وي نور قومونه يې په غم ځان خبر نه کړي د ستونزو په حل کې ورسره مرسته ونه کړي نو دا ستونزي به د وخت په تيريدو سره ټولو قومونو او حتی ټول هېواد ته سرايت کوي او که بالفرض خدای مه کړه د يوه قوم په بدبختي کې
د يوه بل قوم وگړي ياقوم خپله گټه او ښيگڼې لټوي دا ډيره ناپوهي او يا په بل عبارت د تعصب مانا لري.

په هر صورت د هيواد د خپلواکۍ او ملي گټو پر بنسټ تل يو موټی کيدل يو له بل سره پخلا کيدل، مخالفتونو ته د پای ټکي اېښودل د ټولو هيوادوالو او وطن په گټه دي.

په افغانستان کې هر قوم په خپل دننه کې يو ترکيبي جوړښت لري د هغه جوړښت په چوکاټ کې ځانګړی ملي اعتبار لري. هرکله چې دستونزو سره لاس او ګريوان کيږي هغه وخت خپلو ستونزو ته د حل لاره پيدا کولای سي. بهرني قوتونه، اشخاص يا پردي عنعنات ددغه قوم ستونزه نه سي هوارولای دا عادي خبره ده چې په هرقوم اوهره سيمه کې ډير کړاوونه اوستونزي پيدا کيږي يا وارديږي ياواردي سوي دي مګر ملي يووالی يې په هواري او سوله ييز ډول له منځه وړلو کې ښه رول ادا کولای شي، خو دامهمه خبره ده چې ملي وحدت ته د کړاونو وړاندېينه وشي اويا ورته پوره احترام وشي که څه هم ځو لسيزي ددغه جوړښت د ختمولو لپاره کار شوی دی. تراوسه پوري هم په يوه او بل نامه د دغه بنسټ د ختمولولپاره کار کيږي او تر ډيره حده تاوان هم ورته رسيدلی دی.

لکه څنګه چې وړاندي يادونه وشوه داچې هر افغاني قوم مختلفي ځانګړتياوي لري او عنعنات يې نسبتاً تر سيمي پوري توپير لري مګر د دې سره سره هم پرته له يو څو اشخاصو چې پردي ډول ته نڅا کوي د يوه افغان نوم او واحد هدف لري. دلته به خپل هدف ته را شو او خپل پښتون قوم به وڅيړو، پښتون قوم د افغانستان د خاوري او نفوسو اکثريت تشکيلوي چې د افغانستان په ثبات، امنيت، اقتصاد اوسياست کې عمده رول لري. دا يقيني خبره ده چې د دغه افغاني هڅه او جز درد د هيواد د ټولو وګړو درد دی،د دغه قوم نيکمرغي او بدمرغي د ټولو قومونو شريکه ده، ثبات يې د ټولو قومونو لپاره ثبات او بې ثباتي يې د ټولو لپاره بې ثباتي ده، که خدای مه کړه د دغه قوم په منځ کې هره ستونزه لاينحله پاته کيږي نو د دغي ستونزي ضرر به په تدريجې ډول عاموالی خپلوي او ټولوقومونو ته به دهغه توښ رسيږي. که چيرته د دغه قوم په غم کې

خوشحالي وښودل شي، نو دا به د ملي وحدت پر وجود د کلک ګوزار مانا ولري، که خدای مه کړه يو وګړی يا شخص په دې عقيده وي چې د دوی له کړاوه ګټه واخستلای سي يا يې د ځان په ګټه تعبير کړي، نو دا به د ملي نيکمرغۍ پر لوري مخته تګ نه، بلکي شاته تګ وي،که خدای مکړه يو شخص په دي عقيده وي چې د دغه کړاو په اور به ځانونه تاوده کړي نو بايد انتظار وباسي چې دغه اور به يو وخت د هغه کور هم سوزي. پښتون قوم اسلام پاله، پاکزړي، صادق او خوشباوره قوم دی. دغه قوم پر خپل فرهنګ او دود، خپلواکۍ، ميلمه پالنی او غيرت مين دی او په وياړي، د ښه ګومان او احسان تابع وي، هميشه پر نورو د نيکو ګومان ساتي، پر صداقت او باور قرباني ورکونکي دي، د پښتنو قومي جوړښت تر ډيره پر جرګو باندې ولاړدی، د خپلو پريکړو پالونکي دي د لويې سينې او زغم درلودونکي دي، په خپل کورکي د کمزوريو او نانواتو ښه دود لري، له ملا، سيد او پير سره پوره مينه او اخلاص او د هغو بې ساري احترام کوي. د اسلامي معتقداتو، شرائعو او شعائرو پالونکي او ساتونکي دي. هر وخت جراًت، وفا او قربانۍ ته ژمن دي، مګر د دې ټولو نيکو صفاتو سره سره يوه ډيره لويه نيمګړتيا هم لري. دغه ستونزه د دغه قوم ساده ګي او خوشباوري ده، داسې خوش باوري چې ترحد او اندازي اوچته ده. له بده مرغه چې له همدې صفت څخه يې تل ځينو اشخاصو ناوړه استفاده کړي او لاتر اوسه دغه لړۍ توده روانه ده.

تر ډيره د پښتنو د قومي جوړښت اهميت په دې کې دی چې په هر مهال کې د غليم په وړاندې منظم پوځ لري داسي فوځ چې نه اعاشه او نه تنخوا غواړي. د دين او وطن دفاع د خپلو زلميانو په وينو کوي، د شخړو په وړاندې ښه ساده او عادلانه قضاوت کولای شي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي
د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

د قضاوت د پريکړو تر شا درېدلای شي، په ميړانه او پوره شهامت يې پاللای شي، خو دا ټوله په هغه مهال کيدلای سې چې په خوله اوزړه له هغو سره صداقت او وفاداري وشي، کله چې د قومونو او قبيلو ترمنځ يوه ناوړه او ناکاره پيښه رامنځ ته کيږي قومي جرګې يې په قومي دود سره هوارولای شي. د حکومتونو په چاروکې لاسوهنه ډيره کمه او لږه کوي، پرخبره يې باورکوي،د هغوی د اوامرو اطاعت کوي، د اړتيا پروخت ورسره مرسته کوي، خو له خپلو رواياتو او دودونو سره له ليونۍ مينې سره سره پر اسلامي ارشاداتو او ارزښتونو باوري او سرښندوی قوم دی.

پښتانه د دې نيمګړتيا سره سره چې د سياسي ارادې او اداري واکمنۍ سره ډير تړاو او مينه نه لري خو د سياسي نظامونو برى او پايښت هم د دوی له ملاتړ پرته اسانه کارنه دی. دلته بايد په خواشينۍ سره هغه څه په ګوته او روښانه شي چې د څولسيزو را په

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

دې خوا د دغه قوم د قومي جوړښت د پراګندګۍ کوشش شوي او کيږي

د خود خواهانو پر هغو غوښتنو چې له اسلامي، ملي منافعو سره سمون نه خوري سترکې پټې شوي دي. دا خورا مهمه ده چې ولې له دغه جوړښت څخه د ملي فرهنګ، دود او عنعني پر خلاف ګټه اخستل شوې ده. د دغه قوم پر حقوقو،چې په اولسي او قومي نظام کې ستر نقش لري له ډيره وخته سترګې پټې شوي دي.

ځوان کهول مذهبي علمای کرامو، ساداتو او قومي سپين ږيرو ته تر ډيره د عزت او مشرۍ په سترګه ګوري، د هغو خبرې مني، د هغو احترام کوي. ملا او عالم د دوی په هره جرګه کې اړين غړی وي، خپلې جرګې د شرعي اصولو له مخې وړاندې بيايې، د هرکار ثواب او عذاب خلکو ته ښيې. د ښو موفقيتونو، د دنيا او اخرت ګټې او

تاوانونه خلکو ته بيانوي، په ټولنه کې کاملاً بې طرفي ساتي. يوازې د مصلحت راوستل، د شر او فتنې رفع او دفع په پام کې نيسی، همدارنګه سادات او پوهان هم په دغسې مواردو کې خپل نقش لوبوي او د ښه موقف او درانه مقام څښتنان او با عزته څيرې بلل کيږي.

جرګه د دغه قوم هغه مهم ارګان دی چې د ټولو ناروغيو لپاره دوا او درمل کيدلای شي، د هرې ستونزې علاج کولای شي، هغې ته د حل لاره موندلای شي، خو دغه اهميت هغه وخت خپلولای شې چې کاملاً د بې طرفی اصل په پام کی نيول شوی وي، په بشپړه توګه د اعتدال رعايت شوی وې، د سولې، ثبات او ملي ګټو اهميت په نظرکې ونيول شې، جرګه په خپلواکي سره د پرېکړې توان ولري د خپل تصميم د پوره پلی کولو واک ورسره وي او دواړو ښکيلو لوروته د باور اومنلو وړوې يا غالب ګومان ورباندې د ښو اونيکو وي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

ځکه نو په ډير غور سره بايد هڅه وشي چې د دغو مهمو ارکانو حيثيت او اعتبار وساتل شي.

که خدای مه کړه د دې هڅه وشي چې دغه ارګان د سياسي يا شخصي ګټو لپاره د فشار، اعتبار يا پيسو په زور د ملت له ارادې پرته استعمال شي او يا په سياسي دام کې ښکيل شي دا به نه يوازې د ټول ملت له ارادې سره خيانت وي، بلکې په راتلونکي کې به هم د خلکو په وړاندی له بدګومانۍ او بې باورۍ يا بې اعتمادۍ سره مخامخ شي، بل دا چې دغه ارګان هغه وخت په ناپېيلتوب سره موثر تماميږي چې د خلکو د باور له امله د خلکو په منځ کې ټوکيدلې ستونزې په عادلانه توګه حل کړې. که چيرې د جرګې غړې يو طرف ته منسوب کيږي په هغه صورت کې به دوی خپله د اختلاف له امله د نورو ستونزو سره مخامخ کيږي چې له همدې کبله به بيا هم د خلکو په منځ کې د نورو مشکلاتو سبب کيږي دا ډيره اړينه ده چې

دغه ارګان په ټولوتحولاتوکي حق پالنه حق وينه او بې پرې توب او ناپېيلتوب وساتي اوخپله بي طرفي حفظ کړي.

د مثال په ډول که يو عالم د پيسو له ورکړې يا له کوم فشار څخه پرته دې ته وهڅول شي چې د ښځو د تعليم او تربيې په اړه شرعي دلايل وړاندې کړي او په خلکو دا ومني چې هغوی خپلې خويندې او لوڼي ښوونځيو ته واستوي، په دې هکله نبوي حديث د دليل په توګه ووايې چې دا د هرچاحق دی چې زده کړه وکړي، نو دا ښه خبره ده. که د دغه عالم (ملا) خبره يوازې د همدې هدف لپاره وي او ښځې د شرعي حجاب او د ښځو د تعليم د شرعي حدودو په پام کې نيولو سره ، شرعي زده کړي وکړي او د نارينه وو سره يې د ډکو وهلو احتمالات نه وي او د هغو سره يو ځای د کښيناستلو خبره چې د کبيره اولويو ګناهونو سبب ګرځی نه وي، هم د ښځو لپاره او هم د ټولنې لپاره ګټور تماميږي، مګر که د ښځو په زده کړه او ښوونه کې د مذهب او اسلام سپکاوی وي يا پر هغه باندې تجاوزونه وي،او د اخلاقي او کلتوري فساد سبب وګرځي، لکه اوس چې دلته ځيني کورسونه، ښوونځي او پوهنتونونه نارينه او ښځې پر يوه ميز کيښنوي ، اخلاقي فساد ته يې تشويقوي، د بې حيايي او بې سترې لور ته يې وربولي، نو دلته معلوميږي چې عالم بې ځايه استعمال شوي دی، د الله ﷻ له طرفه ورکړه سوی مسؤوليت يې نه دی پر ځای کړي او يوازې يې ماديات په نظر کې نيولي دي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

دويم مثال : که بالفرض يو عالم يا علما د بهرنيانو يا حکومت د خوشحالولو لپاره خبري کوي چې ترياک او بنګي او د هغو کښت اوکاروبار په شريعت کې حرام کار دی، خلک دې دا کار نه کوي او د امريکايانو يا انګريزانو سره دې په دغه کارکې مرسته وشي او له بلې خوا په هيواد کې د زنا په وجه د ايډز پراخېدل او ډېرېدل او دا

رنګه په ډاګه د شرابو څښل، خرڅېدل، رواجېدل په نظر کې نه نيسي سره له دې چې په اسلام کې د شرابو او زنا لپاره حد او سزا شته او د ترياکو لپاره په ظاهره نص او دليل نسته، خو قياس ته به تګ کيږي يا دا چې د ترياکو لپاره به اختصاصي محکمه جوړيږي، خلکو ته به قيد او د اعدام سزا ورکول کيږي، خو د زنا ، شرابو او نورو غير شرعي فاحشو چارو لپاره لکه بربنډ عسکونه، نيمه بربنډ فلمونه او دا چې

د فحاشۍ عادې او بربنډو زنا کارو ټلويزيوني فلمونه او عکسونه چې کاملاً ټوله ټولنه په ځانګړې توګه نوي نسل په حتمي اخلاقي فساد اخته کوي. شراب، زنا، د ښځو او نرو ښکاره بداخلاقي په ټولنه کې عادي ګرځي، کيدای شي په راتلونکي کې دغه اعمال خلکو ته دعاموالي په خاطر د ګناه حيثيت ونه لري که څه هم د نشيي توکو بنديدل ښه کار دی، د افغانستان په ګټه دی، مګر پر داسې شيانو خاموشي دا ثابتوي چې عالم استعمال شوي دی، کنه نو د زنا او شرابو لپاره چې د قرآن په صريحو آيتونو ثابت دي ولې نه اختصاصي محکمه شته او نه ورته عليحده تبليغات. له عالم څخه د سياسي ګټو په خاطر داسې استفاده به د هغه پر تندي باندې يو تور داغ باله سي. ځکه په ټولنه کي د عالم حيثيت کمول او د هغه وقار او بې طرفۍ ته صدمه رسول ډېره بده خبره ده چې د هغه مستقبل ته ډېر لوی تاوان رسوي او د خلکو د نيکو ګومان ورباندې خرابيږي. د يوه عالم لپاره لازمه ده چې په ټولنه کې د ناپېيلتوب دريز ولري، په مطلقه توګه

د حق پلوی او د باطل پر ضد واوسي، نه د حکومت او قوت د ناسمو پاليسيو تطبيقوونکی.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

که رشتیا حکومت او خارجي یرغلګر د علماوو خبره مني باید د هغو د قول درناوی په هرڅه کې وکړای شې. خو موږ وینو چې کله یو عالم د شریعت سره سم څه مطالب بیان کړي، هغو ته د طالبي قوانینو رنګ ورکوي د قول یې تقبیحوي. اما که د دوی په ګټه خبره کوي هغه دومره تقدیروي چې د نړۍ هرګوټ ته د هغه رږغ ورسوي.

باید ملا طبقه د دښمن د داسي سازشونو څخه ځان وژغوري ، څو د هغو د لومو ښکار نه سي .

همدارنګه عالم، سید او د قوم مشر باید د مشر په توګه وساتل شي، نه دیوه لورې په توګه د مثال په توګه : که یو عالم دولت یا مقاومت ته د عامو دولتي خلکو د وژلو لپاره فتوی ورکوي او د منفي اړخونو څخه یې صرف نظر کوي، لکه د عامو خلکو په منځ کې پټهاو کول، په هغو کې د ماشومانو وژل، بې محاکمې د خلکو وژل، د کلو بمبارول، د انسانانو د جسدونو سوزل او پرلارویانو باندې

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولني سره خوندي دي

د ړانده انتقام ډزي او.... نو بیا هم عالم یو ناحقه طرف واقع شو. د هغه په دې طرف سره هم د ده ناپېیلتوب ته تاوان رسیږي او هم د خلکو اعتماد ورباندې کمیږي. یا دا چې نیک ګمان یا حسن ظن ورباندې خرابیږي چې په دې کار سره بیا هم په خلکو کې د اختلاف جرړې قوي کیږي.

همدارنګه که په سیمه کې یو قومي سپین ږیری او مشر دې ته تشویق شي چې د حکومت او پرغلګرو ضد خلک د حکومت یا امریکایانو سره همکارۍ ته دعوت کړي، خو له بلي خوا پر خلکو د بمباریو،د بیګناه خلکو د نیولو او وژلو، د بهرنیو یرغلګرو له ناسمو کړنو څخه، لکه د وګړو توهینولو، په کورونو ورننوتلو، د ښځو تلاشي کولو او داسي نورو څخه ځان ناخبره ښیي اویا ورڅخه دفاع

کوي نو دلته هم د قومي مشر له حیثیت او اعتماد څخه ښه ګټه نده اخستل شوي، ځکه د هغه اعتماد ته صدمه رسول د هغه پر تندي باندې د تور داغ ایښوولو حیثیت لري..

اوس به اصلي ستونزي ته راشو لکه چې وړاندي وویل شوه چې عالم، سید ، حضرت او قومي سپین ږیري په افغاني ټولنه کې هغه مخکښان دي چې دهیواد ټول وګړي ورباندې اعتماد کوي،د هغو خبروته غوږ نیسي او د هغو احترام کوي. د هر داخلي او بهرني ځور یاستونزي په وخت کې ورته مراجعه کیږي. له همدې کبله ډېره اړینه ده چې د هغو د حیثیت ساتنه وشي، غوږ ورته ونیول شي، احترام یې وشي،د هغو په نیکو مشورو عمل وشي. که د دوی له نیکو نظرونو استفاده وشي زه په دې یقین یم چې زموږ بې حسابه ستونزو ته چې ټول هیواد یې له غم، تشویش او نهیلۍ سره مخامخ کړی دی، د پای ټکی کښېښودل شي او د حل لاره به ورته پیداشي. مګر بدبختانه

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولني سره خوندي دي

چې د دغو مخکښانو د افکارو او عقیدو پوره درناوی د څو لسیزو راپدیخوا نه دی شوی. د هغو له پخو اسلامي کلتوري تجربو څخه پوره ګټه نده اخستل شوي، بلکي د یوسمبولیک رکنیت په توګه هغو ته دوکه ورکړه شوې ده. په ډېرو مهمو فیصلوکي نادیده نیول شوي دي، نو همدا علت دی چې د افغانستان بد بختي نه یوازي پیچلې شوې ده، بلکي په یوه ناسور بدله شوي، یوه ساري او خپریدونکي ناروغي ځینې جوړه شوي ده. زما په نظر تر ټولو ځرګند حقیقت دادی چې اوس له هر دخیل پلوه او ټولو سیاسې کوپړیو څخه د نجات لاره ورکه ده. که څه هم دوی همیشه په دې فکر دې چې څنګه به ورته د حل لاره پیدا شي چې خلک سوکاله ژوند وکړي.

زما په نظر جنګ ګټل اسانه کار او اسانه لار نده. همدا رنګه جنګ کول یوه داسې لوبه نده چې د کابل نجونې او هندې تیري نام

پکښې رقابت وکړي. خلک خوشحاله په فسق او نورو د چا خبره په هنرونو کې جائزې وګڼې. جنګ يو خطرناکه لوبه ده چې د هرې ورځې په تېرېدو سره د وينو سيلاب ته نوي ويني ورګډوي، په هيوادکې کونډې او يتيمان زياتوي، خلک دغربت او فقر په لوري بيايي،د ملتونو او مذهبونو ترمنځ تاريخي دښمني راخوټوي. که په ډېر مهارت سره دغې ستونزې ته دحل لاره پيدا نشي نو يو وخت به د نااټکل سوي بدبختۍ زيږنده شي، چې بيا به يې جبيره او علاج دهر چا او هر افغان له وسې وتلې خبره وي، که خدای مه کړه څوک په دې عقيده وي چې په نيولو، وژلو او دکور کلي په ورانولو به داستونزه حل پيدا کړي نو دابه يو ښکاره حماقت وي. په بل عبارت دابه جهل مرکب وي. که څوک په دې عقيده وي چې کفري نړۍ يابهرنيان به ورته په زور او جنګ د حل لاره ومومي زما په نظر دا هم ناپوهي اوبې ځايه تيروتنه ده، زه په دې عقيده يم چې زور او وژل، د کورونو ړنګول يوازې په دښمنۍ کې ډېروالی او سخت والی راولي انتقام ته خلک هڅوي او بس. که څوک په دې عقيده وي چې بهرنيان به په سياسي لحاظ ورته د حل لاره پيدا کړي نو دا د تصوراتو يو خوب دی. دهغه خوب لرونکی په عمر به رښتيا نشي، ځکه چې بهرنی ستا له دين او کلتوره جلا اوسيدلی، هميشه ستا د ځپلو او دښمنۍ پلانونه جوړوي، په اسلامي ټولنه کې د توپيرونو تخمونو شيندي، هغوی تل د خپلو اهدافو لپاره فکرکوي، که ته په زړه کې مسلمان يې، نو هغه څوک ستا واقعي دوست نشي کيدلای، که خدای مکړه ته په دې باور يې چې هغه به دې دوست وي، ستا دين او دنيا ته به وده ورکړي، نو پوه شه چې د الله د ارشاد څخه پرته دې بله لاره نيولې ده.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

نو دا خبره بايد ومنو چې بهرنيان ورته د حل لاره نشي موندلای او جنګ هم د وينو په څپو بدليږي. البته که دا د ستونزې د حل لاره هم وي، نو د ډيرې قربانۍ او ډير ځنډ وروسته به نتيجه ورکوي.

نو څه په کار دي؟ څه بايد وشي؟ څه به راسره مرسته وکړي؟ زما په نظر بيرته خپل فرهنګ او خپلې عنعنې ته مراجعه کول پکار دي. چې هغه عالم، سيد، او د قوم سپين ږيري دي. کيدای شي هغوی ورته

د حل لنډه اواسانه لاره پيدا کړي، هغو ته بايد واک ورکول شي چې د افغانستان منافع، ملي استقلال، د اسلامي قانون په چوکاټ کې پوره په نظر کې ونيسي، د عالم، سيد او قومي سپين ږيري څخه زما هدف هغه کسان نه دي چې له ورايه خوځ سوي دي او دغه عنعنوي فرصتونه يې د ځان ميراث بللي دي. کوم چې د افغانستان په تولو ورانيو کې د پرديو د لاسونو د آلې په توګه استعمال سوي دي. هدف مې د کلو او باندو هغه سپيره صادقه او سپيڅلي کسان دي چې هر وخت د خپل ملت سره پاته سوي دي. موجوده اداره او سياسي واکمنان بايد بهرنيو يرغلګرو ځواکونو ته قناعت ورکړي چې د افغانستان مسئله يوازې په اسلامي او افغاني دود اواسلامي رواياتو او په کامل استقلال هواريدلای شي او بس، نه د کاپي سوي غربي ډيموکراسی په زور سره. نور دغو بې رحمو دښمنانو ته د دې وخت او فرصت ورکول چې خپلو وحشي کړنو ته دوام ورکړي په هيڅ ډول د زغملو نه دی. هغه کسان د ځان بقا د يرغلګرو په وجود کېويني ، هغوی بايد له دغه فکره ځان شاته کړي او د خپلو خلکو سره په غم او ښادي کې ځان شريک کړي.

مونږ د دې تاريخ ژوندي شاهدان يو چې د دغو معصوموګړو د وژلو، توقيفولو، د کلو او کورونو د ورانولو نه شلېدونکې لړۍ

لس کاله ترشا پرې ایښي دي. دا لړۍ او د یرغلګرو د مرګونو بیړۍ په یوولسم کال کي هم د غریبو او بې وزلو افغانانو په وینوکې روانه ده خولا تر اوسه زموږ د وینو ځپې د نړۍ ولسونه ننداره کوي. نور باید دغه مسئله خپله افغانانو ته پرېږدي چي پر خپلو مشکلاتو غور وکړي. افغاني جرګه باید له سیاسي اغېز نه بېخي مستقله وي، افغانانو ته هیڅ ناسمې بهرنۍ مشوري او جنګي تجهیزات د منلو وړ نه دي. زه په دې تاسف کوم چې اوس هم بهرنیان په دې فکر کې دي چې نوري وژونکي وسلې او پوځي چورلکي او الوتکي زموږ د خلکو د وژلو لپاره راغواړي او د ترهګرۍ بې مفهومه تور یې د ځان لپاره پلمه ګرځولي. د دوی نظر دادی چي دا چاري به له دوی سره مرسته وکړي؟! او خلک به هغو ته د غلامۍ سرونه تیټ کړي؟! خو هیڅکله نه سي کېدای. دا فکر د دنیا د اوسني پرمختګ سره مطلق ټکر لري، زه په دې عقیده یم چې وطن دوست او خواخوږي افغانان به د برتانیي، ناټو او نورو شرخووښونکو حکومتونو د داسې اوږدی دښمنی سره هیڅ موافق نه وي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولني سره خوندي دي

دا چې طالب څوک دی؟ افغانی عسکر څوک دی؟ ملکي وګړي څوک دي؟ هر یو مسلمان افغان دی. هر افغان باید د خپل افغان ورور په وژنه، په بندي کولو او ځورونه خفه شي. زه بیا هم پر دې ټینګار کوم چې دغه بهرنیان هیڅ وخت زموږ دوستان نه سې کیدلای، هغوی د خپلو ګټو لپاره کار کوي، د دوی شتون او پوره واک به کله هم زموږ درد دوا نکړي، که موږ خپل هیواد پخپله دیووالي پر لور روان نه کړو نوموږ باید د نورو بدبختیو انتظار وکړو.

فرهنګي ارزښتونه

افغانستان له فرهنګي پلوه د ډیر ساهو او سپیڅلیو ارزښتونو درلودونکی هېواد دی، ګڼلای شو چې دودونه مو اسلامي شریعت او نبوي فرهنګ او سنت ته نژدې دودونه دې. د مثال په ډول لنګوټه تړل چې تقریبا په عربې هیوادونو کې چې تر ډېره د رسول الله ﷺ په نسب پوري اړه لري اوږد تاریخ لرې، مګر متاسفانه چې په دې وروستیوکې په دغو هیوادونوکې آن په مکه مکرمه اومدینه منوره کې هم د لنګوټې رسم او رواج بیخي په ختمیدو دی. هلته سړی هیڅ فکر نه کوي چې دلته یووخت دغه سنت موجود وو. تر دې چې په علماووکې دغه سنت ډیر لږ لیدل کیږي، لنګوټه تړل بې له کوم شکه د رسول الله ﷺ سنت دی چې د ځینو علمای کرامو په نظر د لنګوټې د نه تړلو په وجه که سړی معذور نه وي او قدرت ولري د لمونځ کوونکي لمونځ مکروه کیږي. غوره داده چې د لمانځه دادا کولو پر وخت لمونځ کوونکی پر نبوي سنتو ټینګ واوسي، الله لره دې ډیرحمدونه وې چې د رسول الله مبارک فعل یې زموږ لپاره یوه فرهنګي برخه ګرځولي ده.

همدارنګه ږیره مبارکه لرل چې زموږ د وطن عام خلک د ږیري نه خریل او وهل د پتمن سړي نخښنه بولي آن په ښو او نیکو کورنیو کې د ږیري خریل یو د شرم او عار خبره ګڼی، زموږ د ملت اکثره وګړي د

ږیري(نبوي سنتو) درلودونکي دې او کلتوري ښه یې نیولي. همدارنګه د نارینه وو او ښځو جامي تر ډیره د شریعت سره مخالفت نلري، که څه هم اوسنیو غربې ډولو افغانانو د غربې نااسلامي کلتور جامي، نکټایې او پتلون راته په تحفه کي راوړي خو بیا هم ډیری وګړي د خپل کلتوري اسلامي لباس په اغوستلو نه شرمیږي، بلکي مسلمانان په ویاړي، لکه وړاندې چې مو یادونه و کړه چې افغان طبعي اسلام پاله قوم دی. اسلام یې خوښ او د خوښی انتخاب دی او د اسلام په احساس همیشه ژوند کوي. کلتور یې د اسلامي غیرت سره پوره سمون خوري، په ځان متکي او باور لري په قومي مشکلاتو کې زغم او حوصله کوي، صداقت یې طبعي عادت دی، د بل له کلتور سره کمه مینه لري، له همسایه سره په ځان و مال مرسته کوي، په لږ څه قناعت لري، دالله ﷻ په ورکړه راضي وي، پر ناموس او ځاني عزت باندې تر هر څه تیروي، لکه چې وایې (مال مې تر سر جار او سر تر ناموس) د سپین ږیري، ملا او سید په بې عزتي سخت خفه کیږي او په ننګه تر هر چا پیاوړي او غښتلي دې، د توهین او تکبر د فعل او قوله بد مني، مسکنت، لوږه، تنده، احتیاج ، بیکوري، مرګ هرڅه مني، خو د غلامۍ پړي په غاړه کې نه پریږدي او نه غلامۍ ته ورته ژوند کوي.کلتوري ارزښتونه چې اکثره د اسلامي قوانینو سره سمون خوري د افغاني ټولني رنګ جوړه وي.

فرهنګي ارزښتونه اصلاً په قومي جوړښت کې نغښتي دي. ډیر هغه څه چې ما په قومي جوړښت کې یاد کړه فرهنګي بڼه لري. ځیني فرهنګې پرمختګونه چې اوسنۍ کلتوري اداره یې مخته بیایې او د افغانستان د مومن او مسلمان ملت د کلتور په نامه ترسره کیږي، او

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د کلتور برخه بلل کیږي او کلتور ته وده ښودل کیږي، اصلاً دکلتور او فرهنګ سره ټکر دی.

د مثال په توګه د هند، پاکستان، امریکا، لوېدیځ او نورو هیوادونو فاحشو او ناروا کړنو ته وده ورکول، لکه ناروا او فاحش فلمونه او پرله پسې سریالونه چې په نتیجه کې یې تقریباًد مشرکینو یانورو نااسلامی مذهبونو او ایډیالوژۍ ته وده ورکول کیږي او هغو ته د احترام په سترګه کتل کیږي.

که موږ د کابل په لارو کوڅوکي د نوي نسل او ماشومانو ورځنیو افعالو، اعمالو او ویناوو ته ځیر شو لیدلای سو چې د هغو په ډیرو حرکاتو کې هندي فلمونو څومره اثر کړی، دا معلوملای سو چې زموږ نوی نسل څومره دافغانستان د اصلي کلتور متابعت کوي او څومره

د هندي اوغربي کلتور عادات اورواجونه خپلوي، په نوي نسل کې د دې پر ځای چې کوشش وکړای شي د هدایت او اسلامي عنعناتو په چوکات کې راوستل شي. ادبي، اسلامي او انساني اخلاق په ځان کې راولي سیرتاً او صورتاً په اسلامي ډول جوړ شي داسې کاراو فعالیت خو د کلتوري ودو د ادارو لخوا ډیر کم شوی. بالعکس په لارو او کوڅو کې نوي نسل سیرتاً او صورتاً د پردیو کلتورونو په وده بوخت دي او په یو ډول کلتوري یرغمل کې راغلي دي. حرکاتو یې د فلمونو

د حرکاتو څخه رنګ اخستی، اخلاق یې د فساد او نااسلامي رسوماتو پر لوري درومي.

تردې دمه زما په یاد کې راځي چې یو وخت به د مسلمانانو ماشومان طالب علمان په لارو او کوڅو کې په داسې حرکاتو کې لیدل کیده چې یا به یې د قرآن مبارک تلاوت کاوه او یا به یې د

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

اسلام او رسول اکرم ﷺ په صفت کې نعتونه ویل، د رسول الله ﷺ پر عاداتو به یې چلند کاوه، د افغانستان دوديز اسلامي لباس به یې په تن ليدل کيده چې د سړي به یې په ليدلو سره سترګې خونکېدلې او خوند به یې ورکاوه، سړي به ورسره د راحت او خوشحالی احساس کاوه، خو اوس هماغه ماشومان یا ځوانان دي چې د غربی دموکراسۍ له برکته په اسلامي لباس اغوستلو باندې شرميږي، د لاري په اړدو کې د هندي او انګريزي فلمونو په ليدلو نڅاوي کوي، دکوڅي له يوه اړخه بل اړخ ته په ډيره بې ادبۍ او ډيره بې حيايۍ سره تګ او حرکات کوي، نه یې له ملا، سيد، سپين ږيري پروا اوحيا کيږی او نه د ښځو مراعات کوي، آن تردې چې ځيني ځوانان د کوڅو او واټونو په اړدوکي په نشه او مستی سره ليدل کيږي، شراب يې څښلي وي او سترګي یې سرې راختلي وي. نو ايا افغاني کلتور همدا کلتور وو؟ افغاني رسم او رواج همدغه دی که څنګه؟

دويم: دا چې د اطلاعاتو او کلتور اداره د افغانانو د هويت نمايندګي کوي، نړۍ ته د افغانستان د کلتور حقيقي انځور وړاندې کوي، په دې لاره کې د تبليغاتو او نشراتو وسايل په واک کې ورکول شوي دي. داچي څومره توانيدلي دي چې د دې هيواد حقيقي انځور نړۍ ته وړاندې کړي؟ زه يو ځل په ۱۳۸۴ل.کال د اطلاعاتو او کلتور وزارت د غونډو تالار ته دعوت شوي وم. په دغه تالار کي د حضرت مجدد الف ثاني صاحب ؒ لمانځ غونډه جوړه شوي وه. په دغه غونډه یاسيمينار کې حضرت صبغت الله مجددي اونورو ملايانو هم برخه درلوده. دا ښه خبره وه چې د داسې اشخاصو د علم، روحانيت، شخصيت او هڅو ستاينه او يادونه وشي، مګر هغه سالون يا د سيمينارځای داسي جوړسوي وو چې شاوخوا په ځوړندو شويو

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

عکسونو تياره بت خانه ښکاريده، د لمانځه په وخت کې دومره ځای نه پيدا کيدی چې موږ پکښې لمونځ کړي وای، هر لورې ته عکسونه او رسمونه جوړ شوي وه، پردې سربيره د ډوډۍ خوړلو په وخت کې د حضرت صاحب د استقبال لپاره د ډوډۍ د ميزونو سره ځوانې افغاني ښکلي نجوني يا ښځي درول شوي وې چې ځانونه يې هم د واده د شپې د ناوي غوندي جوړ کړي وه او د خوش آمديد او سلام په اچولو سره يې مراسم پر ځای کړل. زه هيڅکله په دې عقيده نه يم چې د افغانستان

د خلکو فرهنګ دې داسي وي چې نامحرمي ځوانې ښځې دې د پرديو نامحرمو خلکو استقبال وکړي، دا نه غيرت دی، نه اسلاميت دی او نه د خلکو کلتور دی، کوم چې د کلتور وزارت يې نړۍ ته د افغانستان د کلتور په نامه ښيې. خو تر دې عجيبه لا داوه چې ناستو ملايانو د دې منکر په خلاف هيڅ ونه ويل او چوپه خوله وه.

ديته ورته ښه مثال پر ټلويزيون، وي سي آر، يا ډيش، کيبل، او انترنيټ باندې د نړۍ د نورو کلتورونو فلمونه خپرېدل دی چې تر ډيره افغانان او افغاني ټولنه د فحاشۍ او اخلاقي فساد لوري ته سوقوي. په هغو کي د ښځو سره ياري يااشنايي کول، د ښځو سره ګډه نڅا کول، د يو بل خولي سره رودل، يو بل په غيږوکي سره نيول، په افغاني تلويزيونو کې همداسې شيانو ته وده ورکول، نيمه عادی او بربنډ تصويرونه ښکاره کول، د اخلاقي فساد لپاره جلبول، په ډيش او انټرنيټ کې خو هغه څه ته هم اجازه ورکول شوي ده چې له اسلام سره لاڅه بلکې له انسانيت سره هم ټکر لري، لکه بربنډ تصويرونه، زنا، د يوي ښځي په څو تنو استعمالول، له حيواناتو سره بد فعلي کول، همجنسبازۍ او داسي نور ناوړه اعمال تر سره کول، ټول هغه څه دي

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

چې مستقیماً د خلکو په تېره د ځوان قشر پر اخلاقو باندې منفي تاثیر غورځوي، د ناروااو سره یې مینه ډېروي، د بدو شیانو او کارونو سره عادي کیږي آن چې حرام او ناوړه کارونه بیا هغو ته د حرامو او ناجایزو په څیر نه معلومیږي، که څه هم ځیني چینلونه دا اعمال د ځینو عربې دولتونو او عربې الفاظو او عربې نرو او ښځو په څېره کې ښکاره کوي، څو داسي ناوړو دودونو ته یو اندازه اسلامي صبغه او بڼه ورکړي، چې موږ ټول په دې پوهیږو چې په ځینو عربي هیوادونو کې لکه مصر، لبنان، اردن او سوریه کې اخلاقي فساد او فحشا نهایت ته رسېدلي ده. هغه څه چې هلته کیږي یاتمثیلیږي کیدای شي په ځینو نااسلامي هیوادونو کې هم نه کیږي.

دا ټول هغه څه دي چې کلتوري اداره یې دودي او پرمختګ په لتبه کي ده خو حقیقت دادی چې دا ټول زموږ کلتوري ارزښتونو ته زیان رسوي. داسي او دې ته ورته اعمال چې د لویدیزوالو په مصرف

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

او زیار د ځینو افغانی کړیو په مرسته د تمدن په نامه کیږي دین او کلتور ته یو سخت ګوزار ورکول دي. یقین لرم چې افغانان دغسي اسلام ضد شیان کله هم نه شي زغملای، که څه هم فقر، مسکنت او بې وزلي په دغه هیواد کې اوج ته رسیدلي، خو بیا هم اسلام مسلمان ته ترهرڅه محترم دی، دا یقیني خبره ده چې اسلام او اوسنی غربي دموکراسی یو له بل سره ټکر کړی دی. که موږ اسلام ته په پوره غور سره ځیر شو کولای شو په دې باندې ښه پوه سو چې اسلام یو چوکاټ او محور لري، حدود لري چې دا هرڅه د هغه چوکاټ په واسطه رامحدود شوي دي. دغه بې حده او بې سرحده دموکراسي د اسلام دغه حدود له منځه وړي. که څوک په دې عقیده وي چې بې حده او بې سرحده غربي دموکراسي به زموږ هیواد او خلکو ته ښیګڼې راوړي داسي خلک باید تر ټولو وړاندې خپل ځانونه په اسلام پوه

کړي چې د الله ﷻ په دغه اسلامي قانون کې څومره نیمګړتیا وجود لري چې هغه دې په غربي دموکراسي پوره کړای شي او دغه نظام په ټولنه کې له ټولنیز او اخلاقي پلوه څومره بدلون او پیاوړتیا راوستلي ده؟ که څوک د دې کار توانایې ولري باید موږ او نورو اسلام پالو ته هم قناعت ورکړي. مګر دا یقیني خبره ده چې دغه سوال ته هغوی داسي ځواب نشي موندلای چې خلکو ته قناعت ورکړي.

همدارنګه په بهر کي هغو نړیوالو لوبو ته چې د نړۍ نامسلمان وګړي پکښې ګډون کوي او سیل او تماشا یې کوي، د افغانستان د ښځو لیږل او هلته د ښځو ګډون کول، لوبه کول، بې ستري کول، یا د نړۍ د ښکلا په سیالۍ کې چې د نړۍ نجوني د ځان ښکاروني او لوڅوني لپاره پکښې ګډون کوي، د هغو د بدن هره برخه د ښکلا د متخصصینو لخوا کتل کیږي ، څو د ښکلا ټول صفات پکې ولټوي دا هغه څه دي چې په مطلقه توګه د اسلام او شریعت چوکاټ ماتوي او اسلام ته سپکاوی بلل کیږي. د دغسې ښځو بیرته هیواد ته

د راستنیدو پر مهال په مطبوعاتو کې ښه استقبالول، رشد ورکول، ډول ډول امتیازات ورکول په ټولنه کي د یوه منکر او ناروا کار خپرول او عامول دي. داسې اعمال له افغاني فرهنګ او غیرت سره هیڅ سمون نه خوري، بلکې یوه متضاده برخه تشکیلوي.

څه مهال مخکې د ښځو یو پلاوي اروپا ته تللي وو چې هلته یې د فرانسي د ولسمشر او پارلمان د غړو سره لیده کاته کول. بې له دې چې د یوې ښځې سره دې خپل محرم ورسره وي اویا د هغو د ضرورت په هکله خبري وشي مطبوعاتو دا د افغانستان لپاره یو یو ښه پرمختګ وباله او ښه یې استقبال کړ. هر منکر ته رشد ورکول که د مصلحت په نامه وي او که د چا پر ضد وي، د مادیاتو لپاره وي او

که خدای مه کړه د نړۍ نامسلمانو ته دا ښکاره کول وي چې دادی موږ هم د ښه استعداد او وړتیا له مخې د غربي دموکراسۍ پر لور د اسلام له چوکاټ څخه څو ګامه در ووتلو او دا د دي سبب ګڼي چې هغوی خوشحاله او راضې وساتي فکر نه کوم چې دغه هیوادته دي کومه ګټه ولري. د دې پر ځای چې ملي کلتور ته ګټه ورسوي تاوان کوي، د دې پر ځای چې سوله اوثبات راولي، نور هم حالت خرابوي.

په تېر **۱۳۸۶** کال د جوزا پر **۱۷** مه د کندهار ښار د ناحیو په ډیرو مسجدونو او د علمای کرامو پر کورونو باندې چاپې ووهل شوې، علمای کرام په نیمو شپوکي په بې عزتي سره له کورونو څخه وایستل شول، په مسجدونو کې میشت طالب العلمان ونیول شول، که څه هم حکومت د سلو تنو د نیولو مسؤولیت ومانه، خو محلي وګړو

د سلګونو علماوو د نیولو خبري کولې، داسې عمل یو منفور او

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

ناوړه عمل دی چې دافغانستان پر کلتور باندې مستقیم یرغل بلل کیږي. که څه هم افغانستان د بلوسه ګرو تړواک لاندې دی لږ وړاندې مو یادونه وکړه چې عالم په ټولنه کې هغه ستر شخصیت دی چې د هیواد هر وګړی د زیږیدلو له نېټې څخه بیا تر ګوره ورسره تماس لري. په دنیاکې ورته احتیاج لري، حتی دعقیدې په لحاظ په آخرت کې هم د یوه شفیع په صفت ورته اړ دی، په جومات یا مسجد کې طالب العلم اوسیدل یا ساتل د ټولو آسیایي ملکونو د مسلمانانو کلتور، رسم او عنعنه ده. خلک په خپلو مسجدونو کې طالبان د الله د رضا ، د خپلو بچیانو د دیني روزنې او د محل د خیر او برکت لپاره په ډېره مینه او محبت سره ساتي. د خپلو اولادونو په رزق کې هغو ته برخه ورکوي او د خپلو کورونو په ډوډۍ یې ساتنه کوي، عزت یې

د ځان عزت بولي او بې عزتي یې د ځان بې عزتي ګڼي. په داسې اعمالو کې جرأت کول او د دغسې خلکو پر عزت تیری کول د ټولو خلکو پر عزت تېری او سپکاوي دی. زه فکر کوم چې له کلتوري پلوه داسې خطرناکو کړنو ته اقدام کول د ګټې پر ځای څو چنده تاواني دی.

هر کله چې د مسؤولو اشخاصو تقاضاوي او شهوات د اسلام د جایزو او روا څیزونو تر حده محدود نشي او د اسلامي حدودو دننه پر حرامو او حلالو صبر ونه کړي، هغوی بیا ډیرو خطرناکو کارونو ته زړه ښه کوي او ور ته لیواله وي. له بده مرغه دغه اشخاص یوازې او یوازې پر ځان حساب کوي، د ټولنې د ټولو وګړو فکر ناقص بولي. داسې فکر کوي چې زما روا او ناروا مفکوره د خلکو لپاره ګټمنه ده. دی داسي ګڼي چې لکه څنګه چي له دې فکره سره دی اشنا دی، نونور خلک هم اشنا دي. د داسې اشخاصو ځانځاني د دې سبب شي

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

چې له ټولنې سره یې نه جبرانېدونکې ټکر راشي. د مثال په توګه یوه سړي له خپل هیواد څخه بهر ژوند کړي وي. هغه د بهرني کلتور تراغېز لاندې راغلي وي، آن چې په هغه کلتوري چاپېریال کې کوچنۍ لوی شوي وي، کله چې هغه خپل هیواد ته راستون شي، په خپل هیوادکي خپلوسپیرو اوزیږو خلکو ته ګوري فکر کوي چې دا ټول خلک جاهلان دي، ناپوهان دي او د دنیا له تمدن څخه ناخبره دي. که څه هم دغه قوم له دې امله د ده درناوی کوي چې په بهر کې یې د تخصص او مهارت لپاره کوښښ کړی دی او هلته یې زده کړه کړې ده او په دې هیله وي چې خلک د ده له پوهې څخه استفاده وکړي، مګر له بده مرغه د هغه سره دا فکر ډیر لږ وي چې خپلو خلکو ته خدمت وکړي، بلکې د توقع خلاف غواړي په ټولنه کې غربې کلتور ته خدمت وکړي او خلک هغه ته سوق کړي او نور داسې

بد رنګه څه ټولني ته راوړي چې بیایې جبران نه کیږي. دلته مې د یوه افغان ورور کیسه را یاده شوه چې د ښاغلی کرزي د حکومت د یوه مهم وزیر په کور کې د هغه د دوو سپیو مزدور وو. هغه راته داسې کیسه وکړه چې ښاغلي وزیر صاحب دوه بهرني سپي په خپل کور کې ساتلي وه. د هغو د ساتلو لپاره یې یوه مزدور ته یوولس زره (۱۱۰۰۰) افغانۍ معاش ورکاوه، یوه کیلو یې سري کړي یا پخي غوښې ورکولې او یو کیلو یې هم پاکټي شیدې وربانديې خوړلې. د هغو د معاینې لپاره یې له یوه ډاکټر سره د هغو د بیمې قرارداد هم کړی وو، خو دغه وزیر صاحب له دې کلتور سره سره، په داسې حال کې چې افغانان له لوږې کوڅه سوه بیا هم افغاني علمي بهیر ته جاهلان ویل او ځان یې یو موډرن او متمدن انسان ګاڼه.

زما د فکر او نظر خلاصه داده چې د کلتور په ساتنه کې د ټولنې ساتنه راځي او د کلتور د رنګولو سره د ټولنې ورانې تړلې ده، د کلتور ساتنه او درناوی په هغه چاسره کیږي چې د کلتوري ارزښتونو په غیږ کې ستر شوی او روزل شوی وي او له خپلو دودونو سره بلد او ورسره عادت وي. د دې سره سره ورسره د زړه خواخوږي او درد ولري، په هغه چا باندې نه کیږي چې خپل اولس او خلک جاهلان بولي، که څه هم ظاهراً د خلکو د نفرت د نه پیدا کولو په خاطر کلتوري ارزښتونه تریوه وخته په پام کې نیسي. خو دا یوه موقته استفاده ده د زړه دکومې او دردمندانه خواخوږي نده، په داسې رمزونو کې چې څومره کوشش هم وشي بیا هم د زړه پټ راز یو وخت راڅرګندیږي. هغه مهال په اتفاقي ډول له کلتور سره ټکر پیدا کوي، داسې یو غربې کلتور پلوه شخص چې له منکراتو، زنا، شرابو، سود او نورو منهیاتو سره بیخي بې احساسه شوی وي که څه

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

هم د لوړو زده کړو درلودونکی وي کله چې وطن ته راځي د دې پر ځای چې د خپل ملت وګړي چې د ګډ ژوند، عفت او عزت د زرګونو کلونو تاریخ لري جاهلان وبولي، علمای کرام چې له څوارلسو سوو کلونو راپه دې خوا یې د اسلام سپیڅلی دین ساتلی دی، وده یې ورکړي او مشري یې کړي جاهلان وبولي ښه به داوای چې لومړی یې خپل ځان مطالعه کړی وای، خپله کورنۍ یې مطالعه کړې وای چې ده خپله او د ده کورنۍ له اسلام او اسلامي کلتور سره څومره واټن او فاصله نیولې ده، او څومره له خپل ملي کلتور نه پردی شوی دی؟ چې د هغه په نتیجه کې یې عزت او کلتور ته څومره صدمه رسیدلې ده. ترکومه ځایه چې سړی د دغو غریبانو او خوارانو له حالت نه خبریږي هغه مهال ویلای سو چې ځینو داسې کسانو خو هر څه له لاسه ورکړي، اسلامی کلتور څه چې د خپل کور واک، مېرمن، لور اوزوی یې یو هم په اختیار کې نه وي، د خپل وطن راوستلو ته یې نه شي چمتو کولای. له منکراتو څخه یې نه شي منع کولای. په معروف سره یې نه شي امر کولای. کله چې یو سړی د خپل ځان او اولاد اداره نه شي کولای، د الله له بغاوت څخه ځان او کورنۍ نه سي ژغورلای زما په نظر هغه زموږ د هېواد په سنتي او اسلامي اداره کې خامخا پاته راځي، که څه هم د لوړو زده کړو او ځینو ښو تجربو درلودونکي وي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

جغرافيايي اهميت

افغانستان د تاريخونو په شهادت تر ډېره خپلواک هيواد پاته شوي دی ځکه چي د دغه هيواد خلکو د زرګونو کلونو په تاريخ کې د خپلي خپلواکۍ لپاره ځانونه د تيرو تورو څوکو ته ورکړي، د خپلواکۍ پت او عزت جنډه يې هسکه ساتلي ده. د هر مسقيم نړۍ خور استعمار داړي يې ورماتې کړې. هغو ته يې اجازه نده ورکړي چي د هغو شوم اهداف د هغو د داخلي پوچ مغزو لاس پوڅو ګوډاګيانو په مرسته پردي
د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي
سپيڅلي خاوره پلي شي، په دې اړه تير تاريخونه په بشپړه توګه روښانه دي، آن په ۱۸۹۳ ميلادي کال خو د افغانستان همدې اوسنيو خواخوږو، يعني شيطان صفتو انګريزي واکمنو د برچې په څوکه د افغان د يو موټې قوم پر زړه د ډيورنډ په نامه ناولي اوکرغيړنه کرښنه تيره کړه او په خپلو بې رحمو تيرو چړو يې د افغان يو زړه دوه ټوټې کړ، چي تر اوسه پورې يې لا د تاوتريخوالي له زوبلن پرهره وينې څاڅي. خو بيا هم افغانستان د سر ټيټوول د ځان د عزت زيان وباله.

د سره نړۍ خور ښامار مستقيم او مخامخ يرغل مو د سر په سترګو وليد. زموږ له مجاهد ملت څخه يې هم ډېري محترمې څيري ترخاورو لاندی کړي، سرو سرې خورو او نړۍ خورو ځناورو تر دې وړاندې په خپل استکباري قوت سره د نړۍ د خوړلو اراده وکړه. پر دې بنسټ يې د

منځنۍ آسيا ډېر اسلامي هيوادونه په بري او کاميابي سره تر ستوني تير کړه، ټيغ يې پروکيښ او هضم يې کړه، مګر افغانانو په غښتلو موټو او د خپلو مبارکو وينو په بيه بيا هم خپل استقلال وګاټه، يوازي دانه چې افغانانو خپل استقلال وګاټه، بلکي د دوی د سر ښندنو په پايله کي د منځنۍ آسيا ټول هيوادونه له دغه استعمار څخه آزاد سول. ختيزي اروپا ته يې آزادي وروبخښل. د برلين تاريخي د ړوال ونړېد او د هند د سمندر څخه يې د سره سيلاب مخه ونيول، ټوله نړۍ يې د دوی له شره وژغورله، کمونستي ګوډاګيو ته يې عفو وکړه. دا چې اوس د نړۍ خورو استعماري قوتونو په پاليسيو کې بدلون راغلي دی او د مستقيم استعمار پر ځای يې شاپرشا استعمار ته ترجيح ورکړېده، سياسي تګلاره يې د بلی موخی په رنګ هماغه دوديز هدف ته متوجه کړي ده، دا يوه بدغوني ستونزه ده چې تودوښه يې زموږ تر هيواد پورې راورسيدله.

دافغانستان لرغوني خاوره تردې لانور زيات د سياسي
د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي
جغرافيايې سترتوب او لومړيتوب اوږد تاريخ لري. دا سيمه د ختيځ او لويديځ ترمنځ او په جنوب لويديځ کې د هند د نيمي وچې خواته چې اوسنی پاکستان يې احاطه کړی د سوداګريو او کوچيدنو څلور لارې يا پل ګڼل شوی. ډېر يرغلګر تردې څلور لاري تير شوي او خپل زور ازموينه يې کړې ده. فارسيان (دوه ځله)، يونانيان، عربی مسلمانان، ترکان، مغول، انګرېزان او روسان دلته د بېلو بېلو مقاصدو د تر سره کولو لپاره راغلي دي. او بالاخره وروستی ځل بيا متحدو انګريزانو په يوه بل چوکاټ کې د يهودو د پلانونو سره سم خپل ناوړه مخ او د تعصبونو ډک ناولی سر راښکاره کړ، ډېر ځله افغانستان د يوي واکمنۍ د واکمنو لخوا د داسې ګوښه مورچل او سنګر حيثيت غوره کړی چې له هغه څخه د بلي واکمنۍ پر حدودو يرغل شوی يا کيږي، ډېر ځله دا

د دوو امپراتوريو يا قوتونو تر منځ يوه بې ځښتنه ځمکه ګڼل شوي چې پراختيا غوښتونکو ګاونډيانو له سياسي خلا څخه استفاده کړي چې د چا څومره اوڅه لاس ته ورغلی پر هغه يې خپټه اېښې ده.

افغانستان اوس په هغه جغرافيايي موقعيت کې ندی پروت چې پرون يې موقعيت درلود. د روس د ګډي پولي پر ځای په شمال کې دري هيوادونه چې پخوانی اعتبار يې بايللي بيا رامنځته شول، چي عبارت دي له ترکمنستان، ازبکستان، او تاجکستان څخه. دغه هيوادونه د دغه هيواد د شرقي اوشمالي پولو سره نښتي دي. په بل طرف کی يې چين، نوی پاکستان او ايران پراته دي چی د دې هيواد د شرقي، غربي او جنوبي پولو سره نښتي دي. نن د افغانستان پخواني سياسي ارزښت اقتصادي مسايل او ارزښتونه راسپړلي دي چې په کې د منځنۍ آسيا نړيوال تجارت او د تيلو او ګازو له سرچينو څخه ګټه اخيستل دي. بډايې او ځواکمنې واکمنۍ د سونګ موادو د ترلاسه کولو په هيله له هري وسيلي کار اخلي او ځانونه تر نورو وړاندې کوي. مظلوم او بي غاوره افغانان بيا د سر په ژغورنه پوري حيران دې چې چاته وژاړي، چاته فرياد وکړي، چيري ولاړشي او د چا لمن ونيسي. پخوا د ليري امپراتوريو ترمنځ چې لمني يې تر افغانستان پوري را اوږدې شوي وې، د رقابت خبري کيدلي، خو اوس د هغو د موجوديت سره سره د ګاونډيو تربګنۍ ګرمي شوي، سختي شوي او بالاخره يې وده موندلي ده. داسي فرض سوې او پتېيل سوې وه چي پخوانی افغانستان به چې تر ۱۸۹۳ م.کال وړاندې افغانستان وو تر کال ۱۹۹۳م. کال وروسته بيرته هم هغه پخوانی افغانستان وي. د دغه هيوادبيل شوي قومونه به بيرته لکه بيل شوی المان يوله بل سره نښتی وای. خو له بده مرغه چې د دغې مفکوري پايښت پاته قوم هم په ناتارکي ښکيل کړ. آن د دغه

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

اورتوبښ تر هغي بلي خواهم ورسيد. د هند، پاکستان تاريخي تاوتريخوالي په ستراتيژيکه توګه نور هم پر وچو بوټو تيل شيندلي، څو څوک پکښې لوګی شي او څوک ځانونه پري ګرم کړي او خوند تري واخلي. دلته دري موضوعات د څيړني وړ دې، چې د سياسي او جغرافيايې پلوه موږ له ننګونو سره مخامخ کوي او د ډېر وخت راپدې خوامو ځمکنۍ بشپړتيا ګواښې.

لومړی: ځمکنۍ بشپړتيا.

دويم: تجارتي ليوالتيا.

دريم: د تيلو، غازو او د نورو توکو زېرمو ته د زېرځواکونو رسېدل.

زموږ ځمکنۍ بشپړتيا ته هغه وخت خطر پيدا شو چې کله د انګريزانو او روسانو ترمنځ د سيمي او واک د پراخولو لپاره رقابت اوهڅې ښې ګرمې وې. انګريزان چې پر ډيرو خپلواکو هيوادونو يې خيټه اچولې وه او د هغه وخت او تاريخ تر ټولو ستر ځواک وو، په نولسمه پيړۍ کې د هند تر تودو اوبو پوري ورسيدل آن د افغانستان ځيني سيمي يې تر ستوني کښته کړي. په مليونونو انسانان يې ورک او تر خاورو لاندې کړل، روسانو چې د هند تودو اوبو ته يې سترګي ختلي وي د افغانستان بل اړخ ته د مستۍ وزرونه تر پول، هغو به د افغانستان واکمنان د انګريز يا پرنګي مقابلي ته هڅول، د مرستي وعدې به يې ورسره کولې، مګر د سختی په وخت کې به يې لاسونه ليری تر شا ونيول او بې وسه افغانان به يې د انګريز د طوفان مخي ته يوازي پرېښودل. خو بيا هم انګريزان په دغه هيواد کې په ارامه پاته نشوه. د هغو سترو يرغلونو ته په زغرده جواب ورکول شو. د هغو هدف ته ښه راغلاست ونه ويل سو. افغانانو د خپلو وينو په بدل هغو ته ماته ورکړه. مګر له بده مرغه چې کله امير عبدالرحمن خان په

۱۸۸۰ میلادي کال د انګریزانو په توافق او په شرائطو منلو سره د افغانستان ګوډاګی ډوله او خاین آمر پاتیږي، هغه د مریبتوب ځینو توافقاتو ته زړه ښه کوي، د هیواد د زرګونو شهیدانو پرسرونو پښه ږدي او نورهم افغانستان د دښمنانو په دامونوکې ښکېلوي.

عبدالرحمن خان په لاندې موادو قرارداد لاسلیک کړی وو

لومړی: دا چې د هېواد دننه ماتې خوړلي انګریزان به دافغانستان له خاوري سالم هندوستان ته ستنیږي. افغاني مجاهدین به په هغو باندې حملې نه کوي.

دویم: افغانستان به پرته له برتانوي استعمار څخه له بل هیڅ هیواد سره سیاسي اړیکي نشي ټینګولای.

دریم: لوی کندهار او د هغه مربوطات به د بل واکمن تر واک لاندې راځي.

څلورم: د جنوب ځیني هغه سیمي چې د اوسنی کرښي په هغه بله خواکي پرتي دي خپله د انګریزانوترواک لاندې پاتیږي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

پنځم: کوم تړون چې وړاندې له امیر محمد یعقوب خان سره د ګندمک په نامه شوي دی د راتلونکي لپاره به د اعتبار وړ وي.

دا هغه بدمرغه موافقه وه چې افغانستان یې پر څو ټوټو باندې وېشلو ته برابرکړی وو، چې په هغه کې د افغانستان زړه کندهار هم شامل وو. خو کله چې انګریزانو د خپل پلان مطابق عملي قدم واخست له نیکه مرغه د لوی کندهار د میوند په سیمه کې د طالبانو له مذهبې مقاومت سره مخامخ شول او د درنو تلفاتو په ورکولوسره یې ماته وخوړه. که نه اوس به لوی کندهار هم د عبدالرحمن د موافقي پر اساس د افغانستان برخه نه وای. مګر د انګریزانو د ماتي سره سره بیاهم ځیني سیمي د انګریزانوترواک لاندې پاتي شوي.

له وخت څخه په ګټه اخستلو سره په ۱۸۸۴ میلادي کال‌کې روسانو د افغانستان په شمال ختیزو سیمو کې بریدونه پیل کړل، چې د هغو په نتیجه کې یې مرو او د پل خاتون سیمې لاندې کړې. د دویم ځل لپاره یې په ۱۸۸۵ کال یې ایماق، پنجده، اق تیپه، چمن بید او چشمه سلم په زور ونیول چې تر اوسه پوري دغه سیمي د افغانستان له واکه وتلي پاتي دی. همدارنګه انګریزانو په ۱۸۸۵ کې هژده ناو او د ایوبې پراخي سیمي او کاریزونه، په ۱۸۸۸ کې نمکسار او د سیستان زیاتي سیمي، په ۱۹۰۵ کې د هلمند د اوبو د سیستان دریمه برخه له افغانستان څخه بېله او ایران ته یې ورکړه، همدارنګه یې خپله د ډیورنډ د ناولي او ناروا تړون له مخي په ۱۸۹۳ کې پاته افغانستان پر منځ دوه ټوټي کړ، د ډیورنډ د کرښي جنوب او جنوب شرقي ټولې سیمي یې په خپل قلمرو ورګډې کړي او اوسني نیم افغانستان همداسې د جنجالونو پیټی پاتي شو.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

تر څه لږ ارام وروسته بیاهم د افغانستان او نوي پاکستان ترمنځ لانجي رواني وي. د پښتونستان خبره د ډیورنډ د کرښي پر سر ناندرۍ، مصارف او مشاجري تر حده تیري شوي. دا موضوع لاسره سوې نه وه چې د برتانیې یاانګریزانو د وحشت زخمونه جوړسي په ۱۳۵۷ لمریز کال سره پوځ او سره ښامار افغانستان ته غاړه اوږده کړه، داخلي مزدورانو ورسره مرسته وکړه. د لږ وخت لپاره یې د افغانستان پر ټوله خاوره منګولي ټینګي کړي، د کریملین د پلان له مخي افغانستان د انحلال په صورت کې د شوروي اتحاد شپاړسم جمهوریت بلل شوي وو، افغاني ملحدو ګوډاګیانو چې په دې هکله د دوی په راوستلو کې مرسته کړي وه دیته ډېرلیواله وه، خوشحاله وه، انتظار یې کاوه چې د شوروي ملحدي اداري په عقیده کې ورګډ

شي او افغانستان د شوروي اتحاد يوه برخه وګرځوي داچې په نتيجه کې يې څه بدرنګي دوی ته پيښه شوه او څه غميزه يې افغانستان ته راوړه، ډېر مجاهدين او هيوادوال لا اوس هم ددغه حالت شاهدان دي.

له بده مرغه د روس ترماتي وروسته افغانستان يو ځل بيا د يوي لويې لوبې ډګر وګرځيد، پاکستان، ايران، ازبکستان، تاجکستان، هند، ترکيه اوروسان د لوبو په ګټلو او بايللو کې ښکيل شوه. د ليري او نژدې پټو او ښکاره لاسونو ښکيلتيا يو ځل بيا د هيواد ځمکنۍ بشپړتيا او ملی وحدت ته ګواښ شو، د دغه هيواد د اولسونو په منځ کې د ژبې، سيمي او قدرت لپاره ببلتون ته لمنه ته ووهله شوه، د لږکيو او ډيرکيو خبره جوړه شوه، ايتلافونه او اتحادونه تقويه کړل شول. په مستقيم ډول د ويش او تجزيې خبري د ميز سر ته راغلي، د راتلونکي افغانستان د تجزيې او ټوټه کيدو نقشي په ښکاره جوړي شوي، د مځکي پر ويش لا خبره سرته نه وه رسيدلي، چې يو ځل بيا د امير عبدالرحمن خان غوندې د قدرت د ساتلو لپاره د افغانستان پر ځمکنۍ بشپړتيا د سودا او پېر او پلور خبره توده شوه. له نيکه مرغه په کال۱۹۹۴م.کي د طالبانو په ناڅاپي راټوکيدلو سره خبره پر بل مخ واوښته اود افغانستان له سياسي خلا څخه ناروا او ناوړه استفاده په ټپه ودرول شوه.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

له بده مرغه چي په دغه پاڅون سره هم افغانستان ته کامله سوبه په برخه نشوه، د کفري نړۍ لخوا د ملګرو ملتونو په مرسته افغانستان کاملاً په انزواکې واچول سو. اقتصادي او سياسي پرمختګونه په ټپه ودرول سوه، څو د پاکستان په مخلصانه مرسته افغانستان د ۲۰۰۱ کال په دسمبر کي يو ځل بيا د يهودو د پلان مطابق د متحدو انګريزانو منګولو ته ولويد. سياسي او اقتصادی

پرمختګونه د بهرنيو هيوادونو په منافعو پوري وتړل شول، د افغانانو د وژلو، توهينولو او بندي کولو هنګامه په يوه او بل نامه سره توده او ګرمه روانه شوه او لاتراوسه دا هنګامه هماغسي ګرمه روانه ده. افغانستان او افغانان دغشو تر تيرو څوکو تيرشول او تيريږي. د کلستر او کروزو بمونه مولا اوس هم کلي اوکورونه له بيخه باسي، هم مړه اوهم ږره بلل کيږو. هيڅوک مو فرياد او ژړاته غوږ نه نيسي. خپل د رمو سپي مو د پرديو ليوانو په خدمت کې راغلي دي، وژل کيږو مورږ، خوند بل څوک تري اخلي. دا چې دا بې رحمه ميچنه به ترکومه زمورږ سرونه ميده کوې الله ته معلومه ده .

دويم تجارتي ليوالتيا:

لکه څنګه چې مو وړاندې يادونه وکړه داچې افغانستان د ختيځ، لويديځ، جنوب او شمال ترمنځ د اړيکو د ځمکني پيوستون څلور لارې يا په بله اصطلاح د پله حيثيت لري له همدې کبله د دغې سيمي اهميت د څلورو خواوو پر اقتصادي ارزښتونو باندې مثبت اثر غوځوي. همدارنګه د دغه هيواد بې ثباتي د څلور خواوو پر اقتصادي ارزښت ياتړاو منفي اثر غوځوي، لکه څنګه چې د دغه هيواد منفي او مثبت اثرات د ټولې سيمي لپاره ارزښت لري همدارنګه دا ارزښت څو برابره دافغانستان لپاره ارزښتمن جوتېدلای سي چې د اقتصادي او سياسي پلوه تري په پراخه پيمانه ګټه اخستلای شي. په نړيواله توګه

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

د تجارت پياوړي کيدل افغانستان د يوه ښه کريدټ څښتن کولای شي او د دې پر ځای چې د تل لپاره د ګاونډيو محتاج اوسي او هميشه يې تر ژوبلي ګوتي ونيسي برعکس اوښتلای شي چې دا به د افغانستان لپاره په ملي استقلال او ځمکنۍ بشپړتيا، متقابل احترام او د کورنيو چارو په نه لاسوهنه کې مثبت رول ولري، له بلي

خوا به نړیوالي تجارتي ځانګړي او دفترونه د افغانستان دننه فعالیت پیل کړي. له دې سره به افغاني تجاران په بین المللي معیار د اعتبار وړ وګرځي. د دې سره سره کیدلای شي چې په تدریجي ډول افغانستان په نړۍ کې د بین المللي تجارتي مرکز په توګه وپیژندل شي. همدارنګه کیدلای شي ګاونډي هیوادونه ورسره د پیاوړي اقتصاد څښتنان شي او دا سیمه به یوه ارامه امینتي سیمه وګرځي.

سره د دې چې ګاونډیان او نړۍ د دې خبرې په دې اهمیت ښه پوهیږي او په ارزښت یې ترموږ هم ښه خبر دي مګر ځیني اندیښني، انساني حرص او تمایلات پکښې شته چې د دې پرمختګ په وړاندې ستونزې راولاړوي ترڅو دغه کریډټ د افغانانو په برخه نشي. همدارنګه د افغانستان د استقلال پر سرلوبه روانه وساتل شي.

افغانستان چې دامهال د وچې ځمکې کور دی اوبو ته د رسد او تجارت خپله مستقله لاره نلري. له همدې کبله له نړیوالو تجارتي اسانتیاووڅخه بې برخې پاته دی. دغه هیواد خپله اړتیا په لنډ بازار کې له پاکستان او ایران څخه پوره کوي، په لوی بازار کې هم په ترانزیتي توګه د دغو هیوادونو له بحري حریمه استفاده کوي. که څه هم په دې تجارت، راکړه ورکړه، ټیکس او ټرانسپورټ کې به ټولي سیمي ته ښیګڼې په لاس ورځي، خو د ګاونډیو ځیني ترینګلتیاوي هر وخت افغانستان په انحصار کې ساتل غواړي چې کله کله سیاسي بوختیا هم د دغه پرمختګ سبب ګرځي.

افغانستان لکه څنګه چې له ډیره وخته د کوم قوي سیاسي قوت خاوند نه وو او نه اوس د یوه سیاسي قوت وړتیا لري، نو له دې امله د ښه مارکیټ د اوږده احتیاج تر تاثیر لاندې راوړل کیدونکي هیواد پاته کیږي. له بلې خوا د بهرني مارکیټ په اصالت کې همیشه ستونزې لري. زما په یاد دي چې د پاکستان حکومت زما د سفارت

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

په وخت کې چې ۲۰۰۰او۲۰۰۱ میلادي کال په بر کې نیسي د وه ځلي پاکستان د افغانستان د سوداګرو پر ترانیزیټي مالونو بندیز ولګاوه، یو ځلي پر اوولس قلمه او بل ځل پر شل قلمه باندې داعمل پلی شو چې په هغه کې تیلفون، ایرکنډیشن اونور برقي الات او اجناس شامل وه، ایران هم څو ځلي خپل بندرونه د تجارانو پر مخ وتړل د پاکستان او ایران د دې ناقانونه اعمالو په نتیجه کې د کراچي او بندرعباس په بندرنوکې افغاني سوداګروته د ۱۸۰۰ میلیونو امریکایې ډالرو په ارزښت تاوان ورسید. ځکه د هغو مالونه یاخراب او ډیمرچ سوه یا د وخت په تیریدو سره ایکسپایر شوه. سره د دې چې د بین المللي اصولو او قوانینو له مخې باید د داسې پیښو تاوان ورکول سوی وای باید کله هم د ګاونډی هیواد له جغرافیایې نیمګرتیاوو څخه استفاده ونه شي او تر ژوبلي ګوتي ونه نیول سي. د دې هیواد سره د ظلم نور ډېر موضوعات پیښ شوي دی. بیا وزته هیڅ التفات نه دی شوی. ایران هم د افغاني تجارانو پر مالونو خو خو ځله بندیز ولګاوه ، څو څو ځله یې د افغانستان د روابذو په ترینګلتیا سره خپل سرحدونه په ټپه وتړل چې په دې سره د خلکو مالونه یا خراب او یا ببخي ډېر تاواني سول.افغانستان په داسې کمزوری او ضعیف دریځ کې خپل اعتبار ته وده ورکوي چې له پیړیو راپه دې خوا د افغانستان په فرهنګي او کلتوري برخو کې د دغو ګاونډیو له سرچینو الهام اخلي، د سیالۍ اورقابت په ډګر کې بې له زوره له بل هر څه څخه بې برخي پاتیږي. د دغه هیواد تجارتي ارزښت بیا هم له سیاسي جغرافیې سره تړلی دی، چې ترډیره یې شنل اړین دي. دا چې اقتصادي کمزوري د ښوونې او روزنې او مسلکي روزنې په کچه کې کمښت راولي، منفي اثرات یې له ورایه تر سترګو کیږي. دغه منفي اثرات هېواد منفي لور

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

ته ټېل وهي. د تعلیم او اقتصاد په نیمګړتیا کې هیواد پر خپلو پښو ولاړنشي پاته کیدلای. تل باید په یوه ناورین اخته اوسي په داسې حالت کې سیمي ته د جغرافیایي له کبله د خلکو لیوالتیا کمه وي چې تر ډیره یې اټکل کیږي، کوم چې د ګاونډیو د ترینګلتیاوو سبب هم ترډیره دا کېدلای، چې کله کله د پراخ قومي جوړښت په غیږ کې د حقوقو او فرهنګ په څیر د تورو لمبو پیلوځي په جغرافیایې ارزښتونو کې استعمالیږي.

د تیلو او غازو شخوند اوس نورو خوړوته اړتیا لري

عربې هېوادونو په تېره سعودي عربستان د ختیزي اروپا او امریکا لپاره ځانګړې اهمیت درلود. د دغو هیوادونو یا سیمي پر سر له تیرو دوو سو کلونو راپدې خوا سیاسي رقابتونه ډیرګرم شویدي، خو امریکا بیا هم د سعودي عربستان د تیلو پر زیرمو خیټه اچولې وه. دوړې ژوی غوندي یې نس په ډک کړ. تر ډیره یې تر ایران او عراق په ټیټه بیه د تیلو اخیستلو ښه استفاده کوله، کله چې په عراق او ایران کې د امریکا د غرور او غلطي پالیسی او د هغو وختونو د حکومتونو

د بي وسی له امله د دوی پر ضد د استقلال په نامه انقلابونه اړین وبلل شول. همدا کار سرته ورسید، د ایران او عراق له تیلو څخه د نا امیدی په سبب امریکا له دغو هیوادونو سره طولاني دښمنی ته په یوه او بل نامه سره لمنه ووهله، آن تردې چې پر عراق باندې یې د مستقیم یرغل لاره پیدا کړه. د ربدره یي کړ. هرڅه یې ورتبا کړه. د بي اتفاقی تخم یې د تل لپاره پکښي وشیندی. خو د تیلو زیرمي یې ښه ورته تشي کړلي. مګر ایران لا اوس هم د انتظار په حالت کې اوسي. خو

د ډیر استعمال او یا د ډیر وخت په تیریدو سره اوس داسې ښکاري چې د خلیج تیل د لویدیځ لپاره د صادراتو د نه پوره کولو اندېښنې پیدا کړي اویالوړو نرخونو هغوی دوارخطایی سره لاس اوګریوان کړې آن چې دساینسپوهانو او د تیلو د ماهرینو په نظر له ۲۰۲۵څخه تر ۲۰۳۰زیږدیزکال پوري کیدای شي د خلیج تیل یوازي د خلیجې هېوادونو د اړتیا لپاره وکارول شي، او لویدیز ته به د صادراتو لپاره کافي نه وي. له همدې کبله باید د لویدیز د اړتیاوو لپاره نوي زیرمي وموندل شي همدا علت کیدلای شي د ختیزو او لویدیزو هېوادونو د تیلو د کمپنیو چټکتیا او لیوالتیا د قزاقستان، ترکمنستان او افغانستان خواته ګړندی کړي وي. د ترکمنستان د صادراتو نل لیکه چې د هند تر سمندره یې د تېریدلو لاره کتلې شوي د افغانستان پر سهیل ډډه لګوي. دغه نل لیکه په ترکمنستان کي(۱۲۰) کیلو متره، په افغانستان کي(۱۶۳۰) کیلو متره او په پاکستان کي(۱۷۰) کیلو متره غځیږي. له هم هغه ځایه بیا د ښېریو د تم ځایونویا ګودرونو څخه د هند پر لور حرکت کوي. افغانستان په دغه پروژه کې له ګازو څخه پر استفاده سربېره د ټیکس وړیا ګټې په لاس راوړي او د ګازو د صادراتو آسانتیاوي او وړتیاوي هم ترلاسه کوي او د دې باوجود د ترانسپورتي عراده جاتو په کار لوېدل، ساختماني بوختیاوي، د کارګرو لپاره د کار فرصتونه هم رامنځ ته کیږي چي د افغانستان په اقتصاد کې مهم رول لوبوي، خو دا پروژه د دغو ګټو سره سره د خنډ او ځند لپاره لاملونه هم لري، چې هغه هم د جغرافیایې سیاست سره کړی اوځنځیرونه تشکیلوی، هغه کمپنی چې په دغو زیرمو کې پانګونه غواړي د ډیر لوی نفوذ درلودونکي دي چې عمدتاً په لویو حکومتونو او په خارګرو ادارو کې اعتبار لري.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د تيلو او ګازو تجارت که څه هم په اروپا او امريکا کې د شخصي شرکتونو تر نامه لاندې مخته بیول کیږي، خو په حقيقت کې حکومتونه په مستقيم ډول په دغه کاراوبارکې رول ترسره کوي. هغه څه چې د کمپنيو مطلب دی د استخباراتو او څارګرو ادارو په مرسته ورته د حکومتونو لخوا لاره هواريږي. د تيلو يا ګازو په نامه نه بلکي په يوه او بل نامه. په مستقيم اوغيرمستقيم ډول سره،کيدلای شي چې مصارف يې مستقيم د کمپنيو لخوا ورکول کيږي. د دغو هيوادونو په لويو تجارتي کمپنيو کې سياسي قوت او اغيز په کامله توګه مطرح دی چې د قوي سياسي قوت ملاتړي په بريالیتوب سره مطلب ته نژدې کیدلای شي. همداسبب دی چې پوځي قوتونه هم د دې کار او ګټې لپاره خوځيدلي دي.

په دغه سياسي لوبه کې داسې معلوميږي چې اوس هم ځينو کمپنيو چې سياسي ملاتړ يې کمزوري وي ماته منلي وي که څه هم تر اوسه د دې کار پايله معلومه نده ، خو اوس هغه څه ډير زيات مهم دي چې د پردې شاته د سيمې د هيوادونو پټې انديښني دي چې په درو مرموزو جالونوکې پټ غونډې نغښتي دې چې سپړل يې اسانه کارنه دی.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

زه غواړم په مختصر او بې تفسيره ډول هغه ته ځغلنده نظرواچوم کيدای شي نور څيړونکي ورباندې ترمانبه پوهيږي.

لومړی: د تجارت انحصار چې په سياسي فشار سره منځ ته راځي.

دويم: درغلې کول چې په اصل کې له سياست سره تړاو لري.

دریم: مذهبي او کلتوري پرمختګ ته زيان رسول.

لومړی: په ټولوعربې هيوادونو کې په ځانګړې توګه په سعودې عربستان کې د تجارت د انحصار پر سر ډيري ناندريزي لوبې ترسره شوي، چې هر وخت د سياسي قوت څخه په استفادی د خلکو او

شخصي تجارانو حقوق تر پښو لاندې شوي، د ملت او حکومت ترمنځ بې اعتمادې اوبې باوري پيدا شوې، د پردې شاته هغه څه روان دې چې نه يې حکومت اظهارکولای شي او نه يې خلک زغملای شي، مګر په ډيره چالاکۍ سره داسې کړنو ته د بغاوت يا شرارت ټکي اسانه الفاظ دې چې له قدرت او وخت نه پکې ګټه او بده استفاده کيږي.

دويم : درغلي کول: کېدای سي داسې ډيري بېلګې تر لاسه شوي وي. هغه کمپنۍ چې د تيلو د قراردادونو ذمه واري لري اوس مهال د کمپنيو پر ټولو عايداتي منابعو کنټرول لري، د صادراتو پر وخت د کنټرول ميټرونه د هغو په اختيار کې وي، د صادراتو کچه نه حکومت او نه هم خلکو ته معلوميږي. همدا ډول د تيلو د صادراتو پيسي له هغه هېواد څخه د باندې په بهرنيو بانکونو کې تحويليږي. ويل کيږي چې تر ډيره د دغو پيسو استعمال د حساب د واکمن په اختيار کې هم نه وي چي په عربي نړۍ کې د وروستيو تحولاتو د دې ثبوت لپاره په درځنونو اسناد را وسپړل.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

همداسې د ځينو واکمنو په درغلۍ سره د هېواد د عامه عايداتو له پيسو څخه څه اندازه يا فيصدی د بډو(رشوت) په توګه شخصي حسابونو ته انتقاليږي، چې له همدې کبله د ځينو واکمنانو په بانکي حسابونو کې له هېواد څخه د باندې په مليياردونو ډالر يا په لسګونو مليياردونه ډالر جمع شوي وي. دغه زياتي پيسي چې بانکونه استفاده ځني کوي يوازې د دغه واکمن په حساب کې د هغه په نامه باندې وي. که چيري هغه وغواړي خپلې پيسي له دغوبانکونو څخه بل ځای ته انتقال کړي بيا هم بايد د هغه د مصرف او تاديې لپاره لومړی پيشنهاد ورکړي. که دغه انتقال د هغو له نظر سره سمون درلود بيا به يو څه ورکوي او که يې سمون نه درلود بيا له حساب درلودونکي څخه د

تحقيق امکان هم لري چې د خپلو پيسو د لګښت پوره توضيحات ورکړي.

دريم: له ډيرو وختونو را په دې خوا په نړيواله کچه د غربي دموکراسۍ د پلي کولو هڅې رواني دي. غربي دموکراسي هغه نظام دی چې په حقيقت کې د مسلمانانو لپاره وژونکې زهرجنه دوا غوندې ده چې که يې د استعمال سره ډير احتياط ونه شي پخپله وژونکی يادرمل کاروونکي هم ورسره وژلای شي. دغه تقليد شوې دموکراسي هغه يوازنی نظام دی چې د مسلمانانو په لاسونو باندي د اسلام جرړې باسي او د خدای پر ځمکه باندې د خدای نظام ناکافي او د اجتماعي ژوند د اړتيا وو سره ټکر تعبير وي.

دغه بې جلوه دموکراسي داسي يو نظام دی چې د فحش او منکراتو په تدريجي تعميم سره د اسلام سره مقابله کوي. هم دارنګه د داسې دموکراسۍ عاموالی او اعتياد د ځينو مسلمانانو لپاره د ارتداد او د اسلام سره د نه ميني او فاصلې سبب ګرځي. له ډيره وخته راپديخوا، د رسول الله ﷺ له زماني څخه تر اوس مهاله اسلام او مسلمانانو ته په يو او بل نامه سره د اسلام د مخ نيولو، بدنامولو، کمزوري کولو هڅې په زور، پيسو، تبليغ، شهوانيت او نورو وسيلو سره رواني وي او يا رواني دي. په هغو کې تر ټولو لوی سازش چې مثبته نتيجه يې ورکړې ده دغه ناولې نامقيده دموکراسي ده، چې د قومونو ملتونو او حکومتونو تر منځ د مذهبي درنو اختلافاتو سبب کيږي. په اوسني افغانستان او عراق کې د اشغال سبب هم په مسلمانانو کې د غربي دموکراسۍ د پلي کولو امتحاني دوره او کړکيچنه بېلګه ده چې
د همدې هدف لپاره د ملتونو حکومتونه له منځه وړل کيږي، نظام او شتمنی له منځه ځي، پر کلتور، خاوره، نواميسو باندي تيری کيږي،

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

په لکونو انسانان په بمونو او باروتو وژل کيږي، زندانونو ته ليږل، توهينول خولاعادي خبره ده، خو د دې دموکراسۍ نتيجه هغه ناتار او غم شو چې جبيره يې ناشونې بريښي او نه کيږي.

څلورم: (د دغې صادرېدونکي دموکراسۍ غوښتونکي) غواړي چې دغه ډول ناولي دموکراسي په سعودی کې هم پلي کړي. دغه عناصر په ډيره بې صبری سره غواړي دغه هيواد ته چې د نړۍ د مسلمانانو مرکز دی د فحش او فساد لاره خلاصه کړي.

په ١٩٩٠ ميلادي کال کې د سعودي عربستان په هکله د غربي دموکراتانو سروي روانه وه، څو معلومه کړي چې څومره نفوس د غربي ناولي دموکراسی پلوي کوي، د سروي له مخي هغو څرګنده کړې وه چې په سل کې اويا فيصده خلک د سعودي د اوسني شاهي نظام سره مخالفت لري او ناراضه دي. نو د خلکو د حقوقو د ورکولو لپاره بايد انتخابات وشي، مګر تر ډيره دا کار د سعودي د پخواني پاچا ملک فهد تر مرګه پوري وځنډول شو، ځکه چې هغه له امريکايي واکمنانو سره ډيري نژدې اړيکي درلودي. د امريکايي واکمنانو ګټه پدې کې وه چې بايد د هغه له دغه ضعيفه حالت څخه چې کوما ته ورته حالت وو استفاده شوي وای.

په ٢٠٠۴ ميلادې کال کې د دويم ځل لپاره بياسروی وشوه. دويمه سروي ښيي چې د سعودی اوسيدونکي په سلو کې شپيته
برخه
د اسامه او د هغه د ورته نظر پلوي کوي. له همدی کبله دا سروي او په افغانستان او عراق کې د جنګونو او تربګنيو له کبله وځنډيده خو بيا هم د دی پروژې د پر مخ بيولو لپاره پانګونه روانه ده. دا چې کله به هغوی خپل هدف ته رسيږي والله تعالی اعلم.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

پنځم: غربي دموکراسۍ اخلاقي فساد ته دومره وده ورکوي لکه د پسرلي باران چې ښيرازي مځکې او کرلي کښت ته وده ورکوي، د اسلام د بشپړ چوکاټ د ماتولو لپاره دا ترهرڅه موثر انتخاب دی چې د بشر او بیان د آزادۍ په نامه منکرات او شهواني فواحش په قانوني توګه مروج کیدلای شي. له بلي خوا د الهي احکامو حدود چې د زنا، شرابو، لواطت، تبرج او داسې نورو د مخنیوي لپاره وضع شوي په بشپړه توګه له منځه وړلای شي.د دې ترڅنګ د نورو غیر اسلامي ادیانو لپاره د فعالیت لاره هوارولای شي، ځو مسلمانان د عزت، مال او نورو امتیازونو په ورکولو سره ارتداد ته وبلل شي، چې د یهودیت او نصرانیت او نورو ادیانو شعائر په اسلامي هېوادونو کې په تدریجي ډول خپاره شي. د بشري او انساني حدودو څخه پر هغه لوري پرمختګ وکړي چې د هغو داوږدي مبارزی ستر هدف دی.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

څو ورځې وړاندې مې په یوه اخبار کې د یوه ځوان هلك کیسه ولوستله کوم چې د ایډز په ناولې ناروغي اخته سوی وو. هغه د خپل رنځ د ورپېښیدو علت روښانه کوي او وايي چې ده په هغو دوو نجونو باندې باور کړي وو چې ده ته یې اطمینان ورکړي وو چې ګواکي هغوی له ده نه پرته د بل چا سره جنسي علاقه نه لري. هغه وايې ما هغو ته زړه ورنژدي کړ او بې دریغه مې له هغو سره زنا کول، خو کله چې زه په دغه مهلکه ناروغي اخته شوم هغه وخت راته معلومه شوه چې دغه دوي نجوني بدلمني او فاحشي نجوني وي. همدغه د دوی کاربار وو. نو ځکه ده پر دې ناوړه کار ارمان کاوه او پښېمانه وو. خو د ده دغي پښیمانۍ هغه ته هیڅ ګټه نسوای رسولای.

په یوه بل اخبار کې مې څو مرکې د شرابو له معتادینو سره ولوستي چې هغوی څنګه په شرابو روږد شول، چیري شراب پیدا او

ومونډل شول او بالاخره اوس څه کیفیت ورته پیښ شوی وو. یو تن د عبدالهادي په نامه د خپل ځان کیسه روښانه کوي: د هغه په قول د ده پلار به هر وخت له ځانه سره یو بوتل راوړی.د هغه شربت به یې ښیښله، خو زه به یې د دغه بوتل څخه منع کولم. کله چې مې یوه ورځ په کور کې پلار او مور دواړه نه وه، ماله دغه غیابت څخه استفاده وکړه، هغه بوتل مې پیدا کړ او له هغه څخه مې څه شربت وڅښل، خو هغو شربتو زه دومره بې هوښه کړم چې په ځان باندې نه پوهېدم. کله چې پر هوښ راغلم په یوه کلینیک کې بستروم. زه تر روغتیا وروسته بیا د هغه بوتل په لټه کې شوم چې یو ځل بیا د هغو مزه وڅکم. هغه زیاته وي چې ما به تردي وروسته همیشه خپل پلار څاره چې له کومه ځایه شراب اخلي او په څه ډول یې تر لاسه کوي او د چا سره کښیني؟ په هر صورت د وخت په تیریدو سره مې د شرابو د پلورلو ځای پیدا کړ او اوس دادی دغسې معتادیم.له دې څخه څرګنده سوه چې دده

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

د روږدیدو علت د ده د پلاراعتیاد وو.

یوه بل کابلي ځوان د یوي مرکې په جواب کې ویلي وه، چې د ده په قول طالبان ډیر بد خلک وه. له موږ څخه یې آزادي سلب کړې وه، خو له کله څخه چې طالبان تللي دي د هغو د نظام په بدل کې دموکراسي راغلي او موږ ته خپل حق راکول شویدی. موږ اوس بشپړ آزاد یو د هیڅا پروا نه لرو، زه اوس د خپلي انډیوالي یاګرل فرینډ سره پارک ته ځم. کله ناکله د هغې سره یو ځای پغمان، قرغي او د سالنګ لوري ته ځم، یو له بله مینه سره کوو، په میلو کې خوند سره اخلو، میلي او تماشي کوو. په دې توګه هغه په خپل دغه فاحش او منکر عمل خوښ وو.

داسي او دې ته ورته ډېر شيان د اوسنۍ دموکراسی له امله په افتخار سره په مطبوعاتو کې ليدل کيږي چې هم خلکو ته پر فساد، فحشا او منکراتو جرأت ورکوي او هم ناخبره خلک ورسره روږديږي چې د داسي هر عمل سره مذهبې او ديني حيثيت ته تاوان رسيدلای شي. دلته چې اوس په خورا لوړه کچه د داسې قصدي اعمالو بيلګي ښکاره کيږي وړاندي وهم اوشک يقين ته رسوي چې په نتيجه کي له داسي عمل څخه يوه مغلقه او لا ينحله ستونزه جوړيږي.

دويم: دا چې په غربې نظامونو کې دموکراسۍ له هغه څه سره مطلق توپير موندلی دی چې په اوسنيو اسلامي هېوادونو کې نوي اوتازه راټوکيدلې ده. د بشر ازادې په منجمد انحصار کې راغلي، په انتخاباتو کې درغلي کيږي خلک په پيسو رانيول کيږي، هغه څوک چې د غرب د نظرياتو تاييد کوي د پيسو په زور او يا په کمو رايو سره بريالی کيدلای شي او هغه څوک چې د غربې نظرونو سره مخالفت لري يا په

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

انتخاباتو کې حق نه ورکول کيږي يا که چاته حق هم ورکول شي، نو د هغه

د بريالیتوب چانس به ډېر کم وي، دموکراسي چې د خپلو پالونکو لخوا د بشپړې ازادۍ په شعار سره بدرګه کيږي تر ډېره د غربې نظرياتو تابع ده. که ضرورت پيدا کيږي نو د معصومو انسانانو وژل او ترورول هم دهغو د تعريف له مخي د آزادۍ مانا لري او د هغو په اند يوه مباحه لاره بلل کيږي. اوس چې ناوړه او ناروا دموکراسي د غربې نظريې د پلي کولو لپاره د افغانانو د وينو په بهيدلو عملې کيږي، هره ورځ د دغه نظام

د راوستلو لپاره په سلګونو مسلمانان وژل کيږي، په جوپو جوپو نور مسلمانان د وطن پريښيودلو ته مجبوره کيږي. د داسي امريکايې دموکراسۍ به څه مانا او څه به يې ګټه وي؟؟

باندنی او کورني سياستونه او پاليسۍ

له بده مرغه ويلای سو چې د افغانستان کورني او بهرني سياستونه ډېر وخت متضاد سياستونه وي. په ډېرو مواردو کې د تفريط او افراط سياستونه روښانه کوي. تر ډېره بهرنی سياست د افغانستان په اوږده تاريخ کې د مختلفو اشخاصو لخوا منحصر تاريخ لري، ځکه چې د بهرنيو مستکبرو امپراتوريو له مزاج سره په سترتوب

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

دکې د ليوالتيا او بشپړتيا په سبب د حريت چانس ډيرکم لري، ديو معتدل سياست چې د افغانستان د ټولو حقوقو رعايت په نظر کې ونيسي ډير کم تر سترګو کيدلای شي. که څه هم په لومړي او دويم نړيوال جنګ کې د افغانستان بهرني سياست پر عدل او انصاف ولاړ او مستقله پاليسي يې درلودله، مګر تر ډيره دغه دريځ په اعتدال پاتې نشو.

د دې کار يو عمده او لوی دليل د افغانانو بې حده او بې اندازې خوشباوري ګڼلای شو چې هر وخت د افراط خوا تعقيبوي. کله چې يو افغان که څه هم د لوړو زده کړو او تجربو درلودونکی وي يا له لوی مسلک سره اشنا يا د افغانستان د يوه لوی پوست مسؤوليت لري. بدبختانه کله چې د بهرنيو هيوادونو په سياست کې ورښکيل شي له دومري خوشباورۍ څخه کار اخلي چې نژدې د يوه هيواد له رسمي پاليسی سره په ټکر کې را شي او که چيري د يوه بهرني هيواد په ښو

روابطو کې ورداخلېږي نو د روابطو په وړاندې چې متقابل احترام دی د دوستی په وړاندې ډېر ښوییږي ان تردې چې دیوه هیواد په ښو اړیکو کې خپل توازن له لاسه ورکړي. داسې بې اندازې خوشباوري او خوړتیا چې بالاخره یې د خوړلو سبب ګرځي او ګرځېدلې، داسې خوشباوري او خواخوږې چې د خپلو هیوادوالو د ارادو او هیلو پرخلاف د پردیو رضا لټوي ، داسې خوشباوري او خوړتیا چې هغه دوست یې په دې لټه کې شي چې پر هیواد او خلکو یې د یرغل لاره هواره کړي.

که د افغانستان پر اوږده تاریخ ځغلنده نظر واچوو بیاهم په نژدې تاریخونو کې د لیري تاریخونو بېلګې او تیروتنې موندلای شو چې لا تر اوسه پورې زموږ هیواد او هیوادوال یوازې نه چې د تیروتنو جبران نشي کولای، بلکې تر اوسه پورې یې د قربانۍ هدف ګرځېدلي دي د مثال په توګه انګریزان د افغانستان تر پولو پورې په ګړندي بریالیتوب
د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي
سره راورسیدل د خلکو په وینو کې یې د خپل غرور بېړۍ د هدف تر ساحله په چټکتیا سره روانه وساتله، دلته د ملتونو اراده، د جهاد او استقامت په لوري ښه ننګونه وه چې دري ځلي یې د خپلې مبارکې ارادې په اظهارولو سره خپلواکې ونه بایلله، حکومت په بشپړه وفادارۍ د افغانستان د ځمکني بشپړتیا او استقلال په هیله په نه ستړې کیدونکې توګه قرباني ورکړه. له خپل هیواده یې دفاع وکړه، په خپلو وعدو او وظائفو کې رشتیني پاته شول. انګریزان یې د درنو تلفاتو په ورکولو سره مات او وشړل. شرمیدلې یې له خپله هیواده وایستل. مګر بدبختانه د حکومت د بهرني سیاست واکمنو دشهیدانو مبارکې وینې هدر او په اوبو لاهو کړې، په لږ رشوت او بډوېې چې د هغه ۱۲ لکو تر ۱۴ لکو کلدارو پورې ورکول سوي دافغانانو په وینو ګټلې افغانستان یې یوځل بیا د انګریزانو په واک کې ورکړ، د انګریزانو د ناوړو ارادو او

قوي ښکار په دام کې ولوېدل، هر څه یې پر ځانونو ومنل هرڅه یې له لاسه ورکړل. ترڅو د محدود وخت لپاره د قدرت او فحاشۍ په هوس او نوش کې مست اوسي، شراب او کباب تر کومې تیر کړي، له ډېرو او ښایستو ښځو خوند واخلي، په عیاشۍ ژوند وکړي، د شهیدانو قرباني، د خلکو کلکه اراده، د کونډو او یتیمانو کړاوونه هیر کړي.

دویم مثال د بېلګې په توګه د کمونستي ښامار په منګولو کې ښکیلتیاده، کله چې امان الله د خپل پلار تر مرګ وروسته د افغانستان د استقلال د استرداد دعوه وکړه د هغه په دغه میړانه سره افغانانو ګڼله چې هغه د استقلال او خپلواکۍ په ګټلو سره د دغه هیواد د خلکو او شهیدانو ارزو پوره کړه او نور یې ګواکې افغانستان خپلواک هیواد کړ، له بده مرغه لږ وخت وروسته بیاهم د مذهبې او کلتوري پلوه بې پروایۍ، غربې کلتور ته ګړندی رجحان د خلکو
د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي
د ارادو سپکاوي د هغه د قدرت ټغر هم ورټول کړ. بهرنی سیاست د خلکو له احساساتو سره په ټکر کې راغی، چې په تدریجي ډول یې لویو غمیزو ته لاره پرانستل.

د بهرنی سیاست مانا او مفهوم څه دی؟ دلته د دغه سیاست په کولوسره پنځه عمده څیزونه د بنسټونو په توګه په نظر کې نیول کیږي.

لومړی: د ګاونډیو هیوادونو سره ښې اړیکې او متقابل احترام ،

دویم د بهرنیو ستونزو له معیارونو څخه پوهاوی او خبرتیا ده ترڅو ټول ملت ویښ او باخبره وساتل شي.

دریم: د نړۍ د نوو او زړو انکشافاتو څخه په بشپړه توګه استفاده کول.

څلورم. په بهرنی سویه باندي د خپل هیواد د استقلال له ساتلو سره سره د کلتور او مذهب سالمیت ته پوره پاملرنه.

پنځم: په بهرنیو هیوادونو کې د خپلو اتباعو د حقوقو دفاع او د هغو د سر او مال ضمانت کول،

داسي نور جزئیات چې په تجارت، قرارداد، تعلیم او تربیه،کدري روزنه، قرضه او کمک، پوځي عسکري روزنه او لاس ته راوړنه ټول تر یوه قانوني چتر لاندې په هغو پنځه څیزونو کې همږغي ده، دا او دې ته ورته سیاست او پالیسي د هر هیواد لپاره اړینه ده چې پرې ملامتیا نشي ویل کیدلای، دلته دا خبره ډیره ضروري ده چې د هر بهرني تماس په ترڅ کی ټول کورني ملحوظات او ارزښتونه په پام کی ونیول شي تر ټولو ضروري داخلي همفکري اوننګونه ده چې ټوله هیواد له هغه سره په بدمرغي اوښتلای شي، په ټولو بهرنیو پالیسیو کې دومره احتیاط پکار دی چې له هرې کړنې سره د اولس اراده په نظر کې ونیول شي ترڅو ښه پاکه لاره په وړاندې صفا وبریښي هم هغه تګلاره عملي کړای شي مګر زموږ په بهرني سیاست کې څو عمده مشکلات دی چې موږ یې همیشه قرباني ګرځیدلي یو:

لومړی: ښوونه او روزنه

دویم : د بهرنیو سازمانونو رنګ او ډول

دریم: د هیواد دننه د بهرني کلتور وده

څلورم: د مسؤولو اشخاصو خوشباوري

پنځم: د ښو اړیکو په خاطر له یوه بل هیواد سره په کلتوري شکل نارښتیني چلند.

لومړی: تعلیم او تربیه تر ټولو مهم عنصر دی چې په هر وخت کې د هیواد او نوي نسل مستقبل ورباندې ولاړ وي او د ښه او سوکاله ژوند لپاره غوره پرمختګ ورباندې کیدلای شي، د تیر څه په تعقیب

د راتلونکي لاره ښه څارلای شي او دا تر ټولو ضروري ده چې د یوه ښه بنسټ سره نوي انکشاف بې خطره رامنځته شي، د تعلیم او تربیې ننۍ ستونزي مو په لومړي څپرکي کې ذکر کړې. د یادونې وړده چې بهرني هیوادونوته د زده کونکو د لیږلو ستونزه یوه عمده ستونزه ده دا ستونزه کیدای شي لائقو استاذانو یا د عصري او نوو تجهیزاتو د نشتوالي له کبله وي. د نویو تجهیزاتو په بشپړتیا سره د لوړوزدکړو دپوهنتونو نیمګړتیابشپړه کولای شي دغه نیمګړتیازده کونکوداړتیا لاره پیدا کوي چې شاګردان یا زده کوونکي دلوړوزده کړو لپاره خپل هېواد ته د خدمت په موخه نورو هېوادونو ته په رسمي یا غیر رسمي ډول استول کیږي چې د افغانستان اساسي ستونزي له همدې ځایه راولاړیږي. د وخت په تیریدوسره پاړسوب پیداکوي.

دغه ستونزي څو برخي لري. زه دلته غواړم د هغو دري برخي راوسپړم: لومړی هغه ځوان زده کونکی چې په اسلامي روزنه سره پوره نه وي روزل شوي هغه خالي ذهن وي په لږ وخت کې د خپل ځان لپاره د بل هېواد مفکوره او د ښوونکي عکس خپلوي زده کونکی په دغه تقلید سره له اسلامي مفکوري سره نور په واټن کې راځي.

دویم: زده کونکی تر ډیره د هغو مفکورو سره اشنایې پیدا کوي چې اسلام ورسره ټکر لري. هغه به د بهرنیو سازمانونو له مېلمستیاوو څخه خوند اخلي بالاخره هیواد ته د راستنیدو سره سم یونا اشنا فکر ته کارپیل کوي. البته موږ د داسي ډیرو بیلګو شاهدان یو.

دریم: هغه زده کونکي چې د بهرني تعلیم وس او توان نلري په خپل ځان کي د مایوسۍ اوکمی احساس کوي که څه هم د هغه لیاقت ترهغه بل ډیرښه وي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي
د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د تعلیم او تربیې جرړي (ربښي) خو لا تر هغه څه پوري ډېره ځانګړتیا لري چې د هغه هیواد د مفاداتو او کلتور وده په نظرکې ونیسي. په بهرنیو هیوادونو کې په لویه پیمانه د شتمنو کورنیو زده کوونکي روزل کیږي یا د لویو منصبونو د درلودونکو اولادونه وي، طبعاً د داسې اشخاصو اولادونه په سیاسي زده کړو کې ډېره برخه اخلي یا د هغو پلرونه او میندي هغو ته دغه انتخاب کوي یا د میراث په ډول د هغوی لیوالتیا د سیاست سره وي. په هرصورت کله چې په بهرنیو هیوادونو کې د بریالي سیاست په لټه کې شي، نو د ټولو سازمانونو سیاستونه مطالعه کوي. د هغو ایډیالوژي یې په دماغ کې ځاي نیسي، یا د کوربه هیواد له روان سیاست نه رنګ اخلي چې په همدي توګه د خپل مستقبل لپاره د خپلي خوښي انتخاب کوي،

د مثال په توګه که یو زده کوونکی په روسیه کې زده کړه کړي وي

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولنې سره خوندي دي

هغه د ځان او هیواد لپاره کمونستي ایډیالوژي انتخابوي، که چا په چین کې زده کړه کړي وي هغه د ځان او هیواد لپاره د کمونستۍ نظام بل ډول انتخابوي،که چا په اروپا یا په نورو لویدیزو هیوادونوکې زده کړه کړي وي هغه د ځان او هیواد لپاره پانګوالي، نړیوالي او کپیټالستي یا غربي دموکراسۍ انتخاب کړي وي او که چا په یوه اسلامي هیواد کي او په یوه اسلامي چاپیریال کي زده کړه کړي وي هغه بیا د ځان اوهیواد لپاره اسلامي نظام انتخاب کړی وی چي د دغو مختلفو مفکورو بیلوالی یو لیدلای هم نه سي او ترکیب یې بیابیلي ستونزي لري.

دویم: د مسؤولو اشخاصو نژدیوالی یا دوستي ده چې په ټاکلي ډول نتیجه له ځانه سره راوړي، خو د ناکافي تجربې او د کمي پوهني له امله د هیواد د ټولو وګړو، کلتور او عنعناتو اهمیت یې له نظره

غورځولی وي چې په همدي توګه د توپیر خوځنده بهیر لا پسي اوږدیږي.

د بهرني کلتور وده او پایښت، لکه څنګه چې مو وړاندي د هغه ارزښت په نظر کې نیولی دلته بایدووایوچې د نړۍ هر هیواد د خپل کلتور د ودي لپاره په نه ستړي کیدونکي توګه کار کوي په نورو هیوادونو کي خپل کلتور خپروي او هغه ته رشد ورکوي، خو له بده مرغه چې زموږ خپل کلتور د ځینو خپلو خلکو لپاره شرم او عار بلل کیږي. د دې پر ځای چې خپل کلتور رسم او رواج ته وده ورکول شي هغه شاته غورځوي. د دې دوه مثاله زه د یوه شاهد په توګه په ګوتو کولای سم. یو دا چې ما خپل زوی مکتب ته د زده کړې لپاره په خپلو کلتوري او ملي جامو کې استاوه، خو د ښوونکي لخوا په شو ځله د اخطار په ډول ورته ویل شوي چې پتلون او نیکټایي د زده کونکي لپاره اجباري کار دی. که نه نو له مکتب نه به یې اخراج کړي، دلته

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولنې سره خوندي دي

د کلتور پر ضد عمل کول په رسمي چوکاټ کې کیږي. د دې سره سره چې نیکټایي او پتلون اصلاً د هیڅ مسلمان او افغانانو اصلي کلتور ندی چې دومره ټینګار وربانديې وشي چې یو زده کونکی یې له کبله د زده کړې له نعمت څخه محروم پاته شي دا خو لا بیل سوال دی چې افغانستان د مسلمانانو کور دی.

دریم : د اوسني جمهوري ریاست ادارهٔ امور ته یو چا د دندې غوښتنلیک ورکړي وو. هغه نفر ښه لیاقت درلود، په اقتصادی زده کړو کې یې ماسټري درلوده. د دې سره سره هغه ته ویل شوي وه چې دلته پتلون او غربي لباس اجباري دی، که نه نو د ده لپاره په افغاني کلتوري لباس کې ځای نشته. ځکه هغه سړي مسنونه ږیره اوسنتي جامي اغوستي وې. دا د چارو په اداره کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره مرکزي حیثیت لري.

داسې ډېر مثالونه شته چې د ډېرې خریل، د بوغرې یا حجاب لیري کول او نور داسې غیر شرعي افعال پکښې حتمي بلل شوي دي. همدې ته ورته اعمال او افعال د بهرني کلتور برخه ده چې زموږ په هېواد کې زموږ کلتور ته صدمه رسوي او له بهرني کلتور نه رنګ اخلي. له بده مرغه چې زموږ د غربي کلتور پلوي افغانان يې په نه ستړې کېدونکې او نابللې چوپړ کې ځانونه په کلتوري نیواک کې اچوي.

د مسؤولو اشخاصو خوشباوري : لکه څنګه چې مو مخکې د دې خوشباورۍ تفصیل د عامو افغانانو لپاره یاد کړ، همدا خوشباوري په افغاني خواصو کې هم سته چې ډېر خطرناکه عواقب لري، د عامو خلکو خوشباوري تر چارواکو او مسؤولو اشخاصو پوري محدوده او لیوالتیایې هم دومره مهمه وه. مثلاً ظاهرشاه چې اوسني اساسي قانون ورته د ملت د بابا لقب ورکړی دی. د ده تر شخصیت پورې داوو چې ظاهرشاه پر ځمکه د خدای د رحمت سیوري دی یا دا چې هغه

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

د اووه ولیانو مرتبه لري. د هغه اطاعت فرض او مخالفت یې ګناه ده، سره د دې چې هغه ته د ملت د بابا لقب هم ورکول شو مګر هغه د مرګ تر وخته پورې د الله جل جلاله فرض حج ته هم زړه ښه نه کړ. د کابل په ښار کې يې تر مسجدونو سینماوو ته ښه خدمت کړی د هېواد تر نورو ودانیو یې د عیاشۍ حوضونه د خپلې عیاشۍ لپاره ډېر جوړ کړي وه او په مساجدو کې لکه د پل خشتي په مرکزي جامع کې د اوداسه د اوبو انتظام هم نه وو داچې ده غریب خپله د لمانځه سره څومره لیوالتیادرلوده دادده ذاتي مسؤولیت وو. همداسې نور مثالونه ډېر سته. مګر د خواصو خوشباوري بیا داسې نده د هغو خوشباورۍ ډېرې خطرناکې پایلې لري لکه د تره کي، کارمل او

کرزي غوندې کړنې چې هیواد او ټولنه يې له نه جبرانېدونکو ستونزو سره مخامخ کړه، بهرنیانو ته دومره ورننژدي شول چې د هیواد د یوه وګړي وژل یاپه تورو زندانونو کې د هغو اچول د هغو حق بولي. له مغرورو، ظالمو، سرټمبه وو او وژونکو بهرنیانو څخه د توقیف یا څېړنو حق هم

د افغانانو په واک کې نسته. د دغو بې وارثو مظلومو افغانانو ویني ورته مباح ګڼل شوي. دومره خوشباوري چې په هغه چا باندې باور وکړي چې څو ځله یې افغانستان له ورکاوي اونابودۍ سره مخامخ کړي او لوی افغانستان يې په کوچني کهول بدل کړی، دومره بیاهم پرهغه چا باندې خوشباوره شي چې د افغانستان پر بدن یې د قصاب غوندې د پریکیدلو تیره چاړه په لاس کې نیولې ده دومره خوشباوره شي چې د دیني او تاریخي دښمنانو لانور هم په هیوادکې زیاتوالي او دایمي ادې غواړي، دومره خوشباوري چې د الله له لارې پرته

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

غواړي پر بله لاره ثواب ته ځان ورسوي، هسې خوشباوري چې ناروا وو ته په اسلامي ټولنه کې قانوني بڼه ورکړي، داسې خوشباوري چې د خپلو خلکو ارادې په نظر کې ونه نیسي د پردیو ارادو ته د لومړیتوب حق ورکوي.

پنځم: د ښو اړیکو په خاطر له یو بل هیواد سره په کلتوري بڼه نا رښتین چلند کول:

د دې اړیکو بیلګې اوس هم ډیرې دي او ډیرې وړاندې تیرې شویدي چې ډېر پراخ تفصیل ته اړتیا لري، زه دلته د لږو بیلګو په په راوړلو اکتفا کوم، دلته په ناسمه توګه بهرنیان تشویقول او هغو ته اطمینان ورکول یوه غولونه ده، چې خپل هیواد پکښې رابنکیل کړي او یا دا چې د ملت د وګړو له اعتماد څخه ناوړه استفاده او یا معامله کول چې د ملت وګړي ترې ناخبره اوسي، د مثال په توګه له

بهرنيانو سره تړون کول، خپلي خاوري ته راوستل، يا رابلل د هغو په جزئياتو هيوادوال نه پوهول، يو ناسم او نارښتين عمل دی. يا دا چې بهرني يرغلګر تشويقول هغو ته اطمنان ورکول چې د هيواد وګړي د دوی د راتګ خنډ نه ګرځي. يا دا چې د دغه هيواد اوسيدونکې ورباندې خوشحاليږي. يا دا چې ټول هيوادوال د دوی د راتګ غوښتونکي دي، دا هم يوه ناسمه او نا رښتيني کړنه ده چې په نتيجه کې د ملت ارادې ته په ډيره سپکه او بې احترامۍ کتل کيږي، د خلکو عزت او کلتور پکښې پايماليږي يا دا چې خلکو ته په دې سره اطمينان ورکول چې ګواکې بهرنيان د دوي د ارادي، مذهب او کلتور درناوی کوي، دلته د يوه مستامن په صفت اوسيږي، د هيواد په کورنيو او بهرنيو کړنو او پاليسيو کې لاسوهنه او مداخله نه کوي، يوازې د هيواد د اساسي قانون په چوکاټ کې د حکومت په چارو کې ورسره مرسته کوي، د حکومت پريکړو او د اولس ارادی ته په بشپړه توګه احترام کوي، په اصطلاح د افغانستان د اساسي قانون په چوکاټ کې عمل کوي ، داهم يو ناسم او نا رښتينی عمل دی چې د شبهاتو او شکونو په توليد کې ښه زيات والی راولي، يا دا چې په اقتصادي او پوځي تړونونو کې د انحصار په شکل درغلي کوي يا داچي خپل ولس تري ناخبره ساتي يا دا چې قرضي او پورونه همداراز مرستې اوکومکونه دهيواد د ابادۍ په نوم اخلي بيا هغه پر نورو بې درکه مدارکو لګوي او بار او حساب يې پر اولس اچوي. دا هغه څه دي چې په حقيقت کې ناسمي او نارښتيې کړنې بلل کيږي. د دې يوه بله نژدې بېلګه د کمونستانو ناروا پاليسۍ وي چې پخواني شوروې اتحادته په خورالوړه کچه

خوشباوري وه، کمونستان چې شمېر يې تر ۱۵۰۰۰پوري رسيدلي وو په نابېره توګه په ۱۳۵۷کال د ثور پر اوومه د کودتا په ډول قدرت ته ورسيدل دا چې څومره وخت دغه چرګوښي د افغانستان په غيږ کې د بل په ايډيالوژي ستر شيوه هغه به تاريخ ته پريږدو، دلته به ددغي کودتا منفي ټکو ته ورشو.

لومړی داچې کمونستانو په داسي وخت کې کودتا وکړه چې هيواد نسبتا د پرمختګ پر لورې ګامونه اوچت کړي وه. په اقتصادي لحاظ د دغه هيواد په تاريخ کې ډير ښه پلانونه جوړسوي وه هيواد او هيوادوالو په سوله او سوکالی کي ژوندکاوه همداوخت د افغانستان د خپلواکۍ بيرغ ښه رپانده وو. که څه هم هغه وخت په نظام کې ډيري نيمګړتياوي موجودوي وې او د هغو اصلاح پکاروه. ځکه په نظام کې هغه ايډيالوژۍ ننوتلي وې چې د ځينو خلکو ياشخصيتونو احساسات يې راپارولي وه. دغه نيمګړتياوي په اسلامي افکارو باندې پوره کيدلای شوې، خو په يوه کفري او غيراسلامي نظريه او فکر سره د نظام راپرځول يوه لويه فاجعه او نه جبرانيدونکی جرم وو چې په هيڅ توګه د دغي خونړۍ او ناروا کودتا ضرورت نه وو.

کمونستانو د خپلې واکمنۍ د ساتني لپاره له پخواني شوروي اتحاد څخه د مداخلي غوښتنه وکړه چې د دوی ريږديدلي او کړپيدلي پښې د هغو په مټو ټينګي کړي، څو د دوی قدرت ته بقا وکړي او د افغانستان د مسلمان ولس د پاخون سره خپلي ناروا دښمنۍ ته پياوړتيا ورکړي. دلته کمونستانو دوه څيزونه چې بيخي ډير مهم وه له نظره غورځولي وه: لومړی د مذهبې علمای کرامو او مذهبي چارو اهميت او ارزښت وو دويم د ملت د وګړو اراده: ځکه هر واکمن ته پکار

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

ده چې تر ټولو وړاندې د خپلو خلکو اراده په نظر کې ونیسي او د هغو سره د ډېرو لویو او مهمو اقداماتو په اړه سلا مشوره وکړي او د هیواد د سترو لارښوونکو هم فکري او همکاري را جلب کړي او د هغو نظرونه په غور سره مطالعه کړي. خو کمونستانو د دې پروا ونکړه او په ډېره بې پروایۍ سره یې د مذهب او د خلکو د ارادې سپکاوی وکړ.

افغاني کمونستانو په دوو ناسمو او نارښتینو ټکو بهرني یرغلګر وغولول، لومړی د کمونستۍ بدمرغ نظام سره د افغانستان د وګړو مینه اولیوالتیا. دویم: د هغو د راتګ په اړه د افغانستان د خلکو د اکثریت توافق. د مثال په توګه هغو کریملین او برژنیف ته ډاډ ورکړی وو چې د افغانستان خلک له کمونستي نظام سره مخالفت نه لري. خلک ټوله د شاهي کورنۍ له انحصار څخه تنګ شوي دي، په ځانګړې توګه بې وزلي او غریبه طبقه خلک لکه بزګر، کوچیان او داسې نورې کورنۍ. د همدغو څو ګوډاګیو په مرسته د کمونستي نظام د ټینګولو لپاره د پخواني شوروي اتحاد زورځواکو سرو لښکرو په ډېره بې رحمۍ پر افغانستان باندې یرغل وکړ د دغو ناولو اشخاصو مفکوره په دغه یرغل کې مهم او مثبت رول درلود. د دې پوچ مغزو په نظر له یوه نه ماتیدونکي ځواک سره زیاته مرسته کول د افغانانو هیله ده او ډېر افغانان د شوروي اتحاد د سرو پوځونو له راتګ سره مخالفت نه لري. په همداسې بلنه کې ناسم او نارښتین ویلو عمل وشو ځکه نو د سرو لښکرو راتګ او د هغو یرغل په دغه اسلامي اوسنتي هیواد کې ښه استقبال نه شو او نه خلکو ته د قبول وړ عمل وو چې کمونستانو پرې اقدام وکړ چې په نتیجه کې هم دوی او هم سرې نړۍ خورې لښکرې په غم واوښتې. استکباري قوت یې ټوټه ټوټه سو. په شرمونووشرمیدل زموږ ښکلی افغانستان یې هم د ویرونو او غمونو په سیلابونو لاهو کړ.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

دویم مثال د افغانستان د اسلامي امارت دوره ده. د افغانستان اسلامي امارت د افغانانو لخوا ښه استقبال شو، پیاوړی شو اوسترتوب ته ورسید، که څه هم واکمن د ناسم او نارښتین بهیر مصداق نشي کیدلای، خو په بهرنی سیاست کې یې نمیګړتیا ډېره وه. په عامه توګه خوشباوري چې په ټولو افغانانو کې ډېره ده، په دغه نظام کې هم د صداقت باوجود ډېره وه، چې هغه د یوه لوی مشکل سبب وګرځیده. دلته دوه لوی عاملونه باید تر څېړنې لاندې ونیسم. لومړی خوشباوري د اسامه بن لادن او د هغه د شبکې(نیټ ورک) په هکله وه. دویم د ګاونډي هیواد پاکستان او نورو مسلمانانو په هکله. اسامه بن لادن که څه هم د رباني صاحب د حکومت په وخت کې افغانستان ته رادعوت سوي او راغلی وو، خو طالبانو ته یې د ورنژدې کیدو پر وخت یو ښه باوري ټاټوبی خپل کړ. ښه کوربه ورته په خپل کورکي د میلمه پالنې ټټر پرانستی، که څه هم اسامه مجاهد مسلمان او د افغانستان د خلکو میلمه وو؛ خو تر ډېره یې د افغانستان د خلکو، په تیره د اسلامي امارت د محترم زعیم له خوشباورۍ او خوا خوږۍ څخه استفاده وکړه.

پاکستان که څه هم د افغانانو لپاره د هجرت د دویم کور مانا درلوده، په سخت مشکل او ډېر بد حالت کې یې د هغو لاس نیوی کړی وو، خو بیا هم پر افغانستان باندې د انحصار په لټه کې وو. پاکستان نه غوښتل چې افغانستان د یوه معتدل سیاست په رڼا کې له نړۍ سره سترګې وجنګوي. پاکستان په ډېر زیات زیار سره هڅه کوله چې د افغانستان اسلامي امارت اړیکې د نورې نړۍ سره د پاکستان له لارې ترسره سي. په همدغه چوکاټ کې یې له افغانستان سره دوستي او همکاري دواړه ښودل. افغانستان هم د ګاونډي او اسلامي هیواد په توګه تر ډېره ورباندې ښه باور درلود. دویم مذهبي علمای کرامو او نورو تنظیمونو چې په افغاني معتدل نظام کې یې د

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

سر ننه ایستلو هڅې کولې، په افغانستان کې هغه څه غوښتل چې په پاکستان کې یې نه غوښتل او یا ورسره دومره حساسیت نه ښیي. چې د غه ډول پالیسیو هم د افغانستان په وړاندې د ډیرې خوشباورۍ انګیرنه درلودله. له بلې خوا د پاکستان هغه حکومت چې د مشرف خبیث په مشرۍ یې د افغانستان د اسلامي امارت د له منځه وړلو لپاره د مسلمانانو په ورکړه او خرڅولو هم صرفه ونکړه، د پاکستان حکومت خپلې اډې د افغانانو او افغانستان پر ضد د امریکا په واک کې ورکړې. په حسن ابدال، تربیله ډیم، جیکب آباد او ډالبندین کې یې هوایي فضا د هغو په اختیار کې ورکړه ان تر دې لیکلو پورې چې په ۲۰۱۰کې بشپړه سوه د امریکایانو ټول بمونه، ټانکونه، ګولۍ او د وژلو او ژوبلولو نور څه هم د پاکستان له لارې افغانستان ته د مسلمانانو د وژلو لپاره راځي چې تر اوسه پکښې تر یو سل او دیرش زره کسان په همدغو موادو په شهادت رسیدلي دي. داچې څومره کورونه او کلي وران سوي دي دا لا بېله خبره ده. هر هغه څه یې وکړه چې مسلمان افغانان ووژني، هیواد یې خراب شي، خلک یې بې عزته شي بیا هم ورباندې د یوې ذرې اعتماد کول دخوشباورۍ مانا در لوده؟؟.

دریم مثال د غربي دموکراسۍ روان دوردی.

د اوسنۍ غربي دموکراسۍ په ځواکمني کې هم د ناسم او نارښتین سلوک اعمال لیدل کیږي. د لته هم ډېرې ډېرې منفورې بېلګې ترسترګو کیږي. غواړم څو بېلګې د مثال په توګه راوسپړم: لومړی

د دموکراسۍ سره د خلکو مذهبي او ملي لیوالتیا او مناسب وخت. دویم له بهرنیو یرغلګرو قواوو سره د خلکو توافق. دریم بهرنۍ نړۍ ته د باور اطمینان او د ستونزو له منځه تلل.

لومړی: دابه څومره حقیقیت وي چې د افغانستان هغه ولس چې د اسلامي سپېڅلي شریعت او اسماني نظام په هیله یې په میلیونونو انسانان او ښکلي ځوانان قرباني ورکړیدي، هجرت یې کړی او د خپل ښکلی هېواد ټولي شتمنۍ یې قرباني کړي، موافق وي چې د هغو

د ټولو هیلو پر خلاف غربي ډول دموکراسي پلي شي، که څه هم افغانان له مشروع ازادی سره تاریخي لیوالتیا لري، خو د اسلام د سپیڅلي مذهب په وړاندې هیڅ ډول قانون ته لیواله نه دي. اوس به د دموکراسۍ نظام ته راشو. که په ښه غور سره وکتل شي چې د اسلام چوکاټ د احاطې په توګه درزمن اوداغي نشي نو بیا هرڅه مباح دي هیڅ مشکل نشته چې د مباحاتو پر پرانستې لاره ځانته لاسته راوړنه ولري، خو که د دې په خلاف کاروشي نو بیا به بدبختي رابخښي، هر هغه نظام چې امنیت پکښې تامینیږي، د خلکو حقوق پکښې ساتل کیږي، شرعي نیمګړتیا ونلري، په اصولو کې له اسلام سره ټکر ونلري هغه ته شرعي صبغه ورکول کیږي. که د دموکراسۍ ماناداوي چې حکومت د ولس په عامه انتخاب سره وټاکل شي هم دا قانون په اسلام کې د ډیره اوږده مهاله پلي شویدی، خلفای راشدین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین د صحابهٔ کرامو رضوان الله علیهم اجمعین په انتخاب سره د اسلام د لوی خلافت دندې ترلاسه کړیدي. مګر ښکاره فرق یې دا دی چې د غرا محمدی شریعت سره به د بدعت او یا منهي او منکر ښکارندوی نه وي. اسلام په حقیقت کې د نصرانیت او یهودیت له ادیانو سره توپیر لري. ځکه په تورات او انجیل کې له احکامو او ابلاغو پرته د یوه حکومتي نظام قانون وجود نلري، نو له همدې کبله په غربي نړۍ کې حکومت او مذهب بېل ساتل شوي، مګر اسلام

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د انسانانو اجتماعي او شخصي ژوند ټول احاطه کړي او د ژوند د ټولو چارو لپاره که حکومت وي او که تجارت، دعوی وي که د بشر حقوق کافي تګلاره لري. نو په داسې شرائطو او امتیازاتو کې د دې ضرورت نشته او نه هم مذهبي علمای کرام د دې اجازه ورکوي چې
د سیکولر نظام په ډول حکومت او مذهب بیل وساتل شي.

بیا هم راځو امریکایې تقلید ته.

دغه امریکایې میتود یا دموکراسي په هېواد کې په داسې نوم معرفي شوه، چې ګواکې د هرچا حق، د بشر حق، مذهبې حق، کلتوري حق، د ښځي او نر حق پکښې خوندي ساتل شويدي، په نهایې شکل سره به د عدل او انصاف فیصلي کیږي، هیواد ته به امنیت راځي، پر هیچا به ظلم او تیری نه کیږي. بهرني یرغلګرقوتونه به له خلکو سره

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

د افغانستان په ابادۍ کې مرسته کوي، مذهبې او کلتوري عنعناتو ته به پوره درناوی کوي، خو دغه ژمني د عمل په ډګر کې هیڅ پلي نه شوي. دلته بیا هم د ناسم او نارښتیا ویلو عمل شوی دی. البته دا د دې لپاره چې بهرنیان دېته لیواله شي چې افغانستان د اسلام ضدغربې دموکراسۍ لپاره په لیوالتیاسره اماده ګي لري او یا دا چې خلکو ته په بې مفهومه تبلیغ ذهنیت ورکول شوي چې دغه دودیزه غربي دموکراسي له اسلامي او ملي کلتور سره هیڅ تضاد نه لري. یو بل علت داهم کېدلای سي چې له بهرنیو یرغلګرو قوتونو سره له ډېره وخته د افغانانو حساسیت موجود دی او موجود به وي همدارنګه زاړه زخمونه لاهم تراوسه د وینو بوی ورکوي. په داسي شرائطو کې بهرنی یرغلګر تشویقول چې ګواکي د هیواد اکثریت وګړي دوی ته خوشبین او لیواله دې

او هیچا ته به اجازه ور نه کړي چې د بهرنیو یرغلګرو په وړاندې لاس، پښه او خوله وخوځوي، داهم د نه رښتیا او ناسمو ویلو ناکامه پالیسي وه چې د ملت د ارادې په مخالفت کې لټول شوي وه.اړینه ده چې دلته دا متل هم وویل شې ‹‹زورغونډۍ هواره وي››.

یو بل کار چي اوس تازه کمپاین ورته پیل سوی دی هغه د امریکا د وینو خوړونکو یرغلګرو دایمي اډې دي ، څنګه چي دا اوسنی قدرت د بهرنیو کمپنیو او انجوګانو د پخوانیو کارمندانو او شمالي ټلوالي سره دي چي اکثریت بهرني تابعیتونه لري غواړي د دغه قدرت د ساتلو او بقا لپاره د امریکا د یرغلګرو د دایمي پاته کېدو لپاره کمپاین وکړي . مطبوعات چي تر ډېره د غربیانو په پنډ او پیسو چلیږي هم دې خبري ته داسي کسان د تبصرو لپاره را غواړي چي همدغه نظریات تایید کړي داسي هم امکان لري چي د لویي جرګې په نامه یو څو معلوم کسان

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

د بډو او پیسو په زور راولي او د ملت د نمایندګانو نوم ورکړي او دغه ناروا پروژه ورباندي پاس کړي او بیا د امریکایانو دایمي اډوته چي
د دایمي ستونزي په معنا دي قانوني بڼه ورکړي. دا هم د ناسمو کړنو او ویلو ناکامه پروسې دي چي د خلکو په اوسنیو شرایطو کي موږ د خلکو هیڅ واقعي نمایندګان نه لرو ، نه په پارلمان کي ، نه په جرګه کي ، نه په کابینه کي او نه هم جمهور رئیس د خلکو واقعي نماینده دی. ځکه چي هیواد عملاً اشغال دی . هر څه د یرغلګرو په خوښه اوړي او را اوړي. جمهور رئیس غریب د ناوسۍ له امله په عام محضر کي ژاړي . په هیواد کي سراسري جنګ روان دی د خلکو او حکومت تر منځ فاصله د مځکي او آسمان غوندي ده. نو څنګه ممکنه ده چي د هیواد په نمایندګي د چا سره قرارداد وکړي . ښه به داوي چي همدا

اوس یوازې په ورځنیو کارونو او اړتیاوو باندې اکتفا وکړي او د داسې طولاني او اوږدو قراردادونو څخه ځان وساتي کوم چې د افغانستان د مستقبل سره تړلي دي تر څو په افغانستان کې پوره امن او رښتیانی او حقیقي نماینده حکومت راځي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

کورنۍ سیاست

د افغانستان کورنۍ سیاست له ډېرو اوږدو زمانو څخه ترینګلتیا او پیچلتیا لري او په تحمل باندې نه ولاړه پالیسي د دغه ترینګلتیا کلکه جرړه ده. د انحصار او میراث یا په قومي توپیرونو کې ځان ځاني لټول شوي، د ډیرو رکنونو په مجاز کې پاینښت په ناسم او نارشتین شکل سره شوي دی دلته هم ډیر څیزونه علتونه او بیلګي لیدل کیږي چې د دغو پیچلتیاوو اسباب جوړوي، مګر زه هغه نکتي څیړل غواړم چې زما فکریې زما د لنډ عمر په لړ کې ادراک کړیدی.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

هغه اته علتونه دي چې مایې تر ډیره په څیړنه کې لاس ته راوړنه او بریا موندلې ده.

لومړی د قدرت انحصار، دویم د تحمل کمښت، دریم د ضوابطو پر ځای روابطو ته ترجیح ورکول، څلورم تعصب ته وده ورکول، پنځم اداري نیمګړتیا، شپږم د اشخاصو په رجحان سره بهرنی سیاست، اووم د قدرت د ټینګښت لپاره د اشخاصو ضایع کول،اتم د قضایې قوي نه ناپیلتوب.

په قدرت کې انحصار یا د قدرت انحصار په افغانستان کې یو عمده علت دی چې تل یې د خلکو احساسات راپارولي یازخمي کړي دي. کله د یوې کورنۍ لخوا او کله د یوه تنظیم لخوا او کله د یوه سمت لخوا کله په یوه ایډیالوژي اوکله په بله ایډیالوژي سره، خو دا ټول انحصارونه که په انحصار کې انحصار وي او که په یوڅه

پراخوالي کې انحصار وي،د دغه هیواد لپاره ښه پایلې نلري، د انحصار مرض تر ډیره وخته پورې او له ډیره وخت نه په افغانانو کې یو ساري او مهلک مرض دی چې په هیواد کې یې د قابلیت او حقیقت رکن شنډ کړي او خنثی کوي یې چې په دې سره دخلکو مشروع حقوق له منځه وړي د عدل او انصاف تله کښته کیږي او یا له منځه ځي، که موږ د دې مثالونه وګورو او بیا پرې بې پرې قضاوت وکړو، نو له ۱۸۰۰زیږدیز کال څخه راپدیخوا بیا تر اوسه پورې په هر نظام کې دا مرض موجود وو اوس هم موجود دی بیاهم کیدای سي وده وکړي او کیدای شي بیا هم جرړې وکړي.

کله چې یو شخص په دې مانا چې کافي تجربه او پوهه لري، د علم په نعمت سره منور دی له اسلامي او ملي کلتور سره یې پوره روږدوالی ثابت شي، نو له همدې کبله خلک ورته د اعتماد سپارنه کوي او په هغه سره بسنه کوي، خو کله چې هغه د مسؤولیت پیټي پر څټ واچوي بیا یې خپل حق وګڼي، د ګټلو لپاره یې خلک وژني، بندیانوي او بې عزته کوي یې. مشروع او نامشروع واړه ځانته مشروع ګڼي، منګولې په درانه پیټي او قدرت پسې لا مضبوطې او ښه ښخې کړي، آن تردې چې ورپورې ښریښن غوندې شي، روا نا روا ښه او بد ټوله شاته وغورځوي یادا چې د حکومتونو سمتونو انډول په هغه چا باندې سمبالوی او ساتي چې په قومي شکل ریښې سره ولري او په دې ډول په غولوونکي شکل سره انحصار وساتي یا دا چې یو واکمن ټولې چارې او یا ډیرې مهمې چارې خپله سرته رسوي بل چاته په کې د مداخلې حق هم نه ورکوي، یا دا چې ورسپارل سوي شخص ته په خپله دنده کې صلاحیت نه ورکوي، یا دا چې د اداري په چوکاټ کې

د کتاب ټول حقوق له خپرندوی سره خوندي دي

د مسؤول انتخاب د صلاحیت په نه درلودلو انحصار کیږي، د مثال په توګه یو شخص په وزیرسره نومول کیږي خو د وزارت په چارو کې دومره واک نه لري چې څومره دهغه مقام صلاحیت وي او په نامه وزیر صاحب بلل کیږي. همدارنګه معین، رئیس او امثال یې دي چې په لاندې او کښته توګه نومول کیږي، تري بده استفاده کیږي په همدې ناوړو کارونوسره د خلکو صبر او زغم تر کنټرول وزي چې کله نا کله د انقلابونو زیږنده فکرونه تولیدوي.

د تحمل کمښت، تحمل، حلم زغم او صبر دا تر ټولو غوره صفتونه دي چې په چاکې دغه غوره صفت موجود وي بې له شکه چې بې ساري نعمت دی، دنیا د تحمل او زغم یو ښه ځانګړې درس تر شا پرې ایښې دی. زغم او صبر د الله له صفاتو څخه یو عظیم صفت دی چې په مبارکو اسماء الحسنی کې هغه د ځان لپاره یو اسم انتخاب کړی‌دی، په قرآنکریم کې دغه د حلیم مبارک نوم په ډیرو مواردو کې ذکر شوی دی، چې پروردګار د خپلو د ښمنانو په موردکې هم زیات استعمال کړیدی. همدارنګه زموږ د ستر لارښود محمدرسول الله صلی الله علیه وسلم په صفاتو کې د حلم او زغم صفات ډیر زیات دي، که د حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم په مناقبو کې فکر وکړو نو ډیر ځله به په ډیرو مواردوکې له زغم او صبرنه کار اخستل شویوي، داسې ډیري بیلګې شته چې رسول الله صلی الله علیه وسلم زغم او تحمل کړیدی. همدارنګه صحابه کرامو رضي الله عنهم دې لارې پیروي کړېده.

داسې ډیري بیلګې سته په ډیرو مواردو کې به د رسول الله په مخ کې صحابه کرام رضي الله عنهم په یو کار کې د زغم یاد نه تحمل په وجه ولاړیدل او د رسول الله نه به یې اجازه غوښتله چې مداخله وکړي لکه

د کتاب ټول حقوق له خپرندوی سره خوندي دي

د حدیبیې په سوله کې چې کوم د تړون او توافق لیک لیکل کیدی په هغه لیک‌کښې د محمد رسول الله ﷺ له نامه ځخه (د رسول الله) الفاظ لري کړای شول چې پدې سره حضرت علي رضي الله عنه او نورو صحابه وو رضي الله عنهم زغم نه شواي کولای، خو رسول الله هم خپله زغم کاوه او هم یې صحابه کرامو رضي الله عنهم ته د زغم او صبر توصیه کوله. د عبدالله بن ابي منافق یوه واقعه وه، چې په ډیرو مواردو کې یې کفارو ته جاسوسي کوله، په مسلمانانو پسې به یې تبلیغ کاوه، حتی دغه مبارک ایت
د ده له خولې، د ده پر منافقت شاهدي ورکوي، چې:

﴿ لَئِن رَّجَعۡنَآ إِلَى ٱلۡمَدِينَةِ لَيُخۡرِجَنَّ ٱلۡأَعَزُّ مِنۡهَا ٱلۡأَذَلَّ ﴾
[المنافقون:٨]

ژباړه: که چیرته موږ سالم او جوړ له جنګه مدینې منورې ته ستانه سولو نوو‌به ګرځوو عزت مند د دغې مدینې منورې ذلیله اوخوار.

چې مطلب یې رسول الله ﷺ وو. د ده په نفاق ټوله صحابه پوهیدل، حضرت عمر رضي الله عنه او ډیرو صحابهٔ کرامو رضي الله عنهم د ده د زوی په شمول له رسول الله نه اجازه غوښتله چې هغه ووژني، خو رسول الله د دې لپاره چې کفار ونه وایې چې رسول الله ګواکې‌اوس خپل ملګري وژني، له زغمه کار اخیست او هغه ته یې څه نه ویل؛ حتی د هغه د ښخیدلو په وخت کې د هغه د زوی په غوښتنه د هغه جنازې ته ورغلي او لمونځ یې ورباندې وکړ.

یوه بله واقعه : کله چې حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ د مکي معظمي مشرکینو ته خط واستاوه او هغو ته یې د رسول الله د پلان په اړه معلومات لیکلي وه، وروسته د وحي په ذریعه کشف او ونیول شول،

د کتاب ټول حقوق له خپرندوی سره خوندي دي

ډیرو صحابهٔ کرامو رضي الله عنهم غوښتل چې سریې ځنې ووهي، خو بیا هم رسول الله ﷺ خپل زغم وښود او هم یې صحابهٔ کرام دهغه له وژلو کړل.

دلته داسې معلومیږي چې د زغم نه کول هغه څه له لاسه ورکوي چې د انسان او ټولنې لپاره پکښې ډیرې ګټې نغښتې وي، زموږ په ټولنه کې د تاوتریخوالي ډیر اړخونه د نه زغم له کبله راخوټیدلي او ستر شویدي چې ډیر نژدې او ساده مثال یې په افغانستان کې د کمونست نظام تر نسکوریدو وروسته د مجاهدینو تر منځ نه تحمل او نه زغم دی. مجاهدینو هغه ویاړ په ډیره قرباني او ښه میړانه وګټه چې نړۍ ورته له حیرته ګوته په غاښ وه. مجاهدینو هغه ویاړ وګټه چې د نړۍ مسلمانانو یې له ډیره وخته انتظار کاوه. مجاهدینو هغه ویاړ وګټه، چې دري میلیونو شهیدانو یې په قبرونو کې، زرګونو کونډو او یتیمانو یې په کورونوکې او د وطن په میلیونونو مهاجرینو یې په پردیو لیرې او نږدې هیوادونو کې هیله درلوده، خو دا ګټه څه شوه،دا ویاړونه ولې په خړو اوبوباندې لاهوسوه، جواب دادی چې دا هر څه د نه تحمل او نه زغم په وجه درهم برهم شول. جهاد بدنام سو، هیواد خراب او خلک نور هم په کړاوونو او ستونزو اخته سول چې تر اوسه هم دویم نسل پکښې زیږي، لوییږي او بیا پنا کیږي. خونه په تدبیر، نه په زور او نه په پوهه ورته د حل لاره وموندل شوه، دلته به یوازې د حکمتیار او مسعود، د خود خواهۍ، تکبر، تنګ نظرۍ او په اسلام کې دننه زغم هغه بدې پایلې وګورو چې هیواد ته یې څه ناورینونه راوړل، د هغو په نتیجه کې دوی ته څه پیښ شوه، د جهاد تر بریالیتوب وروسته د حکمتیار او مسعود په منځ کې څه موجود وو، دواړو په ظاهره د جهاد، اسلام او وطن د ګټو او ازادۍ دعوه کوله.

د کتاب ټول حقوق له خپرندوی سره خوندي دي

دا مشترکات ترټولومهم وه. د دې دعوی ورته ښه زمینه برابره سوه د هر څه امکانات لاس ته ورغله، که هغو زغم او تحمل کړي وای او خبره یې بیرته د لږو او وړو اختلافاتو په خاطر خدایﷻ او رسولﷺ ته سپارلې وای، نو بیا به افغانستان په نړۍ کې یو خپلواک، تاریخي او قهرمان هیواد وای. خلکو به یې په سوکالۍ کي له درناوي ډک ژوند کولای. همدا ډول دویم مثال د طالبانو او شمالي ټلوالي تر منځ د نه تحمل او نه زغم خبره وه. که په هغه وخت کې بیا هم په دې مبارک آیت سره په اخلاص عمل شوي وای چې:

﴿فَإِن تَنَٰزَعۡتُمۡ فِي شَيۡءٖ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلًا ۝٥٩﴾[النساء : ۵۹]

ژباړه: که په څه کي مو شخړه سوه ، نو الله او رسول ته یې ور وګرځوئ ، که (رشتیا) تاسي پر الله او د آخرت پر ورځ ایمان لرئ. دا

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولنې سره خوندي دي

غوره او په انجام کي ډېره ښه ده.

نو بیا به ولي هغه څه منځ ته راتلای چې راغله او د هغو نتیجه مو ولیده. که اوس هم پردغه لاره فکر وشي ګټه رسولای شي .

تر ضوابطو روابطو ته ترجیح ورکول : دا مسئله یوازې په اهلیت پوري نشي تړل کیدلای په دې مسئله کې د قوم پالني ، سیمي پالني او انډیوالۍ علایم ډېر لیدل کیږي. د دي مشکل ډېر تفصیل ته ضرورت نه لیدل کیږي ځکه چې دا بدیهیات دي. ټول خلک په پوهیدلي او ورباندې پوهیږي. دغه رنځ د پخوا څخه جرړي کړیدي، مګر اوس یې نوره هم وده کړي. که څه هم له ځینو بې عمله خولو څخه اوریدل کیږي چې د ملي جوړښت په نامه کار اهل کارو ته ورسپارل کیږي، مګر داټولي د حال خبري دي. په حقیقت کې بیا

همهغه څه کیږي چې کیدل او یا نور ډېر رمزونه ورسره مله شوي دي .

تعصب ته وده ورکول: تعصب یوه ګرمه او پټه ماده ده چې په هر انسان کې وجود لري او هر سړی له دې مادې څخه څه ناڅه ځکه کوي خو په ځینو خلکو کې بیا دعادې شکل په مقایسه ډېر قوت لري، که څه هم دایو مهلک او نه جوړېدونکي مرض دی، خو بیا هم دعلاج لپاره ضرور دوا لري. خو اړینه خبره داده چې څوک په دې سره قناعت وکړي چې دی په دغه ناوړه رنځ مبتلا دی او د هغه درمل کولو ته زړه ښه کړي. په افغانستان کې د تعصب ماده له ډېره وخته پالل شوي، وده ورکول شوی او کار تري اخستل شویدی خو دعلاج لپاره یې کمه او ناکافي هڅه شویده. په افغاني ټولنه کې دا ماده پلني جرړي لري مګر بل تري ګټه اخستي، مذهبي، ژبني، منطقوي، قومي، کلتوري عوامل د تعصب اساسي جرړي دي. موږ د دي

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولنې سره خوندي دي

شاهدان یو چې دا ټولي مادي د دغه هیواد په لنډ تاریخ کي ازمویل شویدي چې دا هم ډېر تفصیل ته اړتیا نلري. یوازي بوی یې زموږ لپاره‌کفایت کوي. زه نه غواړم چې د دغو بیلګو مثالونه زیات روښانه کړم ځکه چې دا مثالونه ښه روښانه دی فقط دومره ورته ګوته نیسم چې تعصب په ډول ډول ښو یو له هغو رنځونوڅخه دی چې په موږ کې خپور شوي خو علاج یې پکار دی.

اداري نیمګړتیا

اداري نیمګړتیا تر ډېره د هیواد تر نظامونو پورې اړه لري. په هیواد کې یو نظام تربل نظامه پورې توپیر لري خو څه ناڅه نیمګړتیا په هر نظام او هر چا کې وجود لري، اداره که څه هم ډېرو اړخونو ته په پام سره ډېره اړتیا لري دایو مثبت حقیقت دی خو نیمګړتیا د هرې ادارې اکثره تر ښه علم ، پوهې او کاري تجربې پورې اړه لري، لکه څنګه چې وړاندې وویل شوه د ملت او وګړو چارې تر ډېره تر اداري پورې موقوفې دي. که په اداره کې نیمګړتیا وجود ولري نو مانا یې داده چې دغه نیمګړتیا د هیوادوالو پر ټولو چارو باندې منفي تاثیر غورځوي، مثلا په اداره کې تعصب کول، رشوت اخستل، ظلم کول اویا د ظالم او ظلم پلوي کول، څلور واړه هغه څه دي چې په خلکو کې ستونزې پیدا کوي، دغه ستونزې د وخت په تیریدو سره نفرت زیږوي په نتیجه کې د دغه نفرت په قوت سره یوه فاصله رامنځته کیږي. دلته ددغو څلورو ټکو او علتونو په پام کې نیول ډېر اړین دي چې په پوره پاملرنه ددغه پرمختګ لاره ډب کړای شي.

د اشخاصو په رجحان سره بهرنی سیاست:

بهرنی سیاست د کورني سیاست عمده جز دی چې په سیاسي، اقتصادي او امنیتي چاروکې مثبت او عمده نقش لري. له همدې کبله چې د هیوادوالو برخلیک په ځو برخو کې د بهرني سیاست او پالیسیو سره تړلی دی چې هغه د ژوند بوختیا ، لیوالتیا او بشپړتیا تشکیلوي له همدې کبله پکار ده چې په دغه عمده عنصرکې ډېر زور

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

تحقیق وشي ترڅو د هیواد جغرافیایې او کلتوري ارزښت په نظر کې ونیول شي، مذهبي مقدسات او سپڅلتیا د چوکاټ په توګه اساس وګڼل سي، ملي منافعو ته پوره پاملرنه وشي، امنیتي، اقتصادی مشترکات وڅېړل شي او بیا د هغه په رڼا کې بریالی تګلاره جوړه شي، مګر په خواشینۍ سره ویلای سو چې په افغانستان کې بهرني سیاست د ملي منافعو پر ځای شخصي منافعو په واک کې اخستي او ترې بېځایه استفاده سویده، که موږ د دې ډېري بیلګې وګورو ډېر ځله مونډلای شوچې منفي پایلي یې څومره ژوري ستونزې راټوکوي. پرې پوهیدلي شو چې په راتلونکې کې ترې ښه تجربه اخستلای شو خو مهمه داده چې په ځیر او حقیقت سره ورته وګورو یا وکتلای شي، د دې ښه اولنۍ مثال دکمونستانو د واکمنۍ په وخت دافغانستان منفي سیاست وو چې له پخواني شوروي اتحاد سره څومره نژدې شوي وو، د هغوی ټول شرائط یې منلي وه. د هغوی راتګ ته یې په مینه او محبت سره ښه راغلاست ویلي وو. د هغو توجه یې ځانونو ته راجلب کړې وه، مګر دا ټوله د اشخاصو د سیاست لاره ، تګلاره او کړنلاره وه، نه د ملت صلاح مشوره او نه د حکومت ټولواکي پکښې نغښتیوه.

له بده مرغه تر هغه وروسته رباني صاحب د خپلې واکمنۍ په وخت کې د هغه ترخه پړاو په لیدوسره یوځلي بیا د روسانو په غیږکې ملت وروغورځاوه. د ټوله هیواد د خرابیو ورانیو د خلکو پر پت او عزت د لوبوکولو، د دریو میلونو شهیدانو وینو، د یو نیم میلیون معیوبینو پرې شوي لاسونه او پښې او د هغو وتلي سترګې د اووه میلیونوافغانانو د هجرت ناخوالي روسانو ته بخښل، هغوی بېګناه ګڼل، د دوستۍ لاس ورکول بیا هم دافغانانو ملي سیاست نه وو، بلکې د اشخاصو د سیاست تګلاره وه.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

هم دارنګه د اسلامي امارت په دور کې د اسامه مغلق او سخت مشکل چې تر پایه ورته د حل لاره پیدا نشوه، افغانستان ورسره په حیرانوونکي، دردوونکي، ویرانوونکي برخلیک اخته شو د اشخاصو د سیاست تګلاره وه، همدارنګه د کرزي په دوران کې غربي دموکراسي راوستل، کفارو ته په افغانستان کې بې حده او بې سرحده واکمني او اختیار ورکول. دقوم معزز علما او معزز خلک توهینول او بندي کول، د هیواد کلي اوکورونو بمبارول په زرګونو معصوم افغانان وژل او بالاخره د دې زمینه برابرول چې په دې سپېڅلي هیواد کې د دوی ناولي قدمونه ثابت پاته سي او دایمي اډې ولري هم د یوڅو اشخاصو د سیاست تګلاره ده د افغانانو د سیاست تګلاره په تاریخي لحاظ د داسې تګلارې تصورهم نسي کولای، همداسې په روان بحران کې د ګاونډیو هیوادونو په دښمنی کې ګرمیدل، سختیدل، او بالاخره دهغو د دفاع نه کولو کمزوري یاناوسي هم د اشخاصو د سیاست تګلاره ده، داسې ډیرې نمونې لیدل کیږي چې یو واکمن د څو اشخاصو د خوشحاله کولو او د هغوی د ضرر د دفع کولو لپاره په یوه بې طرفه، معقول، او معتدل سیاست باندي استقامت نه کوي، هغه لاره چې د ملي امنیت ملي ګټو د خوندیتوب دوامي تقاضا کوي له نظره غورځوي، که څه هم په لنډ مهالي تګلاره کې په تدریجي شکل سره نوري ناخوالي راوړي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

اووم: د اشخاصو تلفول وژل یا د لاسه ورکول:

د نړۍ په هرهیواد کې با تجربه، روشن فکره، مدققین علما ، په هره زمانه کې د هیواد لپاره یوه ښه او ګټوره هسته بلل کیږي، په ټوله نړۍ کې د داسې هستۍ لپاره په ډیره دقیقه توګه هڅې کیږي چې داسې هستي په ډیره ښه او محترمه توګه وساتل شي، پرته له دې چې هغه شخص د حکومت له کړو سره موافق دی او که مخالف دی.

دایوه طبعي خبره ده چې د هر هیواد وګړي له خپل هیواد سره مینه او محبت لري. همدارنګه په ځینو هیوادنوکې په ځانګړي ډول په اسلامي هېوادونوکې مذهبې امور هم د پام وړدي خو په مجموع کې له مذهب، وطن او کلتور سره د خلکو مینه او محبت موجود وي، کېدای سي یوازي توپیر په دې کې وي چې څوک دین او مذهب، څوک ملي منافعو او څوک کلتوري عنعناتو ته یو پر بل ترجیح ورکوي، خو اصلي مینه تر ډیره پر ځای پاتي وي.که موږ دقیق وګورو دلته دا اساسونو څیړنه ډیر څه را برسیره کوي چې په هغه کې د خلکو احساسات توپیر لري، د چاسره یوازي د دین احساس وي او له چا سره یوازي د وطن احساس وي، له چا سره د شخصي ګټو احساس وي، دلته دوه احساسه وجود لري چې یوازي د دین او یوازي د شخصي ګټو،که دغه منفرد احساسات د وطن له احساساتو سره یوځای نه وي ډیرځله پریوه پیچلي لور پرمختګ کوي چې په نتیجه کې د احساساتوتدخل نه راځي همدغه یوپیرکیدای شي دستونزو بنیادجوړسي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

بیرته به اشخاصو ته راشو، دلته تر ډیره د خلکو توپیر په احساساتو پوري اړه لري خو په ژوند کې هر چا د خپل ځان لپاره یوه ګوښه اختیار کړیده په هغه کې یو اجتماعي فکر لري،هرڅوک یا په مخالفت کې ګټه لټوي او یا په موافقت کې دا چې څوک په ثواب او څوک په خطا کې دی له دې نه بیا تحلیل کوونکي، تجزیه کوونکي اوعوام خلک ګټه اخلي.

دلته به په یوه لنډ مثال سره اکتفا وکړو، مثلا که د یوه سړي سره یوازي د وطن احساس وي هغه یوازي د وطن جوړول، ودانول او پرمخ تلل په نظر کې نیولي وي، د دی لپاره هره لاره لټوي چې تري ګټه واخلي، پیسې پیدا کوي او ملاتړ ډیروي، خو د مذهب او کلتور

ارزښت يې په نظر کې پوره نه وي نيولي او نه د هغه په اهميت پوهيږي هغه پر هر چا باندي د ځان فکرکوي، ځکه نو د ملي ګټو د پرمختګ لپاره له کفارو سره راشه درشه، معامله او ادغام ورته ښه کار ښکاري، مګر بالعکس يو بل شخص چې يوازې د دين احساس ورسره وي يا د دين او وطن دواړو احساس ورسره وي هغه بيا کفري معامله او ادغام د وطن او دين د ګټو په تاوان بولي، د ځان په وينو يې مقابله کوي او دا د ځان حق بولي ترڅو ټول امکانات په کار واچوي، خو که دلته يو احساس وڅيړو هغه له وطن سره د ميني او محبت احساس دی چې په دواړو کې وجود لري، که دلته دواړه احساسه سره يو شي او يا تجزيه کوونکي تري کوچ وباسي، نو مثبته نتيجه تري اخيستلای شي، د دی پر ځای چې د داسي فکر څښتن بندي، تبعيد يا ووژل شي. ځکه دغه احساسات په مهارت يوکېدلای سي نه په زوراو وژنه سره، لکه څنګه چې د احساس د توپير يادونه وشو دلته بايد ومنو چې د هيواد او سيمي ټول شخصيتونه په يوه نظر نه شي راتلای او نه په يوه فکر سره موافق کيدلای شي، البته د يوه ښه تفاهم په رڼا کې يوې ملي او ګډې نکتي ته ورنژدي کيدلای شي، د هر چا ګټه او شخصيت تر ډيره په خپل ځان کې ډيراهميت لري، خو د کاري تجربې ګټه يې په هر وخت کې يوي ملي خزانې ته ورته ده چې څه ناڅه هرڅوک ګټه تري اخيستلای شي، اما وهل، بندي کول، تبعيدول يې يوازي دانه چې هيواد له يوي ستري هستۍ نه محروم کړي، بلکي ډيري نوري ستونزي زيږوي، موږ د خپلي لنډي تيري زماني په مختلفو اړخونو کې وليدل چې د ملي شخصيتونو، روحانيونو، علمای کرامو او سياسي څيرو په له لاسه ورکولو سره هيواد د يوه بې سرپرسته يتيم په څير د جهالت او نه تجربې له کبله په ګړنګونو کې ولويد، لوټ شو، تالا

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولني سره خوندي دي

شو او هري بدرنګۍ ورته رامخه کړه، که څه هم د شخصيتونو ترمنځ د نظر سر سري يا ژور اختلاف وجود ولري مګر د دې ټولو پر کړنو قضاوت خلکو ته پاتيږي.

له بده مرغه په افغانستان کې چې هر نظام په واک منګولي ښخي کړي تر ډيره يې د ملي مطرحو اشخاصو د نابودولو هڅه کړې، په يوه او بل نامه سره يې ورته د بدنامۍ لاره لټولي. د دې باوجود ډيرو واکمنو بيا د دغوڅيرو په مرګ صرفه نده کړې. د دې لپاره چې د هغه د نظام په وړاندی خنډ ونه ګرځي او د هغو د کړنو منفي اړخونه ورته په ګوته نه کړي يا ورباندې نور خلک ونه پوهوي، داځکه چې د هر نظام واکمنان داسې فکر کوي چې د هغو نظام به تلپاته نظام وي او دوی به دلته تل تر تله واکمنان وي، نو د دې لپاره د علمي او ملي شخصيتونو شتون د خپلې بقا په وړاندي خنډ په نظر ورځي که څه هم د ده دغه ناسم نظر د نورو خلکو د تاييد وړنه وي، خو هغه په دې فکر کې کله هم نه وي چې دغه وګړي او شخصيتونه د خلکو لپاره د پيشوايانو مانا لري، خلک ورته احترام لري، له ښي تجربې او علم څخه يې هيوادوال ګټه اخلي، که څه هم له ده سره د نظر بېلوالی لري.

اتم: د قضايي نظام نيمګړتيااو نه ناپېيلتوب:

په هر هيوادکې قضائيه قوه د مستقل واک لرونکې وي. د دغي قوې ټولي فيصلې يوازي په عدل اوانصاف باندي ولاړې وي. همدغه ناپېيلتوب د دي لامل کيږي چې خلک دغه مرجع د ځان د برخليک لپاره يوازنۍ مرجع بولي. خوکه دا مرجع خپل استقلال ونه ساتي اويا دسياسي افکارو تر تاثيرلاندې راشي په دغه صورت کي هغه خپل طبعي اهميت او ارزښت له لاسه ورکوي کوم چې د خلکو د اعتماد او تقاضا په نتيجه کې راغلی دی.

که مونږ په ناپیلتوب سره په افغانستان کې د څولسیزو راپدیخوا د قضایې سیستم جریانات وګورو دا نتیجه ترلاسه کولای سو چې زمونږ قضایې سیستم دسیاسې افکارو ترسیوري لاندې راغلی دی هغه ناپیلتوب چې دغې قوې ته پکاروو څه ناڅه له لاسه ورکړې. د دې زیږنده نتیجه به داسې چې د هغو خلکو لپاره چې د عدل تقاضا او هیله لري خو د قضا د ناپیلتوب څخه مطمئن نه وي پرځای د دې چې دغه مرجع ته مراجعه وکړي خپل حق په خپل زورسره غواړي.

کله چې دغه قوه د سیاسي افکارو لپاره قرباني کیږي په نتیجه کې یې دوې مهمې ستونزې راولاړیږي یو د هیوادوالو بې اعتمادي. دویم دبې عدالتی لمن پراخېدل چې بر عکس به د ظلم تېغر پر ملت سیوری کوي. دا هغه بد حالت دی چې ناتوانه اوبې وسه خلک به د محرومیت احساس کوي هغوی به د خپل برخلیک په اړه داسې فکرکوي چې ګواکې د دوی د ږغونو د اورېدلو لپاره هېڅ مرجع نسته. له همدې کبله هغه چاته ښه فرصت پلاس ورځي چې د موقع څخه استفاده وکړي.

دابه کیدای شې هغه حالت وي چې د هیواد ډیری وګړي شاید په دې عقیده وي چې دغه قوه د یوې متخاصمې اداري بڼه لري نه د یوه قضایې قوې حیثیت. په همداسې پالیسۍ به خامخا خلک د مایوسۍ احساس پیداکوي، که څه هم چې داداري فساد او بډې اخستنې یوه بله لویه ستونزه ده چې هغه بیل اړخ لري.

کرغېړنه غربي دموکراسي

لومړی باید په دې سره پوه شو چې اساسي دموکراسي څه ته وایې؟ دویم دا د چا نظام دی؟ دریم څومره سابقه لري؟ څلورم دا د چاپدیده ده او د څه مطلب لپاره ورته وده ورکول کیږي؟ پنځم د چا په مرسته پالل کیږي او مخ ته ځي؟ په اخیر کې زمونږ د هیواد لپاره څومره اغیزمنه تمامېدلای شي؟ دلته هغه شپږ مطالب ډېر ضروري دي چې په ځیر سره وڅیړل شي نه دا چې د بل چا له ډول او سرنا سره وناڅو او وایو چې (شک دی بچی شک دی) د بل نظام په پټو سترګو تقلید اوبدرګه شي. اوس تر هرڅه وړاندې دا مهمه ده چې سړی په دې پاندې پوه شي چې افغانستان کوم هیواد دی، د کوم کلتور پالونکي او ملګری دی، څنګه فکراو نظام په ګړندیتوب سره وده پکښې کولای شي.

په همدې پوهه سره مونږ د ډیرو هغو سوالونو جوابونو ته ځان نژدې کولای سو، چې د آخرنی اسلامي خلافت په مرکز ترکیه کښې وجود لری. کوم چې د اسلامي خلافت وروستی تاټوبی او د هغه د ختمولو مرکز دی. که څه هم په دې موضوع کې د غربې هیوادونو ډیر اشتباهات تر سترګو کیږي چې دغه زړه ته یې د مکروب لاره ورکړه، یا دا چې د عرب او عجم زهرجن الفاظ یې د تعصب په توګه پکې وشیندل شول بالاخره یې اسلام او مسلمانانو ته د نفاق، شقاق او پراګندګۍ لاره پرانستله چې دیکتاتور اتاتورک یې نوره هم فاصله زیاته کړه، دا یوازنی علت نه دی چې کفایت ورباندې وشي که څه هم

د تمرکز سترګې په ډېر زور سره دغه لورته کړې شویدي ترڅو هم مړ او هم پر په یوه چوکاټ کې ځای شي، خو بې طرفه تواریخ هغه څه په خپله ځولۍ کې رانغاړي چې علتونه یې په ګوته شي وڅېړل شي، وشرېل شي او کوچ تري راوایستل شي، ګومان کوم چې په راتلونکي یا روان مضمون کې به ورته بربنډتیا ورکړو.

دموکراسي څه ته وایي موږ پخپله اصطلاح د دموکراسۍ د لفظ لپاره څنګه لغات کارولی شو؟

دموکراسي د عربې، پښتو او فارسي کلمه نه ده. دا یو انګریزي لفظ دی چې د ډموکراسۍ طلبو اذهانو په زیاریې په نړۍ کې عام والی خپل کړی دی. خو زموږ په ژبه کې له خلکو نه جوړشوي حکومت ته وایې کوم چې بشپړه ازادي ولري، د خلکو د اکثریت رایه په کښې مطلقه مطرح ده، مانایې دا چې په لس کې نه تر شپږو پورې که د یوې یوې پریکړې پلوي وکړي نو هغه پریکړه به د یوه

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

قانون په څیر بڼه خپلوي، په دې کې اصلاً د شریعت او مذهب دخل نشته بلکې دموکراسي د مذهب او حکومت په منځ کې بېلتون ته بڼه پام کړې په دې پدیده کې ډېرکار سوي چې د هغو د ربط تار هم پکښې له منځه وړل شوی یا شلیدلی دی. دموکراسي د انسان د کرامت لپاره یوازې او یوازې ازادۍ ته لاره ورخپله کړې چې په نړۍ کې هر څوک کولای شي له خپلې ازادۍ نه د یوې وسیلې په توګه کار واخلي، یوازې یوازې دوه شیان پکښې مراعات او مطرح شوي چې یو ملي امنیت ته خطر نه وي او بل د ملي احساس پارول پکښې په څرګنده تبلیغ نشي.

د دموکراسۍ یو بل تعریف دادی چې حکومت د خلکو د رایو په اکثریت سره انتخاب شي، اساسي قانون چې د ملک چاري په وړاندی بیایې هم د خلکو د ګډ نظر بیا د اکثریت او ډېر والی په صورت کې

جوړېدلای شي. د یته مقننه قوه ویل کیږي چې په هغه سره به د تنفیذ په شکل قضائیه او اجرائیه قواوي د ملت او حکومت چاري پر مخ بیایې.

اوس به دې مطلب ته راشو چې دموکراسي څه ته وایې؟ یو تعریف چې مخکې مو ورته اشاره وکړه د خلکو حکومت دی. دویم تعریف دا چې له مذهب نه بېل د خلکو د نظرونو حکومت دی چې زموږ په ټولنه کې په سیکولر یا لامذهبه نظام پېژندل کیږي چې دین، مذهب او حکومت سره بېل وساتي. د داسې قانون پلوی کول د هغو خلکو لپاره ګټه رسوي چې د مذهب فکر ورسره مطرح نه وي یوازې د مدني ژوند، ازادۍ، او خپلسرۍ څرنګوالي په نظر کې نیسي. د نړۍ په دموکراتیکو حکومتونو کې پارلمان (اولسي جرګه) دمقننه قوې په نامه واک لري چې د پریکړې عملي کول یې په قضاییه او اجرائیه قواوو پوري اړه لري. پارلمان چې د دولتونو په تناسب توپیر لري

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

د خلکو له غوره کړی شویو استازو له ترکیب څخه جوړیږي، د پارلمان پرېکړې د خکو د رایو په اکثریت سره منل کیږي چې په ښکاره ډول د شریعت دین او مذهب ورسره هیڅ تړاو نشته، که څه هم په افغانستان کې د اساسي قانون د جوړولو لپاره د لویې جرګې جوړول یوه ځانګړتیا ده مګر داچې ځیني خلک دموکراسۍ ته د اسلامي دموکراسۍ نوم اورنګ ورکوي هیڅ بیخ او بنیاد نه لري.

دموکراسي د چا نظام دی؟ که څه هم دموکراسي په خپل ذات کې یو اوږد فکري تاریخ لري خو عمده څرنګوالی یې په اروپا کې د فیوډالي او مورثي حکومتونو پر ضد د ازادۍ بڼه واخستله، په تیر تاریخ کې چې له نولسمې پېړۍ څخه وړاندې تیرشوي په اروپا کې داسې حکومتونه موجود وه چې ملک (پاچا) او د هغه ښځه ملکه یې

په مځکه کې د خدای نائبان نومول کېدل، ځکه چې د ډېرو یهودي او نصراني راهبانو انحرافاتو دوی ته دا لقب وربخښلی وو، چې ملک پر مځکه باندې د خدای ﷻ نائب دی. هغه چې څه کول وغواړي نو هغه ګواکې د خدای غوښتنه ده. په اطاعت کولوسره یې وګړي هرومرو مکلف دي. د مثال په توګه که بالفرض د ملک رضا او خوښه وي

د انسان وژل، له وطنه تبعیدول، مریې ګرځول او بندي کول ټول بې له کوم دلیله ورته مباح دي. دهغه وخت پاچاهانو هم دغه د تکبر فکر منلی وو او دایې خپل مذهبې او دیني حق باله د وخت راهبانو یې هم دا حق د خدای ﷻ دورکړي په توګه تاییداوه.

یو بل علت داهم موجود وو چې په نصرانیت او یهودیت کې د حکومتي چارو نظام وجود نه درلود ځکه به نو همیشه د مذهب په نامه شخصي چارې پر مخ بیول کېدلې او مذهب به د وسیلې په ډول کارېدی.

یو بل عمده علت داهم وو چې په یهودي او نصراني ادیانو کې د هغه عصر د راهبانو انحرافات ترحد ډېر شوي وه چې پر ډېرو توکمیزو، سیمه ییزو، ژبنیو توپیرونو باندې ولاړ وه دا یوه بله ستونزه وه چې مذهب یې پکښې ورک کړی یاپاشلی وو. له همدې امله د ډېرو اختلافونو جنګونو وینو تویولو هنګامه یې په دغه سیمه کې ګرمه ساتلې وه. نژدی هر راهب ځان د خلکو پلار باله او د پلار لقب ورته کارول کیده او هغه څه چې به پلار غوښتل هغه به د زامنو لپاره جدي فریضه وه چې ترسره کولای به یې. د بېلګې په توګه په غرناطه کې

د زیمینس کړنې او نارواوې چې په نتیجه کې یې د ډېرو مذهبونو د پیروانو او د لامذهبو او مختلفو مذاهبو ترمنځ تاوتریخوالي ته دغه

لاره غوره شوه لکه دموکراسي چې هر سړی باید د خپل نفس واک ولري، د ځان لپاره وکیل انتخاب کړي او د هغه وکیل له لارې حکومت وټاکل شي مذهب د دولت د اداري او د ژوند له چارو بېل وساتل شي، د ژوند د چارو لپاره پارلمان تصمیم ونیسي اجرائیه او قضائیه قواوې یې د تطبیق چارې پر مخ بوځي، هم دا لاره کولای شي خلکو ته د محدودیت او مسؤولیت حلقه بې ماناوښیي.

له نولسمي پیړۍ راپدې خوا دموکراسۍ په اروپا او امریکا کې پوره وده وکړه چې په تیره شلمه پیړۍ کې یې اسلامي هیوادونو ته هم لاره پیداکړه، که څه هم د عثماني خلافت تر ړنګیدو وروسته چې د عبدالحمید خلیفه د بې کفا یتی له امله پای ته ورسید. په ترکیه کې یوې دیکتاتوري سرتمبه ګۍ دغې دموکراسۍ ته د اسلامي نظام پر ضدلاره پرانیسته. دغه راز دموکراسي د یهودیت، نصرانیت او الحاد خلاصه شوې او طرحه شوې ژوند لاره ده چې نن یې په زور او مهارت سره په اسلامي هیوادونو کې جرړې ځغلولې دي.

دموکراسي څومره سابقه لري؟ د ځینو تاریخ پوهانو په نظر د دغه نظام بنسټ اینښودونکی یو یوناني مشهور عالم او فیلسوف افلاطون وو چې په منځنیو پیړیو کې یې نړۍ ته سترګې رنې کړې او پټې کړې دي. د هغه ترمرګ وروسته د یوې غوره مفکورې په توګه ترڅېړونو لاندې شربل کېدله ترڅویې د یوه نازک تخم په څیر د استالین د شاګردانو له لارې دهګۍ مثال واخست، همدارنګه په اتلسمه پیړۍ کې د اروپایي پوهانو لخوا نوره هم وشربل شوه چې د منځنیو پیړیو په پای کې یې له هګۍ نه سر راوایست. تردې وروسته په نولسمه پیړۍ کې د ځوانۍ مرحلې ته ورسیده. په شلمه او یوویشتمه پیړۍ کې معلومیږي چې د اوج پر لاره روانه ده چې د ډېرو پوهانو په اند په دوه ویشتمه او درویشتمه پیړۍ کې به خپل پاخه سن ته ځان

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

ورسوي بیاکیدای سي تردې وروسته له منځه ولاړه شي چې ځاي به یې ان شاء الله د اسلام مضبوط او اسماني قانون ونیسي.

د دموکراسۍ د مفکورې دویم مشهور بنسټپال پریکلیس دی چې په یونان کې د یوه ښارچې اتن نومیدی پاچا وو او له ۴۲۲م څخه تر ۴۴۹م پورې د هغه ښار واکمن و. د ده په وخت کې یونان پر مختلفو ښارونو ویشل شوی وو، قومي، نژادي، فرقوي، منطقوي، فرهنګي او مذهبي توپیرونه پکښې ښه زیات وه، جنګونه او وژنو پکښې ډیر پاخه تاداونه درلودل. درنو کورنیو او شتمنو خلکو به د نورو خوارانو او بیوزلو خلکو پر حقوقو خیټې اچولې وې. هغوی به یې د غلامانو په توګه استعمالول. په همدې وخت کې پریکلیس د دې ابتکار ګټونکی شو چې خلکو ته پوره او مساوي حقوق ورکړي او په حکومت کې بیوزلو او غریبو خلکو ته د شمولیت لار هواره کړي. همدارنګه په اقتصادي او صنعتي کارونو کې هغوته د خپلې خوښې د کار چانس برابر کړي. د دې سره سره د ده ځینو افکارو کمونستي بڼه درلوده لکه خوارو او بیوزلو خلکو ته د فیوډالانو یا شتمنو خلکو مځکې ورکول همدا ډول تر ډیره وخته د خلکو په ټول ژوند کې مساوي ساتل چې دا بیا د شتمنو او زیارکښو خلکو پرسر یو ګوزارغوندي وو. مګر وروسته په پنځمه اوشپږمه پیړۍ کې په همدغه ښار کې د سولون، کلستین، انالیست او نورو واکمنانو لخوا په کې د پام وړ ترمیم وشو.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

دا چې دموکراسي د څه هدف لپاره پر مخ بیول کیږي؟ د دې اهداف تر ډیره معلوم دي، موږ له وړاندې یادونه وکړه چې په یونان او نورو اروپایې هیوادونو کې ډیرو فکرونو او مذهبونو وجود درلود چې هغه ځیني اسماني او ځیني غیر اسماني مذاهب وه، له دې نه علاوه الحاد او لادینۍ پکښې ډیر رسوخ درلود، د تور، سپین، غنم

رنګه، نژادي مسئله یوه بیله ستونزه وه چې ان تر اوسه هم په امریکا او اروپا کې دغه تبعیضونه وجود لري، د دغو ستونزو له منځه وړلو لپاره دموکراسي نظام ته ښه پام شوی او وده ورکول شوې وه چې د شلمي پیړۍ په وروستیو او د یویشتمي په پیل کې یې ډیري بېلګې په ګوتو کولای شو چې هغه د اروپایې مختلفو دولتونو، مختلفو ژبو او قومونو یو کول دي. هغوی د یوي ستراتیژۍ په جوړولو کې توافق ته رسیدلي دي چې هغه د حدودو له منځه وړل د مروجو اسعارو یووالی او پوځي اتحاد دی، چې واقعاً د هغو لپاره یو قوي او مثبت ګام دی داچې د دي اړینتوب ترشاڅه باعث سته دابیا بله خبره ده.

که څه هم په پنځمه پیړۍکښې د یونان حکومت دموکراتیک پړاو ته سر ورننه ایستلی وو خو په هیواد کې یې چې داتن ښار یې مرکز وو د دموکراسۍ نوم نه وو خپل کړی دا د هغوی لپاره د یوه غوره فکر پدیده وه، د یونان په تاریخ کې د دموکراسۍ ابتکار د هغواختلافاتو له مینځه وړل وو چې د خلکو ورځنی ژوند یې ګواښاوه او د هغو کارونه یې له خنډ سره مخامخ کړي وه.

دویم په یونان کې هغو کسانو ته ازادي ورپه برخه کول وو چې دغلامۍ او یا هغه ته ورته ژوند یې دشتمنو او اشرافو د جاه طلبۍ، خوښۍ او خوشامندۍ لپاره تیراوه، مګر دغې دموکراسی بیاپه نورو پیړیو کې چې د امپراتوریو د واک پراخیدل یې غوښتل بله بڼه درلوده، په ځانګړې توګه د رومانیانو، اسکندریانو او پارسیانو په خونړیو واکمینو کې. مګر د دې پدیدې سره سره په اوومه پیړۍ کې بیا د اسلام د سپیڅلي دین په وړاندې یو بل دریځ خپل شو.

اسلام یو هغه سپیڅلی قانون وو چې د هر چا لپاره یې خپل حق ورکړی وو. اسلام د بشر درناوی، د ظلم او استبداد مخنیوی، د نارینه وو او ښځو د حقوقو درناوی او د هغو لپاره حق ورکول،

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

فرهنګي، اقتصادي او اجتماعي ژوند ته وده ورکول او بیا د اتفاق او اتحاد پر لار د خلکو سمول او برابرول، په نړۍ کې د نژادي، فرقوي، قومي، منطقوي توپیرونو مخه نیول وه چې ټولو ځپلو طبقو یې په ښه ورین توب سره هر کلي وکړ او په لږ وخت کې په افریقا، اسیا او ځینو اروپایي سیمو کې خلک د اسلام په مبارک دین مشرف شول؛ مګر داچې په اروپا کې د عیسویت او یهودیت لړۍ ډېره‌ګرمه روانه وه د دغو مذهبونو راهبانو او پادریانو د اسلام د خپریدو مخه ونیوله د دې لپاره چې د اسلامي نظام د راتلو مخه ونیسي د دموکراسۍ نظام ته یې یو بل رنګ ورکړ.

کڅه هم په نړۍ کې اوس داېو معلومات یا علم دی چې سړی د دموکراسۍ په تاریخ پوه شي، خو مهمه خبره داده چې موږ ټول باید په دې باندې پوه شو چې د دموکراسۍ نظام زموږ د ټولنې او خلکو لپاره څه حیثیت لري او څومره ستونزې موکمولای شي، څومره ورسره زموږ د ملت وګړي لیوالتیا لري او ولې غربي هیوادونه غواړي چې د دغه نظام د تطبیق لپاره دې زموږ هیواد قرباني کړي یادوی خپله قرباني ورکوي او ولي دغه نظام چې د خوښي او آزادۍ په نوم بدرګه کیږي اسلامي هیوادونو ته د B ۵۲ الوتکو او کروزو توغندیو یاخونړیو انقلابونو په بدرګه راځي، داچې هر څه دي ګټه ده که تاوان دی، ښه دی که بد دی دابه شاته پریږدو. دابه وڅیړو چې زموږ برخلیک به ورسره څنګه وي؟ زموږ مشکلات به ډیر کړي که به یې کم کړي؟ زموږ خلک ورسره لیوالتیا لري او که نه؟ زموږ له ټولني سره سمون لري او که ټکر؟ دا هغه څه دي چې موږ باید ورباندې حتماً پوه شو.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

اول: زما او بیا له ډېرو مسلمانانو سره به دا سوال وي چې په اسلامي نظام کې د بشر، نر او ښځي، لوی او کوچني، مسلم او نا

مسلم، ګاونډي او عام، مسافر او مقیم همداسې .... نورو پوره حقوق قوانین او لارښوني پکښې معلومې شوي، د نړیوالو اړیکیو امنیت، اقتصاد، سیاست او همکارۍ ټول اړخونه پکې په بشپړه توګه ښودل شوي، د مډرن تکنالوجۍ، ښوونې اوزده کړي، او خود کفائي سره خلکو ته امر کوي، لنډه دا چې د انسان د ټولو احتیاجاتو لپاره پکښې هیڅ ډول نیمګړتیا نشته، سره له دی چې د هیواد ټول وګړي سل په سل کې مسلمانان دي څه ضرورت سته چې نظام یې د اسلامي نظام پر ځای یو غربي نظام خپل کړي او په اسلام کې د مسلمان لپاره کومه نیمګړتیا شته چې د غربي ډموکراسۍ نظام یې ځای ونیسي او یایې بشپړه کړي؟

دویم په افغانستان کې څومره وګړي موجود دي چې د اسلامي نظام له شتون سره موافق نه دي او د دغه نظام د بدلون په لټه کې دي اوس مانا دا چې څو فیصده وګړي د دغي مفکوري او عقیدي درلودونکي دي؟

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

دریم: په اوسنۍ عصري نړۍ کې چې اقتصادي، سیاسي، تکنالوجي او تعلیمي بهیر ګړندی روان دی په اسلام کې د دغه پرمختګ لپاره څه موانع شته چې د دغه ګړندیتوب په وړاندې لاره ډب کړېده کیدای شي دیته ورته ډېر سوالونه وجود ولري چې زما په عقیده هیڅ مسلمان یې د قناعت وړ ځواب نشي ویلای.

ځیني وګړي به دا استدلال کوي چې دغه غربي دموکراسي له اسلام سره ټکر نلري او یا دا چې د اسلامي دموکراسۍ نوم ورته کاروي. له هم دې کبله ورته مباح وايي او دا د ځان لپاره د خلاصون لاره بولي، ځیني نور دموکراسي پلوه خلک بیا دموکراسي له نړۍ سره د تړاو او ربط ذریعه او وسیله بولي خو پر هغه څه چې د اسلام له منل شوي مذهب سره ټکر لري سترګي پټې شوي دي یا په داسي

دلایلوباندي ځان ته لاره پرانستي چې هیڅ مقنع نه وي، په هر صورت باید هغه څه ته ورشو چې زموږ ټولنه ورسره لاس او ګریوان شوې ده.

دغه غربي دموکراسي پر اسلامي ایډیالوجۍ څومره منفي اثر پرې باسي او څومره د اسلام له نظام سره ټکر لري؟

په دې به کیداې شي ډیر خلک پوهیدلي وي خو زه غواړم هغه ټکو ته ورشم چې د اختلاف او ټکر ټکي دي او په راتلونکو نسلونوکې او یا هم سمدستي ژوند کې د بدبختۍ سبب کیږي:

لومړی: لکه څنګه چې مو وړاندي یادونه وکړه چې دموکراسي یو لوېدیز نظام دی. لوېدیز هیوادونه یې د پلي کولو لپاره په ټوله اسلامي نړۍ کې په سیاسي، اقتصادي، فرهنګي، فکري اوعملي جنګ بوخت دي. د دغه نظام یافکر د ټینګولو لپاره په ملیاردونو ډالرمصرفوي. په نه ستړیدونکي ډول یې په رسنیو (میډیا) کې د تبلیغاتو لپاره پیسې او خلک په کار اچولي دي. په ټوله نړۍ کې

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

یې یو ناپایه جنګ پر لار اچولي،څو په ټوله اسلامي نړۍ کې وده وکړي او بري ته یې ورسوي چې دا خپله د سوال، شک او اندیښنې خبره ده.

دویم چون په دموکراسي نظام کې بشپړې آزادۍ ته لاره ورکول شوې که هغه د مذهب آزادي وي که د بیان آزادي وي او که د اخلاقو او افعالو آزادي وي، خو اسلام بیا د انسان د ټولو آزادیو لپاره حدود او چوکاټ لري. د مثال په ډول زنا، شراب، سود او ارتداد ټوله په دغو آزادیوکې راځي او همدا د اسلام او دموکراسۍ تر منځ د ټکر خبره ده.

که د اسلامي قوانینو مراعات په نظرکې نیسو ځینو مطلقو آزادیو ته زیان رسیږي. که د دموکراسۍ په موډ او نظر ځان او نظام عیار شي نو اسلام ته زیان رسیږي. که د اسلام حدود په بشپړه توګه

په نظر کې نیول کیږي په هغه صورت کې دموکراسي نیمګړې پاته کیږي

د لوېدیځوالو داعتراض او ناراضۍ سبب ګرځي چې د هغه لپاره ښه دلیل د عبدالرحمن مرتد مسئله ده. په اسلام کې د مرتد حکم بیرته اسلام ته ګرځیدل او یا د انکار په صورت کې وژل دي. د عبدالرحمن په مسئله کې د غربي دموکراسۍ او اسلام کلکه مقابله راغله چې بالاخره اسلام شاته وغورځول شو دموکراسۍ د خپلو بادارانو لخوا بریالیتوب وموند. که څه هم اسلام پالو پر دې ټینګار کاوه چې دا د مسلمانانو ملک دی د اسلام په قانون سره به محاکمه کیږي او مرتد ته به

د اسلام د قانون له مخې سزا ورکول کیږي، خو د لوېدیځوالو استدلال داوو چې په افغانستان کې دموکراسي نظام اعلان شوی، موږ له هغه نظام سره مالي او ځاني مرستې کوو. په دموکراسۍ کې انسان

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

د بشپړې آزادۍ واک لري، نو له همدې کبله عبدالرحمن مرتد د دموکراسۍ په چوکاټ کې له آزادۍ څخه استفاده کړې. له همدي کبله ورته سزا نشي ورکول کیدلای ځکه چې داسې سزا ورکول د دموکراسۍ په وړاندې جنایت دی او جنایت بلل کیږي. همداسې وشوه چې د بوش په یوه ټیلیفون اسلام، شریعت، کلتور او خپلواکې ټول تر پښو لاندې شول، دموکراسي پلي شوه، اوس به څوک د دې دفاع وکړاې شي چې دموکراسي د لوېدیزیانو نظام نه دی او یا له اسلام سره ټکر نه لري.

څلورم: د آزادۍ په چوکاټ کې ځینې جنایتونه دي چې له غربې لیده ورته جنایت نه ویل کیږي. د مثال په ډول لکه زنا په داسې حال کې چې دواړه فاعلین راضي وي ، لکه شراب څښل، مذهب بدلول، د یوه نارینه له بل نارینه سره نکاح کول، د ښځو همجنس بازي او

داسې نور. کله چې د داسې جنایتونو په وړاندې سزا په دموکراسي نظام کې نا مشروع شي نو معلومه خبره ده چې د دموکراسۍ د ملاتړو قوت تر اسلام پالو په اوسنۍ نړۍ کې څو ځله قوي دی چې په نتیجه کې د اسلام حدود بېرته شاته پاته کېږي.

څلورم: یوه بله لانجمنه مسئله چې د بشري حقوقو موضوع ده چې په اصولو کې بېرته له غربې دموکراسۍ سره مشترکات لري او افغانستان هم په دغه لومه کې سر ورننه ایستلی دی. د هغو سره یې موافقه لاسلیک کړېده، د بشري قوانینو په اوسني منشور کې قصاص، رجم او لاس پرې کول ممنوع اعلان شوي. د بشري حقوقو موسسات دا
د بشر پر ضد ناروا عمل بولي، خو اسلام دا حدود په ټولنه کې د اصلاح لپاره ټاکلي دي. اوس دا مشکله مسئله ده چې د دواړو قراردادونو مراعات وشي چې یو اسلام دی چې د فطرت څخه افغانانو پر ځان منلي او بل د بشري حقوقو په نامه غربې قانون دی. که چېرته دموکراسۍ ته ورسو نو ښکاره خبره ده چې باید د هغه څه مراعات په نظر کې ونیسو چې غربیان یې په لټه کې دي او هغه څه به شا ته غورځول کېږي چې الله ﷻ او د هغه رسول ﷺ یې پر موږ د تطبیق مطلق امر کوي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

هم داسې د بې سترۍ، نا مشروع یعني غیر شرعي طلاق، بې له محرمه د ښځو تګ او سفر، په جهاني المپیک کې د ښځو برخه اخیستل یا په عام محضرکې منډې، تجارت او د نورو خواهشاتو لاره خلاصول دا ټول هغه څه دي چې د اسلام د بیخ ایستلو لپاره په کار اچول شوي او په قانوني شکل اسلام ته ګوزار ورکوي او په تدریجي شکل یې له منځه وړي.

پنځم: تر ټولو مهمه داده چې په یوه هیواد کې دوه قانونه په یوه وخت کې نه سي چلېدلای او نه د ټولو قوانینو په ډول یو په بل کې تداخل کېدلای شي. له همدې کبله بایدیوه قانون ته ترجیح ورکول شي ځکه چې په دین کې هیچاته د تصرف اجازه نسته چې څه پکښې کم او یا زیات کړي.

سوال: که څوک په دې نظروي چې دموکراسي نظام د اوسني عصر ضرورت دی او په هغه سره هیواد او ملک په وړاندې ځي او رقابت کولای شي او خلکو ته روزګار پیدا کیږي، بشپړه آزادي پکښې ساتل کیږي، د نړۍ له توجه څخه برخمن کیږي او نور داسې څیزونه؟

ځواب: دلته خبره داده چې اسلام له دغو څیزونو سره چې مباحات دي هیڅ ټکر نه لري، هغه څه چې د اسلام سره مخالفت ونه لري اسلام ورته اجازه ورکوي چې وشي او خلک ترې استفاده وکړي دا چې
د دموکراسۍ تر عنوان لاندې وړاندې بیول کیږي، ولې د اسلام او شریعت تر عنوان لاندې تر سره نه سي؟ داسې لیدل کیږي چې ځیني کسان چې په هغو کې ځیني علما هم راځي په دې عقیده دي چې اسلامي دموکراسي یا محلي دموکراسي یا دا چې انسان او خپل عمل، نو له همدې کبله دموکراسي د اسلام په وړاندې ډب کیدلای نه شي، مثلا که څوک لمونځ کوي، که څوک روژه نیسي، که څوک حج ته ځي، که څوک زکات ورکوي، که څوک تعلیم او تبلیغ کوي، نوهرڅوک داکارونه کولای شي‌او داسې نور؟

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

جواب: په اسلامي ټولنه کې اکثره علمای کرام په دې عقیده دي چې دموکراسي په اسلام کې نشته ځکه اسلام کامل دین اوکامل نظام دی. د دموکراسۍ لفظ په اسلام کې نه شي استعمالیدلای،

اماکوم مشترکات چې لیدل کیږي هغه باید په اسلامي نامه سره تعریف کړای شي، نه په بل لفظ (یعني دموکراسي) باندي، د مثال په ډول بشري درناوی او د خلکو یا د بشر احترام د شریعت په چوکاټ کي، آزادي، تعلیم او تکنالوجي او داسې نور... دې ته اسلام تر ټولو دروند حق ورکړی، هر انسان ته په دې سره امر کوي چې د ښو اخلاقو، ښه کمال او ښه علم خاوند وي او د خلکو په چوپړ کې همیشه اوسي، دا او دې ته ورته اعمال، افعال او کمالات دا مانا نه لري چې په دموکراسۍ سره تعبیر شي، ځکه اسلام دهغه له پاره قانون وضع کړی باید اسلامي قانون ورته وویل شي.

زه د غربیانو د دموکراسۍ نظام ته بد نه وایم او نه هغه ته ناکامه نظام وایم، خو د څیړنې مطلب مې دادی چې څومره زموږ ستونزې په حلیدلای شي او څومره زموږ ټولنه ورته چمتو ده چې د دغه ډول دموکراسۍ په چاپیریال کې ژوند کولای شي؟ او بالعکس څومره موږ ته ستونزې پیدا کولای شي؟ مطلب مې هم هغه دی لکه څنګه چې مې مخ کې وړاندیینه وکړه چې دموکراسي د اسلامي حدودو د ماتولو او

د اسلام د دین او نظام د کمزوري کولو لپاره د غربیانو تر ټولو ښه او بریالی وسیله ده، له بلې خوا په ټولنه کې د نورو بدبختیو زیږنده هم ده. په ځانګړې توګه زموږ د ټولنې لپاره د افغانستان مثال یې پارلمان دی. که په پارلمان کې په سلو کې د یو پنځوس یا د ۴۹ په مقابل کې دوه فیصده په دې فیصله وکړي چې بهرني ځواکونه دې په افغانستان کې پاته شي او یا دې ورته اوږد مهالي یا همیشنۍ اډې ورکول شي په دموکراسي نظام کې داکار مشروع دی. نور شل فیصده ددې حق نه لري چې له فیصلې څخه سر وغړوي، خو په اسلام یاشریعت کې دا شنیع او ناروا عمل بلل کیږي. هیڅ وخت د تطبیق

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

او تنفیذ وړ نه شي بلل کیدلای، نو دلته به ټولنه او هیواد د دوولورو قرباني کیږي چې تر اوسه پوري هم دا قرباني دوام لري، داسې او دې ته ورته ستونزې به ښایې ډیري پکښې راولاړې شي چې په لږ مهالي بهیر کې نه د ټولنې او نه د افرادو په ګټه وي، په هر صورت دموکراسي د افغانستان لپاره هغه نظام دی چې ښایي په سلو کې شل، دېرش موافقین ولري خو په یقین سره ویلای شو چې په سلو کې اویا او یا تر دې زیات افغانان یې مخالف دي او اسلام هغه نظام دی چې ښایي په سل کې لس فیصده مخالفین ونه لري. اوس دلته ویلای شو که د خلکو رایه معتبره وي نو هم باید اسلام او د هغه قانون حاکم اوسي او که چاپیریال او ټولنه معتبره وي نو هم باید اسلام وي، که د الله ﷻ او د هغه د رسولﷺ مکلفیت معتبر وي نو هم باید اسلام حاکم شي او که خدای مه کړه څوک په دی عقیده وي چې په اسلام کې سختي او تشدد دی نو دا انتخاب یې خپله کړی دی، بل دا چې اسلام د اعتدال نظام دی. په دې نظام کې نه تفریط او نه افراط وجود لري، بلکي یو معتدل نظام دی.

خلاصه دا چې زما په نظر افغانستان په غربي دموکراسي نظام سره نه شي جوړیدلای او نه هم دموکراسي پکښې آرامي راوستلای شي، ځکه چې د دموکراسۍ په وړاندې داسې مخالفتونه شته چې په داخل کې قوي او پخې جرړې لري. اسلام په خپلو ټولو حدودو کې چې په عملي طور دهر وخت واکمنو ته د یوې سالمې ټولنې جوړولو امر کوي نر او ښځې ته د پاک لمنۍ تحفه ورکوي. له فحش او بې حیایۍ څخه نجات ورکوي چې انسانان په یوه داسې ټولنه یا چاپیریال کې ستر شي چې له اخلاقي پلوه یو با ادبه، با عمله، پاک او سالم انسان وي. که څه هم اسلام د آزادۍ له بریده د اوښتو مخنیوي کوي، هغه

د لوی خدای د حکمت او د اسلام د معجز دین ښه نتیجه ده چې ورو ورو یې تجربه کار او با علمه شخصیتونه په حکمتونو پوهیږي او ساینس پوهان یې په عصري تجهیزاتو سره کشف کوي. غربي مقلدین باید په دې پوه شي چې د دوی تقلید موږ ته او زموږ ګران هیواد ته په ګټه نه، بلکې په ضرر تمامیږي، لکه وړاندې چې د هغه مثال وینو له غربي تقلید سره ښایې زموږ ټولنه او خلک دمادیاتو له پلوه پرمختګ وکړي، خو له بل پلوه یې معنویات هغه معنویات چې په مادیاتو او پیسو نه پلورل کیږي او نه پیدا کیږي له منځه ځي، هغه معنویات چې زموږ د دودیزې ټولنې لپاره د لویو نیکمرغیو سبب کیږي.

اوس تر ټولو مهمه داده که د غربي مقلدینو د تقلید مقصد تمدن او پرمختګ وي، تعلیم او تربیه، ساینس او تکنالوجي وي، نو اسلام خو له هغه سره په هیڅ شکل ټکر نه لري او نه ورسره کوم مشکل سته. که د هغو موخه د دوی د کلتور، غربي قانون ، د دموکراتیکو بې جلوه آزادیو، بشري حقوقو یا د نر او ښځې د بشپړې آزادۍ تقلید وي؟؟؟ نو دا خو دافغان مسلمان هیواد لپاره د بد مرغۍ ورونه پرانیزي، که لږ کوچنی مثال د غربي تمدن د واکمنو د یوه سالار امریکا را واخلو او بیا د هغه نتایج راوسپړو نو ښه به وموو لاندې جدول د هغه ښه لږ تحفه راښیي:

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

۱. په امریکا کې د همدې دموکراسۍ په رڼاکې هره ورځ **۲۵۳** کسان په مخدره توکو روږدیږي. سره له دې چې شراب څښل له دې نشې څخه مستثنی دي.

۲. هره ورځ د ۱۸۰ ښځو پرېت باندې په زوره تېری کیږي.

۳. هره ورځ **۵۵** تنه د غلو او بد معاشانو لخوا وژل کیږي.

۴. هره ورځ دغلا ۲۶۲۰ پیښې د پولیسو سره ثبتیږي.

۵. هره ورځ **۱۲۸۳**ارموني یابي پلاره زامن له زنا څخه پیدا کیږي.

۶. هره ورځ **۲۹۸۶** ښځې په خپله طلاق اخلي او یا د مړو لخوا طلاقیږي، چې له دې کبله اوس په سلو کې اویا خلک ودونو ته زړه نه ښه کوي او په زناباندې ژوند تیروي.

۷. هره ورځ نوي میلیونه بوتله مختلف شراب څښل کیږي.

۸. هره ورځ **۲۷۴۰** زنا کاري نجوني ځکه له زنا څخه حمل اخلي چې تر زنا وړاندې واده ته له دې امله غاړه نه ږدي چې نر د څو نجونو او ښځه د څو هلکانو خوندونه وګوري.

۹. په سوونو ځوانان او ځوانانې د ایډز او سفلیس په ناعلاجه مرضونو اخته کیږي، چې تر ټولو لوی علت یې زنا او لواطت دی. سره له دې چې د دغو ناروغیو لپاره په ډېره لوړه کچه روغتونونه کار کوي. دا چې دغه ټول امراض له غربي کلتور او پرمختیا څخه سرچینه اخلي زنا او لواطت هم په تمدن کې راولي. د حیواناتو سره هم جنسي اړیکي دوی **(Beastiality)** یاله محرم سره نکاح کول هم د تمدن یوه برخه ده. زه فکر نه کوم چې مسلمان افغان بچی دې له داسې کلتور سره مینه ولري که څه هم فقر او غربت او د واکمنو او چارواکو خیانت او لا ابالیتوب د لویې بې اعتمادۍ فضا رامنځ ته کړېده ترڅو زموږ خلک دیته اړ او مجبور شي چې د مرستي او کمک لپاره لاس غرب ته اوږد کړي. زموږ د مجبورۍ له امله د ایډز او سفلیس تحفه اوس زموږ هیواد ته د غربي زنا کاروسره یوځای راغلې او مخ پر ډېرېدوګړندۍ روانه ده.اسلام او اسلامي نظام یې د مشکلاتو علاج کولای شي ځکه چې د هغه په وړاندی کورنی مخالفت یا تاوتریخوالی په نشت شمارل کیږي. د هر کور د جوړولو لپاره داخلي توافق تر بهرني امتیازاتو او تر ټولو اړین دی.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

د ډیورنډ کرښه

لکه څنګه چې مې وړاندې یادونه وکړه د ډیورنډ ناولې کرښه د افغانستان لپاره د ناسور د زخم حیثیت لري خو دا ناسور د مشکل په توګه هغه چا افغانستان ته ور ډالۍ کړی دی چې همدااوس اوس د مرستې او بشري خواخوږۍ په نامه زموږ وروڼه، خویندي ښځې او ماشومان تر مردکو او ګولیو تیره وي، هره ورځ د مځکې غیږې ته د افغانانو په لسګونو مړي او جنازې وراستوي، کلي او کورونه په بمونو، لویو لویو توپونو او غټو توغندیو د خاورو سره خاورې کوي، د دیموکراسۍ نظام د پلي کولو لپاره یې د وژلو او تبلیغ ټول اسباب په کار اچولي دي. دغه سره بلا یوځلې بیا غواړي چې د دغه ناسور زخم وسپړي او پر زړو زخمونو باندې تازه مالګې وشيندي، دا چې څه به کیږي، هغه به هغه وخت ته پریږدو، مګر موږ باید د دغه ناسور د زخم اسباب په غورسره وڅیړو:

که د افغانانو پخوا ته ځغلند نظروکړو وبه وینوچې د نړۍ په تاریخ کې افغانانو له خپلواکۍ سره د مینې یو ښه تاریخ درلود، د آسیا په زړه کې دغه ملت د زړه مراندې او واکې سره نښولي دي، خو د افغانستان عزت او وقار یې او چت ساتلی دی، مګر له بده مرغه چې له تیرو څو پیړیو راپدیخوا د نړۍ د یرغلونو ښکار ګرځیدلی دی، چې تر ډېره یې د نړۍ ژوندي تاریخونه دعکس او تصویر ښکارندوي او شاهدان دي دا چې ولي نړۍ خوړونکو او حریصو

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

بلاګانو ورته خولې وازې نیولیدې مختلف علتونه لري چې یو عمده علت یې
د افغانانو د زعماوو خودخواهي او جاه طلبي په ګوتو شوې ده، چې البته په تدریجي توګه د افغاني مختلفو قومونو د فرقوي، تفرقې او انشعاب سبب ګرځیدلې، چې په نتیجه کې یې د افغان او اسلام د ښمنو نړۍ خوړونکو لیوانو لپاره د یرغل زمینه برابره کړې ده.
د دې مثالونه ډیر زیات دي او نتایج یې چې منفي اړخ لري ټولو خلکو ته بربنډ شوي دي. موږ کولای سو هغه ښېلګې له بیخه راوسپړو چې
د ډیورنډ منحوسه لانجه یې له دی یوولسو لسیزو راپدیخوا لاینحله پرې ایښې ده، احمدشاه ابدالی (رح) له هغو تاریخي اتلانو څخه یو اتل دی چې په یاد او نامه سره یې تر اوسه پورې موږ افغانان ویاړو او په نامه یې د غلیمانو د ماتې یادونه کوو، احمدشاه بابا د زړور، خړو او ساده پښتنو په ټاټوبې کندهارکې دنیا ته سترګې راسپړلې وې. هلته ستر شوي او هلته بیرته خاورو ته سپارل شوي دی. احمدشاه بابا د یوه لوی افغانستان د جوړیدلو ابتکار په اسلامي نظام سره کړې چې هغه وخت یې د هیواد حدود د مشهد، بخارا او بیا د هند تر نیمایې پورې رسیدلی دی. احمدشاه بابا په خپله واکمنې کې اسلام او اتحاد ته په نه سترې کېدونکې توګه خدمت کړی. د اتحاد او اتفاق په مټ یې د غلیمانو ټولو دسیسو ته معقول ځواب ویلې دی.

کله چې لوی احمدشاه ابدالي (رح) په **۱۷۷۳** میلادي کال له دنیا څخه سترګې پټې کړې دهغه پرتاریخي میراث دهغه زوی او لمسي ټېر ولګاوه، چې تر یو څه وخته یې د پلار میراث په نیمګړتیا سره وساته خو د هند ځیني برخې یې له لاسه ووتې. هند ته چې د

انګريزانو د استعمار لاس په تجارتي، اقتصادی او بشري نومونو باندې را اوږد شو، په همدې وخت کې د افغانستان په وړاندی د شيطانت او دسيسو لاسونه دننه راوغځيدل، چې د افغانستان دننه يې د دراني قومونو په بې اتفاقۍ کې پوره نقش ولوباوه، د بارک کهول يې د سدو د کهول په وړاندې چې په حکومت کې يې ښه اعتبار درلود په قومي نامه راوپاراوه دهغه په نتيجه کې د افغاني قومونو ترمنځ خونړي جنګونه پيل شوه. په پنجاب، سند، کشمير او د ډيلي په شا وخوا کې د سيکانو او مسلمانانو تر منځ خونړي جنګونه تاوده شول، برتانوي شيطانانو به ورته له ورايه د ګرميدو لمن وهله، د تيمورشاه تر مرګ وروسته دده ۳۳ زامن چې د بيلابيلو ميندو څخه وه هريوه يې

د سلطنت غوښتنه کوله؛ نوري هم دنفاق جرړې قوي کړي او د قدرت سيمه يې تر خپلو قيادتونو پورې محدوده کړه. بالاخره په ۱۸۱۹ ميلادي کال کې د سدو کهول خپل واک له لاسه ورکړ. د پاينده خان تر بيرحمه وژني وروسته د هغه زامنو د زمانشاه په وړاندې بغاوت پيل کړ چې جمله۲۳ تنه وه د هغو د هڅو په نتيجه کې د پاينده خان مقاومت د هندپه وړاندې ډير ضعيف سو. له ځانه څخه يې دفاع نه سوای کولای چې تر ډېر تدريجي مقاومت وروسته د سدو کهول د حکومت په کارکې پاته راغی.. د بارک کهول ته ښه زمينه برابره سوه چې له موقع څخه استفاده وکړي. د وخت په تيريدو سره د زمان شاه کورنۍ هدف ته ورسيدل. هغو د پاينده اوسدو د کورنۍ په وړاندې ډير سخت عکس العمل وښود، حتی د سدو کهول يې د خپل پلرني ټاټوبې (کندهار) څخه هم وشاړه چې د هند په سيمو کې تيت وپرک شول. چې تر اوسه هم د هغو اولادونه د خان او پټهان په نامه هلته خال خال ليدل کيږي . ژبې يې ګرځېدلي دي ، خو د قبيلې نوم لا

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

يو څه ورته پاته دی. څه وخت وروسته د بارکزو کهول هم د بې اتفاقۍ په رنځ اخته شول، لوی افغانستان يې پر وړو وړو ټوټو سره وويشی. هر ورور يې ځان د يوې سيمې امير او واکمن وټاکه، چې د دوی په دې احمقانه کار سره د برتانيې يرغل ته ښه زمينه برابره شوه. برتانوي واکمنانو د هند سکهان دې ته چمتو کړل چې د سيمې د آزادولو لپاره جنګ وکړي چې د هغه په نتيجه کې د بارکزو واکمنۍ د هند ډيري سيمې د کشمير تر پولو پوري له لاسه ورکړې. که څه هم امير دوست محمد خان د يوه امير په حيث پيژندل کيدی؛ خو د هغه په مقابل کې ډيرو شخصي امارتونو وجود درلودی چې ټول په بارکزي قوم پوري تړلي وه.

د سکهانو له اختلاف سره سره شاه شجاع چې د سدوزو د پښې او د پوپل د قوم د مشرۍ دعوه يې کوله په هند کې د برتانيې د امپراتورۍ د مرستي په هيله شپې سباکولې، دلته دافغانستان د واک پر سر خونړي خپل منځي جنګونه ګرميدله. ورځ په ورځ د واکمنو د واک واګې سستيدلې چې د هرې ورځې په تيريدو سره يې د برتانيې حرص ورژوندی کاوه، په ۱۸۳۸ کال کې برتانيه دې نتيجې ته ورسيده چې نور نو د افغانستان د خوړلو وخت دی. د شاه شجاع غوندي ګوډاګی يې د دې ورځې لپاره نور هم ساتلي وو. شاه شجاع چې د افغانستان په نيولو کې يې د برتانيې مرستې ته سترګې نيولې د هغو د مرستو په بدل کې يې هرڅه پر ځان منلي وه. پر افغانستان باندې تر حملې وړاندی د شاه شجاع او برتانيې ترمنځ ځيني قراردادونه په هند کې لاسليک شوه، چې د هغو له مخې کشمير، پيښور، بنو، وزيرستان، ډيره اسماعيل خان او نوري سيمې د برتانيې واکمنو سکهانو ته ور بخښلې وې. قرارداد يې ورسره لاسليک کړی وو څو شاه شجاع په محدود افغانستان کې محدود

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

قدرت ته ورسيږي. په قرارداد کې د افغانستان بهرني او کورني سياستونه هم محدود شوي وه. همداسې ډېر د غلامې ټکي پکښې لاسليک شوي وه. که څه هم شاه شجاع د کرزي په شان د احمد شاه ابدالي رحمه الله د وراثت دعوه کوله خو دې ته ښه متوجه نه وو، چې احمد شاه بابا ابدالي څه کول او څه يې ګټل او دوی څه کول او څه يې بايلل؟

په هر صورت شاه شجاع د انګريزانو بدغوني لښکري د افغانستان پر مقدس حريم باندې راورمولي په ۱۸۳۹ميلادې کال کندهار ته د انګريزانو پر اسونو سپور راغی. د انګرېزانو په مرسته يې هلته د پاچاهۍ اعلان وکړ چې په لنډ وخت کې يې کابل هم د امير دوست محمد خان له لاسه وايست. د کابل د دنګوغرونو په منځ کې يې د قدرت پر تخت تکيه ووهله، خپل ارمان ته د برتانوي عسکرو په مټو ورسيد.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

که څه هم امير شاه شجاع له ډېرو اميدونو سره هېواد ته راغی او هدف ته ورسيد، مګر لږ وخت وروسته هغه د ډې کار په هکله خپله مايوسي او پښيماني وښودله ځکه چې انګريزانو د اوسنيو متحدو انګريزانو په څير خپلسري کوله. د افغانستان د خلکو د زغم کاسه يې تر څوکو پوري ورسوله چې له کبله يې د جهاد لپاره افغاني مجاهدينو پر انګريزي يرغلګرو حملي پيل کړي. لږ وخته وروسته انګريزي يرغلګر د شاه شجاع د غلام حکومت په شمول د سختي وارخطايي سره مخامخ شول، امنيتي ګډوډۍ زياتي شوې هرځای پر هغو باندې حملي جاري او ورځ په ورځ زياتيدلي چې په نتيجه کې يې بالاخره په ۱۸۴۲.۴۲کال کې انګريزانو ماته وخوړه، د کابل او نورو سيمو پرېښودلو ته اړ شول، همدا د انګريزانو لومړنۍ ماته وه چې له درنو تلفاتو سره مل وه، له کابل څخه تر جلال آباده پوري يې اوولس زره

عسکر د مجاهدينو تر ګوليو تير شول، يوازي يو عکسر چې (ډاکټر برايډن) نوميدی ژوندی پرېښودل شو، څو د نورو يرغلګرو له حالاتو څخه برتانويان خبر کړي، خو برتانويانو دا ماته يو تصادف باله او حقيقي ماته يې نه منله، همدا سبب وو چې د شاه شجاع د موافقي سره سم د دويم ځل لپاره يې بيا د افغانستان خوړلو ته زړه ښه کړ، په ۱۸۸۸ميلادې کال انګريزان د دويم ځل لپاره بيا د کابل د هسکو غرونوڅوکو ته ورسيدل او د وخت واکمن امير شير علي خان يې له واکه ګوښه کړ.

امير شير علي خان تر خپلي ماتي او تيښتي وروسته په مزارکې د روسانو د وعدي د پوره کولو په تمه د هغو د کمک انتظار کاوه د هغه زوی محمد يعقوب خان يې په وراثت پاته وو، مګر روسانو پر خپلو وعدو هيڅ وفا ونکړه. شير علي خان د روسانو له وعدو د نهيلۍ په وجه زړه چاودی په مزارکې مړ شو.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

انګريزان يوځلي بيا د څه وخت لپاره پر افغانستان واکمن پاته شول. د شيرعلي خان ځای ناستی امير محمد يعقوب خان يې د اسير په توګه له ځان سره وساته. د امير د اسارت په وخت ياموده کې بيا هم انګريزانو څو قراردادونه په زوره په هغه باندې لاسليک کړل چې دهغه له مخي کورمه، مردان، پيښور، کوټه او ځيني نوري سيمي انګريزانو ته وبخښل شوي، خو د قرارداد متن د موقت وخت يالفظ يادېدو په ډول ليکل شوي وو، دا قرارداد د ګندمک عنوان درلود، مګر د دوی له داسې کړنوسره سره هم له انګريزانو سره مقاومت دوام پيدا کړ هغوی يې دې ته مجبور کړل چې افغانستان تر لږو تلفاتو وروسته پرېږدي؛ خو د امير عبدالرحمن په مريې ډوله توافق انګريزان له کابل نه پر شا شول، چې له درنو تلفاتو سره د هند او افغانستان د پولي پر منځ دڅه وخت لپاره تم سول. د عبدالرحمن تر

قرارداد وروسته په اصرار او دوام سره انګريزانو غوښتل چې د افغانستان ډېرې سيمې له افغانستانه بيلې کړي چې لوی کندهار هم د دغه قرارداد يوه برخه وه، چې وروسته افغانانو له ميوند او کندهارڅخه انګريزان د ديارلسو زرو عسکرو په له لاسه ورکولو تيښتې ته مجبور کړه، خو د ډيورنډ تر پولې اخوا سيمې چې اوسنی پاکستان يې د ځان لپاره سرحد بولي هم داسې په مقاومت کې پاته شول. همدارنګه د ډيورنډ کرښې پر هغه بله خوا به هميشه له انګريزانو سره پوره مقاومت کيدی. انګريزان به يې نه پريښودل چې پر آرامه واوسي. دا مشکلات به ډېر ځله افغانستان ته راتلل او د افغانستان د خلکو دود به يې پاراوه. انګريزانو به د خلکو پر کورونو بمبارۍ کولي او مسلمانان به يې شهيدانول، همداسې د مسلمانانو جهاد او مقاومت د دوي په وړاندی دوام درلود، تر **۱۸۹۳** کال پورې همداسې مشکلات روان وه چې د

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

افغانستان او هند تر مينځ کومه پوله او پانډل وجود نه درلود، که څه هم برتانويانو عبدالرحمن ته د بډو يا کمک په نامه دوولس لکه هندۍ کالداري ورکولې چې وروسته يې کچه اتلسو لکو ته لوړه شوه.

کله چې انګريزانو دا ومنله چې دوی په زور سره پر افغانانو حکومت نه شي کولای او نه د دوی يرغل پر افغانستان باندې مثبتې پايلې لرلای شي، نو له همدی کبله يې د سيمې د ارامولو او د خپل اجتماعي شکست د مخنيوي لپاره بله د شيطانت لاره په کار واچول چې د يوه سرحد په شکل د افغانستان د نفوذ مخنيوی وکړي. په همدې خاطر يې سر هېنري مورټيمر ډيورنډ (**Sir Henry Mortimer Durand**) ديوه هيئت په مشري کابل ته واستاوه چې هغه طرحه يا پلان په عبدالرحمن باندې په پټه او بډو لاسليک کړي چې

دوی

د خپلې خوښې سره سم په يو اړخيزه توګه جوړ کړي وو. همدې طرحي د يوه قرارداد بڼه درلوده چې بايد د ملت په توافق سره امضا شوي وای، په قرارداد کې د ډيورند کرښه د افغانستان او هند تر منځ کرښه بلل شوي وه خو تردې زياته نا ارامه سيمه چې د سرحد هغه بله خوا وه مستقله يا آزاده سيمه بلل شوي وه.

ويل کيږي چې عبدالرحمن په داسې وخت کې قرارداد لاسليک کړ چې د دې لپاره يو ډېر مکرجن محفل جوړ شوی وو چې په هغه کې برتانوي ښکلې پيغلې جوړې شوي وي. د نشې يا مستۍ لپاره ډول ډول شراب تيار شوي وه، ګومان کيږي چې عبدالرحمن دغه قرارداد

د شهوت يا بيهوښۍ او نشې په حالت کې لاسليک کړي وي خو ښکاره دلائل د انګريزانو زور او فشار ګڼل سوی دی.

وړاندې مو وويل چې په دې محفل کې پنځه ماده ييزه قرارداد

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

لاسليک شوي وو. همدغه قرارداد په يوه پټ ځای او پټه خوله سره لاسليک شوی وو، چې د ملت ټول وګړي ورباندې ناخبره او د ډيورنډ د کرښې دواړې غاړې له دې تړون څخه ناخبرې ساتل شوې وې، کله چې د دغه مرموز قرارداد خبر خپور شو ټولو افغانانو په يوه خوله دغه

د غدارۍ قرارداد يو غلط او ناقانونه کار وباله چې ديوه قوم پر زړه د پولادو چاړه راکاږي او دوې ټوټې کوي يې. افغان ولس دا د انګريزانو مکر وباله د ټول هيواد لخوا يې يوه غير رسمي کرښه اعلان کړه، خو بيا هم انګريزانو له زور، زبردستۍ او بډو څخه کار واخست. له بله پلوه د افغانستان د واکمنانو د غلامی او سستی علت هم وو چې سيمه د انګريزانو تر نيمه واک لاندې تر ډېره وخته پاته شوه. کله چې انګريزان دويم نړيوال جنګ وځپل تر هغه وروسته

په ۱۹۴۷ م کې له هند څخه پر شا کېدل. د مسلمانانو په نامه یې پاکستان د هند او افغانستان د مشترکې خاورې په ترکیب کې رامنځته کړ. که څه هم د پاکستان جوړېدل او له هند څخه جلا کېدل چې اوسنی بنګله دیش یې هم جز وو یو قانوني حیثیت د اکثرو خلکو په رضایت خپل کړ مګر پښتنو او بلوڅو ته پکې د برخلیک حق ورنه کول شو. فقط د اسلام په نامه د پاکستان په څنګ کې معلق پاتې شوه چې تردې دمه هم دا مغلقه معضله د بې خاونده مړي یا جنازې غوندې بې سرنوشته پاته ده، دا چې د دې کرښې قانوني او حقوقي اعتبار څه دی؟ دا یوه بېله مسئله ده. دا چې د افغانستان د امنیت او جوړېدلو لپاره فوق العاده خنډ ګرځېدلې دا بله مسئله ده چې هره مسله یې بېل تفصیل غواړي.

د حقوقي پلوه دغه قرارداد یو اړخیز شکل درلود. همدارنګه امرعبدالرحمن خان یو داسې امیر وو چې د برتانیې د غلامۍ او شرایطو د قبلولو په نتیجه کې قدرت ته رسیدلی وو. دغه مرموزه او له زهرو ډکه پریکړه یالایحه د افغانستان مېشتو قومونو او خلکو ته که د ډیورنډ پر هغه غاړه که پر دې غاړه پراته وه د قبول وړ نه وه. کله چې یو قرارداد یو اړخیز شکل ولري او بیا د زور او فشار په صورت کې منځ ته راغلی وي هیڅ قانوني حیثیت او اعتبار نه لري.

دویم: په نړیواله توګه د ملګرو ملتونو په قانون کې داسې ماده سته چې کله د قرارداد یا تړون یو اړخ له منځه ځي نو د تړون متن یا اهمیت هم ورسره ختمیږي. له همدې کبله چې برتانیې د مځکې د کرې پر نیمایي برخه خیته اچولې وه هند او د افغانستان ځینې سیمې یې په خپل واک کې راوستلې وې، د انګریزانو دغه واکمنې په ۱۹۴۷م کې پای ته ورسیده. په نتیجه کې یې هند آزادي واخستله همهغه وخت په کار وه چې د افغانستان مستعمره سیمو هم آزادي

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

اخستې وای. هغو ته د آزادۍ فرصت ورکول شوی وای چې د خپل راتلونکي برخلیک یې روښانه کړې وای، لکه پنجاب، سند، بنګله دیش، سریلانکا او د هند نورو سیموته چې ته فرصت ورکول سوی وو، ځکه چې د قرارداد او استعمار اهمیت د دوی له واکمنۍ سره تړلی وو.

دریم: په ملګروملتونو کې په ۱۹۶۸ م کال کې یوه ماده تصویب شوه چې د قرار له مخې یې هغه ټول تړونونه بې اعتباره ګڼل شوي چې د زور له لارې تصویب شوي وه، څنګه چې استعماري قوتونه هر څه په زور او فشار تر سره کوي همدا رنګه یې د افغانستان ډېرې سیمې په زور سره جلا کړې وې ځکه نو دغه تړون د ملګرو ملتو د پورتني پرېکړې او منشور له مخې بې اعتباره بلل کیږي، په حقوقي ډول دغه درې مثبت دلائل وجود لري چې د ډیورنډ کرښه یو ظالمانه او بې انصافه کرښه ثابتوي چې په هیڅ ډول قانوني او حقوقي ارزښت نه لري افغانستان او افغانان یې ټوله په رسمیت نه پیژني که څه هم د پاکستان واکمنو د وخت څخه په استفاده په افغانستان کې له هر واکمن څخه د هغې کرښې د مراعات او رسمیت غوښتنه کړېده پاکستان په تکرار سره غوښتي دې چې د افغانستان له ضعف او کمزورې حالت څخه لکه برتانویان استفاده وکړي خوله نیکه مرغه مېړنیو افغانانو د شاه شجاع او عبدالرحمن غوندې هر څه ته زړه نه دی ښه کړی.

دا چې دا کرښه د افغانستان لپاره ګومره ستونزه ده یا ګومره ورته اهمیت لري رښتیاداوړه سته اوځانته بیلابیل دلایل لري:

لومړی: دا چې د پاکستان او افغانستان تر منځ په رسمي ډول حدود وجود نه لري. دا خپله یوه ستونزه ده؛ ځکه هر هېواد د خپلو حدودو د ساتلو مسؤولیت لري دلته به امنیتي مشکلات ترټولو ډیر

ستونزمن وي چې يواړخيز ډول مسؤوليت يې بايد د يوي واکمنۍ ياحکومت تر غاړه شي.

دويم: هغه سيمه ياسيمي چې په قانوني توګه په يوه اړخ پوري ونه تړل شي نو له هره طرفه د پامه غورځيدلي وي، دهغو اقتصادي او تعليمي چاري به کمزوري مخ ته ځي، کله به هم له پوره پاملرني څخه نه برخورداره کيږي ځکه د هغوی پرمختګ دسيمي تراهميت پوری اړه لري.

دريم:ددغي سيمي ياسيمي ته د نه پام لرني له کبله به د دواړو هيوادونو تر منځ کله هم د اعتماد فضا نه رامنيځ ته کيږي او نه به ديوه او بل هيواد دمداخلو مخه نيول کيږي. هميشه به د دښمنی او رقابت په موقف کې قرار لري چې دا پخپله د بې امنيتی او بې ثباتی لامل کيږي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

څلورم: د پولي د دواړو غاړو اوسيدونکي له يوه قوم او يوي کورنۍ سره ربط لري د دې سره سره دواړې غاړې دوستی او د پولي او پانډل شراکت لري، که هر وخت د پولي په يوه خوا کې ستونزي وي نو د يوه بدن په څير به هغه بل لوری ورسره اوتومات ستونزمن کيږي او سيمه به هم له دی کبله ورسره ستونزمنه وي.

پنځم: لکه څنګه چې مو وړاندې يادونه وکړه د دغه نه بېلېدونکي قوم بېلتون په شخصي ژوند کې هم ستونزي راولاړي کړي؛ ځکه چې دغه وروڼه قومونه هميشه د يوه ګډ ژوند هيله لري او ګډ ژوند غواړي، د پولي په ويش دغه ګډ ژوند د ډيرو ستونزو سره مخامخ کيږي، بلکي مخه يې نيول کيږي.

شپږم: د پولي دواړو غاړو ته اوسيدونکي افغانان هر وخت د داسي تومتونو قرباني کيږي چې اصلا بنياد او اساس نه لري همدارنګه د زيږنده ستونزو قرباني به د تل لپاره ټول وکړي وي.

اووم: تر ټولو غټه ستونزه داده چې بهرنيو دښمنانو لکه څنګه چې دا کرښه ستونزمنه پرې ايښې تري ناروا او بده استفاده کړې اوکوي به يې ترڅو د خلکو له سپيڅلي عقيدي، بې علمی، کمزوري سياسي دريځ نه ناوړه استفاده وکړي او هر وخت يې د دوو اسلامي هيوادونو تر مينځ د بې اعتمادۍ او نه باور سبب وګرځوي، هر وخت چې وغواړي چې د هغوی تر منځ نفاق او ستونزه راولاړه کړي هلته د نفاق کاڼي اونوکان جنګوي چې هم ګټه او هم خوند تري واخلي او هم د کوربه او غله ترمنځ منځګړ يتوب وکړي.

دا يوازنۍ ستونزه نه ده چې برتانوي شيطانانو د خپلي امپراتورۍ پر وخت افغانانو ته ډالۍ کړې، بلکي ورته ستونزي يې په چين، هند، کشمير، پاکستان، سريلانکا، تايوان، کوريا او نورو ځايونو کې هم تخليق کړي ترڅو سل يا دوه سوه کلونه وروسته هم تري استفاده وکړي. د ډيورند اوسنی لانجه چې يو ځلي بيا د بهرنيو يرغلګرو په موجوديت کې د هغوئ په پاروَنه راپورته شوي د افغانستان لپاره يوه نوي ستونزه ده داچې موجوده ستونزي ته به ګټه وکړي هيڅ فکرنه کوم دا چې خپله به يوه نوي ستونزه توليد کړي د دې به انتظار وکړو. په هر صورت! داسې او دې ته ورته موضوعات بايد حتماً حل شي او دغه جنازه چې له ډيره وخته را په دې خوا د خلکو پر اوږو بار ده خلک تري ستومانه شوي بايد نوره دغه جنازه خاورو ته وسپارل شي او هيره کړای شي، خو دا چې څوک بايد دا ابتکار وکړي دا يو ډير مهم سوال دی چې يوه مثبت او قانع کوونکي جواب ته اړتيا لري او يو مناسب وخت غواړي. که دا کار د جرګو او مرکو له لاري کيږي او د سيمي د ميشتو افغانانو د عنعناتو په توګه کيږي دا وروستۍ خبري دې، دالوی مشکل په موجوده بحراني حالت کې نه د افغانستان حکومت حلولای شي نه پاکستان او نه په بهرنيو

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

یرغلګرو پوري اړه لري، دا د هغو قومونو مسئله ده کوم چې پر زړونو یې همدغو یرغلګرو یوه پېړۍ وړاندي په بل نامه چاړه راکښلي وه، هم هغه په وینو سره چاړه او هم هغه قاتل چې نن په بل رنګ ورته لمن وهي اوغواړي چې په خپلو لاسپوڅو ځیرو خپل هدف ته ځان ورسوي مشروع او مقبول نه دی.

زما مقصد دلته د ډیورنډ د فیصلي موضوع نده زما مطلب یوازي یوازي دادی چې ډیورنډ د افغانستان په بنسټیزو ستونزو کې یو جز دی چې دغه جز د ستونزي یو اړخیز حل نه مومي نو ډیر یا نور مشکلات به وجود لري، خو دا چې د دی څه په کار دی؟ د افغانانو په وروستي تصمیم پوري اړه لري چې څه باید وکړي؟ په دې وخت کې د افغانانو هوښیاري داده چې داسې موضوعاتو ته چې د بهرنیانو په پارونه ورته لمن وهل کیږي ګوتي ورنه وړي او د هغه پر ځای کورنیو ستونزو ته پام واړوي، په لوی لاس هغو غلیمانو ته موقع په لاس ورنه کړي چې له ډیره وخته یې دغه تودي بڼوروا ته خوله اوبه کوي چې دا اوس هم د بهرنیانو، پاکستان، هند او نورو هیوادونو لنګی غواوي لوشي پیسي او بډې په خیټو منډي چې په دی ترتیب هم ځانونه د سولي او ثبات پلویان وبولي، هم په پټه سودا خیټې ډکي کړي او هم پر دواړو غاړو پرتو محکومو ، مظلومو قومونو ته د پردیو په زور ټینګه لغته ورکړي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

که خدای مکړه امریکایي یرغلګرو ته دایمي اډې ورکول سي ، نو دا به هم د ډیورند په توګه د بلې ناپایې ستونزي په څېر افغانستان ته پاته سي . زما مشوره د یوه افغان په توګه داده چې اوسنۍ اداره په ورځنیو اړینو چارو اکتفا وکړي اړ نوري لانجې راتلونکو نسلونو ته جوړې نه کړي . دغه قدرت چې دوی پکښي د بل په مټ ناست دي خامخا تلونکی دی او بیا پښېماني په درد نه خوري.

مخدر مواد

په دې کې شک نشته چې مخدره توکي زموږ په ټولنه کې دډیرو ستونزو لامل ګرځیدلي او ګرځي، په عمومي توګه دا کښت د افغانستان لپاره لویه ګټه نه لري، مګر بالعکس د سیاسي او اقتصادی پلوه ټول ملت له بیلابیلوستونزو سره لاس او ګریوان کوي، دا چې زموږ د هیواد د څو تنو یا اشخاصو پکښي څومره وړی ولاړه ده څومره ګټه یې ده، د نورو خلکو لپاره عام کیدلای نه شي. دا چې د ټولنې لپاره یو جدی ګواښ او د هر حکومت لپاره لویه ننګونه بلل کیږي د ټولوهیوادوالو لپاره عام شکل لري، نو له دې کبله دا یوه عامه ستونزه بلل کیږي. که څه هم د ځینو خلکو به ځتونه ښه پکښي پلن شوي وي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

دا چې څوک دغه کار وبار کوي او څوک تري ګټه اخلي او څوک تري نشه اخلي دا ټول بهرنیان دی. هغوی په دې لړکې پوره زیار باسي او دغه تجارت ته ښه پراختیا اووده ورکوي.

دا چې څوک پکښي ستړې ستومانه کیږي، متهمیږي، وژل کیږي، بندیانیږي هغوی خوار افغانان دی، پردي سربیره یې وطن په همدغه نامه اشغالیږي، اقتصاد یې شاته پاته کیږي، پر کور او مال باندې یې د سروخوګانو، بېرحمو یرغلګرو لخوا چاپې وهل کیږي، ګټه یې دومره محدوده ده چې په متې د یوه کال څخه تر بله کاله فقط ځانونه له مرګه وژغوري او بس.

اوس به وخیږو چې زموږ د ښکلي هیواد لپاره دغه بدرنګه تخم څومره ګټه لري، څومره تاوان یا ستونزه لري.

لومړی : د هر هېواد د اقتصاد لپاره یوه تر ټولو مهمه سرچینه زراعت دی چې د یوه هیواد لومړني مواد او د خلکو اړتیاوي لکه غنم، وریجې، جوار، وربشې، میوې، سابه او نور پوره کوي، او دویم لاس مواد لکه غوړي، کالي، بوره او دې ته ورته نور مواد. که خدای مه کړه د هیواد اکثریت د مخدره موادو لکه تاریاکو او بنګو له کښت سره بلد شي طبعي خبره ده چې د هیواد مهمه سرچینه (زراعت) به له منځه وړي چې په همدغه صورت کې به ټول هیواد دلومړنیو توکو په لاس ته راوړنه کې اړ او محتاج وي.

دویم: د دغه کښت په عامېدو کې اسانه ده چې خلکو ته نشیي مواد اسانه او په وړیا توګه پیدا شي، چې په نتیجه کې به یې دهیواد ډېر وګړي په ځانګړې توګه ځوان نسل له دغه مهلک عمل سره روږدېږي. همدارنګه به دا کچه د هري ورځې په تیریدو سره لوړیږي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولني سره خوندي دي

دریم: هغه مواد اومیوه چې افغانان غواړي بهرنیو هیوادونو ته یې صادر کړي، له همدې امله چې له افغانستان نه پکښې مخدره مواد لیږل کیږي یا ونه لیږل شي، د تازه او وچو میوو لکه انارو، انګورو، مڼو، انځرو، وچي میوې او داسې نورو صادراتو مخه نیسي او هم یې بزګر او کروندګر د نرخ د ټیټ والي له کبله زیانمن کیږي.

څلورم: که لږ نور دقیق وګورو نو وبه وینو چې په ترکمنستان، ایران، ازبکستان، پاکستان، سعودی عربستان اونورو هیوادونو کې هره ورځ تر پنځه ویشت ډیر افغانان د دغه توکي د قاچاق له امله وژل کیږي یا اعدامیږي، همدا رنګه په سوونو نورافغانان په زندانونو کې لویږي، څوک ورکیږي چې د مرګ او ژوند برخلیک یې ټولې کورنۍ ته یو اوږد او دروند مشکل دی.

پنځم: په عمومي ډول د هر افغان تبعه لپاره چې کوم هیواد ته سفر کوي ستونزه راولاړوي. همدارنګه د افغانستان هویت او پیژند ته زیان رسوي چې دا هم دافغانانو د ځور سبب کیږي.

شپږم: په عمومي توګه د افغانستان ټول تجارت ته په هر جنس او نوع کې صدمه رسوي، په لوړه او که په کښته کچه وي، حتی هوایې الوتنې مځکنیو او هوایې ترانسپورت او ډیپلوماټیکي حقوقوته.

اوم: د ملت او حکومت تر منځ همیشه اختلافات بدګماني او ترینګلتیا زیږوي چې هم د اقتصادی پرمختیا مخه نیسي او هم په همآهنګۍ کې بېلتون ته نوره لاره پراخه وي چې همدغه اختلاف له یوه پلوه مسافه ډیروي. دویم د امنیتي ستونزو سبب کیږي او له بله پلوه د حکومت سیاسي موقف ته سخت تاوان رسوي، دا بېله خبره ده چې حکومت څنګه حکومت دی، اسلامي شرعي مستقل حکومت دی او که یې عکس؟

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولني سره خوندي دي

اتم: تر ټولو غټه ستونزه داده چېٔ د بهرنیو هیوادونو د لویو اعتراضونو سبب ګرځیدلي چې بالاخره د وخت په تیریدو سره یې د هغو یرغل ته زمینه برابره کړه. لکه برتانیه چې په هلمند کې د تاریاکو د بندولو په نامه د خلکو د سرونو او اندامونو پریکولو بیرحمه قصابي شروع کړیده، چې په نتیجه کې یې ټوله سیمه په هغه بدرنګۍ اخته کړې چې وینو یې، دا لا خدای ﷲ ته معلومه ده چې دوی د خپل انتقام، د اسلام د بیخ ایستلو، د افغانانو د وژلو، د همدې توکي د تجارت لپاره داسې ناتارجوړکړي او که د بل کوم هدف لپاره؟؟؟

خو اوس یې همدغه نوم د ځان لپاره د یرغل مجوز اعلان کړی دی، همداسې نوري ستونزي چې دي ته ورته ستونزي دی ټولې د افغانانو او افغانستان لپاره جوړیږي سره د دې چې په شریعت کې

د دغه کښت د جواز يانه جواز يوه بله مغلقه مسئله ده چې دلته يې څېړلو ته اړتيا نسته.

اما فايده اوګټه يې څومره ده ؟ په عموم کې افغانستان، افغانانو او سيمي ته پرته له څو لويو قاچاقبرانو د نورو کروندګرو لپاره

د تارياکو او چرسو کښت په لويه پيمانه ګټه نه لري چې د هغوی خپله او د افغانستان د عمومي ستونزو لس فيصده دې ورسره مقايسه کړای شي چې سړی پرې ځان او ملت ته قناعت او ډاډينه ورکړي، که په دی باندې پوره تحقيق او څېړنه وسي چې د مخدرو توکو ګټه او تاوان سره مقايسه شي په سل کې اتيا فيصده تاوان او شل فيصده احتمالي ګټه لري چې هغه هم د افغانانو د کم مهارت، ستونزو او مجبوريت اړخ دی او بس. زما په نظر افغانان ټول په دې ښه پوهيږي چې دغه کښت زمونږ او زمونږ د هيواد لپاره يوه مهمه

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

ستونزه ده او ستونزه به هغه وخت حل کيږي چې دغه کښت په افغانستان کې په يوه بل کښت سره بدل شي، ترڅو خلکو ته د هغه اړتيا وو بسنه وکړي،

د نړی هيوادونو هم دې ته ګوته نيولي چې تر بندېدو پوري په هڅو کې دې، نو دلته يو توافق وجود لري چې هغه پر ستونزو د نظر يو والي دی، مګر اوس يو توپير وجود لري چې هغه دوې ستونزي دې: کرل، او نه کرل. کيدای شي همدا يوه مشترکه ستونزه وي چې ظاهراً يو اړخيزه معلوميږي، ځکه کرل يې لکه ماچې ورته وړاندې اشاره وکړه ډير اړخونه لري او نه کرل يې هم يوه ستونزه ده چې هغه د افغانستان

د بزګرو مجبوريت او په عموم کې د نړی والي مافيا او قاچاقبرانو تجارت دی.کيدای شي د هيواد د ننه او له هيواده بهر ډېر ځواکمن

لاسونه پکې د خيل وي، دا حقيقت دی چې دا دواړه ستونزي دې خو اوس دا خبره مهمه ده چې سړی يې معلومه کړي چې دنه بنديدو عوامل يې څه دي او رښتيا هم بهرنيان غواړي چې د دغه کښت د بنديدلو په اړه اخلاص وکړي او که هسې سندري دي چې په لوړ آواز سره يې بدرګه کوي، دوی په دغه مورد کې چې بند يې کړي او بزګرو ته بديل معيشت برابر کړي عاجز دی او که څنګه؟ دا يوي عميقي څېړني ته اړتيا لري ترڅو مثبته نتيجه لاس ته راوړي.

لکه څنګه چې مې وړاندې ذکر کړل چې يوه ستونزه بين المللي تجارت دی چې امکان لري د مخدره توکو په بنديدو کې دې خنډ وي، دا چې د دغه بين المللي تجارت لوبغاړي او اصلي تجاران څوک دی دا هم يو مهم ټکي دي، دا چې د کوکنارو همدارنګه د چرسو کرونده ګر د ملګرو ملتونو د راپور له مخي په سل کې پنځوس ببا شپيته يا اتيا آن تر نوي فيصده پوري افغاني بزګران دي

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

همدارنګه وړوکي تجاران او قاچاقبران هم افغانان دي چې مثال يې د لښتيو او وړو ويالو د کبانو دی نسبت د بحر او سمندر لويو کبانو ته همداسې مثال دی د افغاني وړو قاچاقبرانو نسبت و بهرني مافيا او قاچاق برانو ته، دلته دوه ټکي د پام وړ ټکي دی چې يو د رسمي منابعو دخالت او بل د غير رسمي تجارانو غير قانوني تجارت دی، ډير خلک په دې نظر دي چې رسمي حلقي د دغو قاچاقو او تجارت يوه لويه برخه تشکيلوی چې امريکا بريتانيا او نور غربي هيوادونه پکښې مثبت رول لري هم ديته ورته هيوادونه په آسيا او اروپا کې شته اما کوچني هيوادونه په هغو کې لوړ مقامات د وزيرانو او جنرالانو په کچه دخيل بلل کيږي. کيدای شي دا کچه تر نومړيو وزيرانو پوري همداسې ترڅار ګرو ادارو پوري غځيدلای شي، که دا اټکل سم وخيژي نو د تارياکو او بنګو بندول تر کرلو ډير ستونزمن او

سخت کار دی که څه هم ځيني هيوادونه ظاهراً د هغو د بنديدو لپاره چنده ورکوي او يا تبليغاتي او نظامي امکانات کاروي، دلته بيا دوه اړخونه لري. ګمان ګيږي ځيني هيوادونه هم د بنديدو لپاره هم د کرلو لپاره په تجارت بوخت دي.

دويم اړخ يې د بنديدو په نامه تجارت شروع او روان دی. د دې تجارت په لومړۍ کټګورۍ کښې هغه هيوادونه بلل کيږي چې قوي او مضبوطي ريښي لري، دويم يې د نورو هيوادونو په مرسته متې مظبوطوي لکه ملګري ملتونه او له هغو سره تړلې ادارات او نوري انجوګاني او موسسات چې هيڅکله نه غواړي د تارياکو يا نورو نشيي توکوو تجارت دی په ټپه ودريږي، دا چې ملګري ملتونه او ترڅنګ يې انجوګاني نه غواړي دا خطرناکه کار ختم شي دوه دليله دي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

لومړی: د مخدره توکو په نامه ملګري ملتونه د پيسو د پيدا کولو ښه مرجع پيدا کړې چې ميليونونه ډالر له نورو هيوادونوڅخه راټول او خپله تري استفاده وکړي.

دويم : د ملګرو ملتونو په چوکاټ کې کيدای شي په لسګونو زره کسان او په سلګونو اداري‌کار کوي چې د مخدره توکو د مخنيوي له فنډ څخه مصارف کوي او تري معاشونه اخلي همداسې ګمان کيږي چې څارګري اداري په همدغه سوري ياغار سرونه ننييستي دي.

همدارنګه د انجوګانو لپاره دغه دوه علته وجود لري چې دکوکنارو د بنديدو لپاره مهمه ستونزه ده، ځکه که د تارياکو پلمه ودريږي نو کيدای شي هم فنډ او هم دفاتر بندشي او هم د ملګرو ملتونو انجوګانې، موسسات او کار کوونکي وزګاره شي، چې يو مثال يې د مخدره توکو پر ضد د افغانستان وزارت دی چې څومره بهرني مشاورين کار پکښي کوي او څومري ډېرې او پلني تنخواګاني

لري. کيدای سي په اروپا او امريکا کې به تر ټولو لوړ معاشونه وي اوعزت به يې د يرغلګرو له برکته تر هغو څو چنده اوچت وي. سره ددې چې ګومان کيږي دغه مشاورين هغه ترټولوبې استعداده خلک دي چې په غربي نړۍ کې دکاوړتيانه لري.

د دې علت يو ښکاره ثبوت د اسلامي امارت وخت په ګوتوکولای سو چې کله په قطعي صورت تارياک بند شول يو جريب هم په سيمه کې نه وه کرل شوي، نو د دی لپاره چې ملګري ملتونه په دې کار مطمئن او باوري شي او بيا نورو هيوادونو ته په دې اړه قناعت ورکړي چې تارياک او چرس په کلي توګه بند شويدي د هغو هيئت ته اجازه ورکول شوه چې هغو سيمو ته ورشي چې وړاندې پکښې دغه کښت کرل کېدی ترڅو هغه سيمه په خپلوسترګووګوري. مګر د دې پر ځای چې نورو هيوادونو ته قناعت ورکړي او يا له بزګرو اوکروندګروسره بديل کمک وکړي، ملګرو ملتونو او د هغو انجوګانو د امارت پر ضد منفي تبليغات پيل کړل، بهرنيو هيوادونو ته به يې ويل چې د افغانستان اسلامي امارت د دی لپاره چې تارياک ارزانه شوي دي دا کښت بند کړ. يادا چې د طالبانو چارواکو خپله ډيرتارياک رانيولي او داسې نورخارجي منفي تبليغات. همدا رنګه به يې د دې په ځای چې کروند ګرو ته د حوصلي، کمک او بديل تخم معيشت خبري وکړي بالعکس يې د هغو په پارونه لاس پوري کړ ترڅو د حکومت او خلکو تر مينځ اختلافات او ستونزي راولاړي شي. بزګرو ته به يې ويل چې تاسو به څه خورئ! دا ځمکي خو ستاسو د ژوند لپاره کفايت نه کوي، حکومت ستاسو مشکلات په نظر کې نه دې نيولي، په شريعت کې هم دا کښت جواز لري قطعي حرام نه دی. په ځانګړې توګه ستاسو لپاره چې بله دعوايدو لاره نسته او داسې نور...

زه خپله په دې باندې پوره باور لرم چې ملګري ملتونه اوغربي انجوګاني چې په دغه اړه کار کوي مطلق سوداګر دي چې خپل تجارت په وړاندې بيايې د خپلو ګټو لپاره کارکوي ، ملګري ملتونه موسسې حتی وزير، معين، مشاورين، رئيسان ټول د دی ښې او په زړه پوري سوداګرۍ له ګټې څخه برخمن دی. ښه پلن څېړنه يې پکښې وکړل

د ښو ماڼيو اوشتمنيو خاوندان شول چې کله يې مور او پلار په خوب هم نه وه ليدلي.

دويم اړخ يې سوداګريز ميکانيزم دی، په افغانستان کې د مخدره توکو تجارت په اوله کټه ګوري کې تر ډيره ترافغانانو پوري اړه لري چې ګټه يې ډيره کمه ده نسبت دويمي کټه ګورۍ ته، په دويمه کټګوري کې افغاني قاچاقبر او بهرني قاچاقبر ترخپل منځ مساوي شکل لري چې ګټه يې نسبت دريمي کټګورۍ ته ډيره کمه ده، دريمه کټګوري يواځې په بهرنی مافياو قاچاقبرو پوري تړليده چې د افغاني قاچاقبرانو پکښې هيڅ دخل نشته چې ګټه يې نسبت تر ټولو لوړه ده همداسې څلورمه، پنځمه کټګوري ده. د مثال په ډول يو کيلو هيروئين د افغاني قاچاقبر په واک کې زر ډالره قيمت لري چې هغه لومړۍ کټګوري ده. داکټګوري ترډيره په افغانستان پوري محدوده ده، دويم لاس په ايران، پاکستان، ترکمنستان او نورو ګاونډيو هيوادونو کېده تخمين څلور زره، پنځه زره ډالره قيمت ولري چې افغانان او بهرنيان ددغې سيمې پکښې برخه لري، دريمه کټګوري چې اروپا امريکا اونورو لري هيوادونو ته ځي شايد له پنځه ويشت زره څخه تر پنځو سو زروپوري قيمت ولري چې دا کار ټول د بهرنيو قاچاقبرو، مافيا او حکومتونو له لارې کيږي. افغانان پکښې هيڅ برخه نه لري، دا چې حکومتونه څنګه پدې قاچاقو کې ونډه لري، دا

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

ګرانه خبره ده چې کچه يې معلومه شي، خو ويل کيږي چې ډېر د لوړو منصبونو خاوندان په ډيره لوړه کچه پکښې ونډه لري. همدارنګه تر ډيره شک کيږي چې دا کار امريکا او برتانيه د مخکښانوپه توګه پر مخ بيايې.

د دې کار يو عمده دليل د کولمبيا د کوکاينوکيدای سي، په کولمبيا کې افغانستان ته ورته وضعيت دی چې په لوړه کچه د چارواکو مافيا پکښې دخيله ده. هلته د امريکا په مرسته دکولبيا نظامي مصارف د کوکينو له عايداتو څخه بشپړه کيدل او دا د امريکايې نظامي مشاورينو په مرسته کيدل. همدا رنګه د امريکا د حکومتي چارواکو په مرسته جنوبي امريکا ته د کوکاينو صادرات لېږديدل ترڅو د ځينو لويو ښارونو وګړي ورباندي معتاد وساتي چې دسياست له ډګره بې برخې پاته شي.

يو بل دليل د افغانستان د اسلامي امارت پر مهال هغه تهمتونه دی چې ملګرو ملتونو، امريکا او برتانيې طالبان په دې تورمتهمول چې ګواکې د طالبانو حکومت په مخدره توکو او قاچاقو کې لاس لري او د قاچاقو کاروبار کوي په پيسويې وسلې او مهمات رانيسي جنګ پري کوي. د هغو دليل داوو چې د اسلامي امارت تر راتګ دمخه

دترياکو د کښت کچه په سل کې پنځوس وه. د طالبانو په واکمنۍ کې داکچه له پنځوسو نه شپته تر پنځه شپيته پوري پورته شوه. د دي دا ثبوت دی چې طالبانو دا کار کاوه په همدی خاطر دغه کچه لوړه وختله. که طالبانو دا کار نه کولای نو دا کچه به حتمي کښته تللای. سره د دې چې طالبانو په تدريجي شکل د درو کلونو په موده کې د ترياکو او بنګو کښت په کلي توګه بند کړ، تر پنځوسو ډيري يې د نشيي توکو د جوړولو فابريکي او په ټنونو چرس وسوځول، اوس

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

چې د ناټو، ايساف، امريکا او برتانيې تر يوسل او پنځوس زره يرغلګر په افغانستان کې دې تريو سل او پنځوس زره زيات د افغانستان اردو او پوليس هم د دوی په چوپړ کې دي، د مخدره توکو د مخنيوي په نامه مستقل وزارت هم جوړ شوی دی، خو بيا هم د ترياکو او چرسو د توليد او کښت کچه تر نوي او پنځه نوي پوري لوړه ختلې ده. نو دا څه مانا لري؟ د دوي د دې ادعا پر اساس موږ په کلکه ويلای سو امريکا او برتانيه چې په بهرنيو يرغلګرو کې پوره واک او رول لري د دې کچې د لوړيدو مستقيم مسؤول، ټيکداران اوکار کوونکي دې.

يو بل دليل د افغانستان د اسلامي امارت په وخت کې د امارت د زعيم په فرمان په ټولو هغو سيمو کې چې د اسلامي امارت تر واکمنی او کنټرول لاندې وي د ترياکو او بنګو کښت په بشپړه توګه بند او په عملي توګه دا کار په ټوله هيوادکې پلی شو، خو برتانيې،

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

امريکا او نورو هيوادونو د ملګرو ملتونو په شمول هيڅ عکس العمل ونه ښود او نه يې د هغه د برياليتوب لپاره د کرونده ګرو او بزګرو سره څه مرسته اوکمک وکړ، آن تردې چې تش په وينا يې د دې کارهر کلی هم ونه کړ. سره له دې چې د افغانستان په تاريخ کې د مخدره توکي پر ضد دا تر ټولو لومړی ګړندی عملي ګام وو، چې نه يې له دوي لخه فوجونه، چمتووالي او الوتکي غوښتی او نه يې عسکر، يرغل اوجنګ اونه يې د ځان او مسلمانانو مرګ ژوبله غوښته، يواځينی هيواد ګاوندی ايران وو چې په هلمند کې يې يوه کمکي پروژه جوړه کړه کيميايې سره او د ځمکو د يوې کولو لپاره تراکتورونه به يې خلکو ته ورکول تر څو پروژه د ترياکو د کرونده ګرو سره مرسته وکړي چې بيرته د دغه توکي کرنې ته پام وانه ړوي، دا چې اوس په سوونو زره عسکر په زرګونو ټانګونه په سونو الوتکي

اونور تجهيزات افغانستان ته په خاصه توګه هلمند ته راولي په زرګونه ميليونه پونډه اوډالر خاوري کوي. په لسګونو زره افغانان په شهادت رسوي کورونه کلي په الوتکو اوچولکو او ټانګونو له خاورو سره خاوري کوي دهري ورځې په تيريدو سره خپل يرغلګر عسکر د ترياکو دله منځه وړلو په پلمه له لاسه ورکوي، اخر څه مانا لري، زما په نظر دا اټکل به روغ وي چې په همدې سوداګری کې ستره ونډه لري مګرداسې مهارت او تجارت زيات عميق بيخ لري والله تعالی اعلم.

يو بل دليل دادی چې موږ وينو چې د مخدره توکي پر ضد څومره تبليغات کيږي، وزارتونه، رياستونه، مديريتونه په ټولو ولايتونو آن په ولسواليو کې جوړ شوي، د خلکو لپاره چې په دغه کار و بارکې بوخت دي د افغانستان په دننه کې د سزا لپاره خاصه محکمه جوړه شوي، چې په ځانګړي توګه د امريکايانو لخوا روزل شوي قاضيان

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

لري. د هغو لخو معاش خوري،د افغانستان بې خاونده غريبوخلکو ته د بند حتی د مرګ سزاګاني اوروي، خو له بله طرفه هغه لوی لوی کارو بار کوونکي چې ګومان کيږي په ټنونو کارو بار به کوي او په دی تور تورن دي چې له بهرنيو قواوو سره ښې نژدی اړيکي لري او يا په حکومت کې ښه غټ اعتبار او مقامونه لري. هم ددې هنداري يو بل مخ دی چې دڅټ لخوا ځان ښکار کوي.

يو بل دليل دادی چې مخکي مو ذکر کړ. هغه دا چې اقلاً دا سوداګر يا کارو بار کوونکي په دري ډوله ويشل شوي دي چې په لومړی قطار کې افغانان راځي. هغه افغانان چې کروندګردي او د مجبوريت له کبله يې ورته زړه ښه کړی دی. دوهم ډول د افغاني قاچاقبرو او بهرنيو قاچاقبرو واړه ګروپونه دې. دريمه ډله د بهرنيانو نړيواله مافيا ده چې افغانان پکښې هيڅ ډول رول نه لري، تر ټولو

غټ کاروبار چې لویو لاسونو، ډېرو پیسو او ټینګ امنیت ته اړتیا لري همداډله ده. دلته د سوال اوسرخلاصی خبره داده چې د دغه تولید لویه برخه په اروپا، استرالیا، امریکا او ځینو آسیایې او افریقایېهیوادونو کې لګیږي، د هغو بازارونه په دغه توکي ګرم، ډك او په میلیونونو خلک یې پري معتاد دي. دا چې دلته اختصاصي محکمه جوړیږي افغانان چې دیوې، دوو تر لسو کیلو ګرامه په هیواد کې دننه او یا لږ تر لږه په نږدې کاونډیو هیوادونو کې د اختناق او مخمصي سره په مشابه وخت کې معامله کوي نیول کیږي، بندیان کیږي، وژل کیږي، په اعدام باندې محکومیږي، ولې هغه کسان چې دغه لوی کاروبار کوي په ټنونو مواد په کښتیو، الوتکو کې انتقالوي نه نیول کیږي او نه ورته ځانګړې محکمه جوړیږي؟؟؟

برتانیه، امریکا او نور غربي هیوادونه چې په میلیونونه خلک وینې چې معتاد دي په لارو، کوڅو او واټونو کې دغه د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي مواداستعمالوي په دې باندې نه شي توانیدلای چې دغه مافیایې قوه درک کړي،هم دې ته متوجه شي چې دغه خلک دغه مواد له کومه او په څه طریقه پیداکوي او څوک یې ورته راوړي. آیا افغانان دي که د همدغو هیوادونو کارکونکي دي. د چا په مرسته د چا په الوتکو او کښتیو کې راوړل کیږي. دوی کولای شې چې په ډېر کښته مصرف او نه تلفاتو په دی کار سره موفق شي او هم یې مخ نیوی کولای شي، خو دا چې افغانستان ته راځي او بیا دلته د وینو په تویولو دا کار ترسره کوي څه مانا لري؟ والله تعالی اعلم.

دلته دا مهمه نده چې دا کار څوک کوي، څوک یې ګټه وړي، څوک وربانديې ځوریږي او څوک وربانديې مړیږي او ړسیږي. مهمه داده چې که دا اټکل سم وخیږي چې ملګري ملتونه نه غواړي چې دا کښت دی ختم شي، دننه او بهر لوی لاسونه او حکومتونه په دی کې

دخیل وي، د بلې خوا ځیني هیوادونه او واکمنان غواړي چې دا مضر کښت له منځه ولاړ شي، نو دا یقیني او معلومه خبره ده چې داد افغانستان او افغانانو لپاره یوه غټه مغلقه ستونزه ده، کرل یې هم ګران کاردی بندیدل یې هم ورته ګران او مشکل کاردی، دا ځکه چې په دواړه صورته کې افغانستان له امنیتي،اقتصادي او سیاسي کړاونو سره لاس او ګریوان کیږي چې په نتیجه کې افغانستان او افغانان له سخت اقتصادی کړاو سره مخ کیږي چې هغه خپله د زرګونو بد مرغیو سبب ګرځي. ګټه او خوند به بل او یا کم افغانان تري اخلي او قرباني به یې ټوله ولس او ملت پر غاړه اخلي، دا چې اوس افغانانو ته څه په کار دي خلک هیڅ نه پوهیږي. د مثال په ډول که محکمي ته ورسو چې پر ځینو غریبو خلکو یې د بند او اعدام حکم کړی دی له بلې خوا په ټول هیواد کې دغه کښت کرل کیږي. حکومت د بهرنیو برغلګرو په شمول په دې کارکي پاته راغلي چې په د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي زور یا د خلکوپه قناعت سره داکښت په بشپړه توګه بندکړي. په نورو خلکو باندي چې واسطه اوقوت نه لري فیصله کول هیڅ حقوقي او قانوني اړخ نه لري، یوازې دا چې پر خلکو به د ظلم مانا ولري ځکه چې داسې پردی قضاوت نور هم د خلکو د ځور سبب کیږي دا چې حل یې څه دی موږ به یې ان شاءالله څه ناڅه روښانه کړو.

نتیجه:

هره څیړنه په تکرار سره د خلګولپاره مثبت انځور لري چې بالاخره ښه نتیجه ترې لاس ته راوستلای شي، یا دا چې په څیړنو سره د ډېرو مثبتو او منفي برخونو ارزښتناکې تجربې په وجود راولي

په دغه شربلوسره کیدلای شي په نوره څېړنه او بشپړتیا سره ترې کوچ وایستل شي، خو دقت او حوصله او بې تبعیضه او تعصبه مطالعه او څېړنه به نوره ښه نتیجه ولري، په لوړه سرسري څېړنه کې ما په پنځو علتونو او یا پنځو اصولو کې ډېر علتونه څېړلي که په ښه څېرتیا ورته د بل ښه مجرب عالم په هڅو کې نیمګړتیا په ګوته شي، یا ورسره نور علتونه او یا د نورو علتونو اصلونه په فهم کې راولي، ورسره ضمیمه کړای شي او نیمګړتیایې په دقت سره بشپړه کړای شي زه باور لرم چې د یو اصل پر بنا به ترې ګټه واخستل شي.

زموږ ګران، ښکلي او لرغوني هیواد په پرله پسې ناورین کې راګیر شویدی لاتر اوسه هم د نورو ویرونو او کړاوونو بلاګانو خولې وازې نیولیدي. تر ډیره پورې ګټه ترې بل اخلي او په اورکې موږ او زموږ هیواد سوځي. په نړیواله کچه مو اعتبار کمیږي، اقتصاد مو کمزوری کیږي او یاله منځه ځي، بې علمي او بې کسبي راپکښې جرړې ټینګوي ، د نړۍ په تیره د ګاونډیو هیوادونو له سیالۍ نه شاته پاتیږو، په غربت، هجرت او فقر کې به نورهم تر ډیره پاتې یو، په دغه وره ډالۍ کې زه زما د تجربې په زیږنده فکر او د تیرو تیارو او د ژوندیو د قبرونو په دوران کې د هغو ډیرو نیمګړتیاوو ته ځیر شوي یم، د فکر آس مې ورباندې ځغلولی دی، دماغ مې ښه ورباندې ستومانه کړیدی، خو هغه څه ته مې تلوسه کوله چې د اسلامي عنعناتو او ملي کلتور په رڼا کې رامنځ ته شي د هغه څه په وړاندې استقامت او مبارزه وسې چې زموږ هیواد، د هیوادوالو له لاسه د ډیرې بیځایه خوشباورۍ له کبله د پردیو په مستقیمه مداخله د هغو د شومو او ناولو اهدافو قرباني شوي؛ لاتراوسه ورپسې قرباني کیږي، دا چې څوک بریالي شوي یا څوک شاته تللي او یاهغوی خپله په هغه اور کې سوي دا د

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

هغو د تدبیر سرچپه نتیجه او د الله د تقدیر فیصله وه، خو په شروع کې هر څه په یوه تدبیر سره پلان شوي او بیا مخته تللي.

لومړی:زما په ټوله څېړنه کې د اسلام او کلتور ټکي هرځای کارول شوي، په ډیرو علتونو کې له هغو سره ربط ورکول شویدی دا ځکه چې هره اسلامي ټولنه په ځانګړې توګه په افغاني ټولنه کې دا تر ټولو یو مهم او ښکاره اهمیت دی، نوځکه چې په هغه سره ټینګار تر هرڅه ډیر په کار دی زما اوس هم فکر او نظر دادی: کومو افغانانو چې د رهبرۍ دعوه کړې یاورته د چارو واګې ور سپارل شویدي یایې ترشا د ملاتړې په توګه همکاري کوي د افغانستان د حل یا مشکل له اصل نه پر بل لور روان دی. هغه څه چې افغانان یې غواړي او افغانان پرې اعتماد کوي افغانستان په جوړیږي اویا د افغانستان د ستونزو لپاره د حل لاره اواره وي شاته غورځولي. په هغه څه کې خپله ګټه لټوي چې له هغه علته څو ځله خراب شویدي، هغه چا ته دوست وایې چې د سرماغزه یې ترې کښلي، هغه چاته یې د خپل زړه بوخچه پرانیستې چې وړاندې دهغه د زړه رګونه ور پریکړې، هغه چاته یې زړه ورنژدې کړې چې د قتل خنجر یې د هغه زړه د راکښلو لپاره له پولادوڅخه جوړ کړي، له هغه چا څخه یې د وطن د جوړېدلو هیله اوغوښته کړې چې په توپونو یې ورته وران کړي دی، خو بیا هم دغه کسان لاتراوسه په خپلو سرچپه کړو نه پوهیږي او نه وربانديې پوهیدلای شي، په دې تمه چې له هغو څخه مثبته نتیجه لاس ته راوړي. بالعکس په رواني او روحي امراضو اخته شول، بیا هم د یوه احساس په رهبري کې د زړه بداوي بیلګې ډیرې لیدل کیږي.

بیرته به د څېړنې پایلي ته ورشو، زما نظر دادی چې افغانستان یوازې د افغانانو په زیار او پوره اخلاص جوړیدلای شي. د حل لپاره

به يې له هغو موثرو اصولو کار اخستل کيږي چې اسلامي او افغاني صبغه ولري. د تعصب مخه به په ډېره زيرکتياسره نيول کيږي، له زغم او تحمل څخه به کار اخستل کيږي، د افغانستان پر اصل او د افغان پر وجود به اعتماد کيږي، بهرنی فکر او د هغو مداخلي ته به نه ځای او نه اهميت ورکول کيږي، که څه هم تر ډېره دلته د بهرنی مداخلي قوت موثر ښکاري او ځيني افغانان په دې عقيده لري چې بيله بهرني تاثيره به د افغانانو شتون پياوړی بنسټ ونه لري او يا به تري ګټه وانه خستل شي، خو زه په دې عقيده يم چې د افغانستان په مستقله پرېکړه او جرګه کې د بهرنيو شتون د هغو د منافعو نماينده ګي کوي، افغاني ستونزو ته د افغاني وقار کلتور او مذهب په رڼا کې د حل

د لاري د موندلو لپاره خنډ ګرځي. د افغانستان هغو ستونزو ته چې د داخلي مسئلې په توګه د افغانانو تر منځ وجود لري او بهرنيان تري د ځانونو لپاره استفاده کوي، د سپين ږيرو، علمای کرامو،روحانيونو او منورينو په ملګرتيا د حل لاره پيدا کيدلای شي چې د خير او مصلحت لپاره پر ټولو ابعادو څيړنه وکړي، ټولو خواوو ته په افغاني دود قناعت ورکړي او يوه معقوله او مقبوله فيصله وکړي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

موږ دا منوچې دلته همدااوس د بهرنيو هيوادونو او بهرنيو قوتونو مفکوري له نظره نشي غورځيدلای، ځکه چې هغوی اوس په صحنه کې په اوتوماتيک ډول مطرح دي. که څه هم دوی زموږ د هيواد لپاره د زهرو او د ساري امراضو مثال لري، خو بيا هم يو ډول قناعت ورکول پکار دي ترڅو د هغوی شر دفع سي خو داسې نه چې هر څه چې هغوی غواړي بايد ومنل شي او هر څه يې پلي کړای شي، بلکې بايد تر اسلامي او ملي منافعو ورته په هيڅ شکل ترجيح ورنه

کول شي، ځکه د دين او وطن پر سرمعامله د هيچا حق نه دی، زما نظر او ادراک دادی چې د بهرنيو قوتونو استمرار يا ډېر پاته کيدل که څه هم د څو محدود اشخاصو د کنټرول ساتلو په نامه وي د افغانستان د ځمکنۍ بشپړتيا لپاره يوه لويه او خطرناکه پايله لري. د دې استمرار په نتيجه کې به داسې ستونزي راوخوټوي چې بيابه يې جبران ناشونی وي.

دلته يوه توصيه ليکم او دا چاته د عار او عيب او پيغور ورکولو خبره نده. که د طالبانو د واکمنۍ په وخت کې چې هم افغانان او هم مسلمانان وه دومره تحمل شوی وای لکه اوس چې له امريکايانو، برتانويانو او نوري کفري کړيو سره چې نه مو په دين مذهب، کلتور او ملت راسره شريکان دي، نه مو د ژبي او سيمي مشترکات سته، نه خدای او د هغه رسول د دوی دغه تقرب ته اجازه ورکوي، نو ولي به د داسې ستونزو سره مل کيدلای، ولي به مو د ورور په مقابل کې د پرديو د ناولو مفکورو تګلاره تعقيبولای، ولي به مو پر افغاني او اسلامي وقار ګوزارونه کيدلای، که تر طالبانو وړاندې د رباني صاحب د حکومت په وړاندی بيا هم د تحمل لاره تعقيب شوې وای زيات نه دومره تحمل چې دا اوس له يوه سرټمبه مغرور امريکايې سره کيږي، زه په دې باوريم چې هيڅ به پيښنه شوي نه وای، زه بياهم پر دې خبره ټينګار کوم چې د بهرنيو قوتونو قرباني که د پيسو ده که د سرونو ده د افغانستان او افغانانو لپاره نه ده، هر څوک چې وي او

د هر دين سره چې تړاو ولري د افغانانو د يو کولو او اتحاد لپاره هڅه نه کوې بلکې پر عکس خپلې منافع د مسلمانانو او افغانانو په بې اتفاقی اوتوپيرونو کې لټوي. په ټوله نړۍ کې د مسلمانو له همدی

بې اتفاقۍ نه خوند اخلي، يوله بله يې سره جنګوي، يو په بل يې سره وژني او نور پکښې د دښمنۍ او تعصب ريښې او جرړې غځوي.

دلته د غربيانو د سيسي جالونه اوهغه مخفي اوږت رازونه په ګوته کوم چې دافغانانو د کمزورۍ او ناوسۍ لپاره ورباندې کار شوی او کار کيږي. هغه د غربيانو پوخ پلان په اسلامي نړۍ کې په مختلفو نومونو د ډيرو ټوليو او ګوندونو جوړول دي، د ډيرو ګوندونو او شوراګانو جوړېدل څه فايده لري؟ هغه دا چې په هر لور او هره سيمه کې مختلف احزاب او ګوندونه له مختلفو افکارو سره کار وکړي کوچنۍ ډلې او ګوندونه په خپلو کې سره اړم او مختلف اوسي،

د خپلو منافعو يا بريالېتوب په لټه کې شي، يو بل ته د ماتې ورکولو تکل وکړي له همدې کبله د بهرنيو مدارکو څخه د پيسو او کمک غوښتنه کوي، د فقر لاس د ماديانو د لاسته راوړلو په خاطر د خپل ورور سره په مقابله کې پرديو ته اوږد ساتي ، څو په داخل کې د خپلو ورونو په وړاندې رقابت ته دوام ورکړي، مګر په داسې احتياج سره مجبورا هغه څه ومني او د هغه چا ومني چې ورته پيسې ورکوي.

د همدې مرستې په بدل کې د دوی فکر ته وده ورکړي، دلته د سوال او جواب ډير مشکل نشته خو موږ بايد له داسې حالت نه تجربه واخلو او تيري نيمګړتياوي جبران کړو. دانه چې د خپلو خطاګانو تسلسل وساتو، موږ د دې تسلسل ژوندي شاهدان يو د مقدس جهاد وخت موتر اوسه ښه په ياد دي داچې د جهاد په وخت کې په پاکستان او ايران کې څه له پاسه ۱۴ ګوندونو او افغاني تنظيمونو فعاليت کاوه، ښه وده يې وکړه او سياسي مشرانو يې له يوه او بل سره نژدې اړيکي درلودي، له بده مرغه کوم چا چې د جهاد د پيروزي نه وړاندې د قدرت د نيولو لپاره د جهاد واګې ټينګې کړې هغوی د

راتلونکي په فکر کې شوه، د سياسي وړتيا لپاره يې بهرنيو مرستندويو ته نور هم د سوال لاسونه ور وړاندې کړه، د جهاد له بري او کابل ته د ننوتو سره سم په خپلو کې اړم شول او هغه څه يې وکړه چې بايد نه يې وای کړي. هغوی د دې لپاره چې خپلو ورونوافغانانو ته چې همسنګري، هم مذهبې، هېوادوال او هم هدفه ملګري يې وه ماته ورکړي، هغه چاته د مرستي او کمک لاس وغځاوه چې تردې مهاله يې دښمن، په دين او ملت يې پردی وو، ان تردې چې د خپل مقام او قدرت د ساتلو لپاره يې د امير عبدالرحمن په څير د وطن ټوټه کيدل هم پر ځان منلي وه.

دلته به له چا سره سوال پيداشي چې هغه ګوندونه او اوسني يا راتلونکي سياسي ګوندونه به ډير توپير ولري ځکه چې پخوانيو ګوندونو مسلح کسان او نظامي قوتونه درلودل اوسنی ګوندونه بيا يوازې پر سياست او رقابت ولاړ دي؟ د هغوپه ځواب کې زه ابعاد نه څيړم خو دومره ويلای شم چې ماته د اختلاف تر ټکو د اتفاق ټکي ډير مهم دي، اتفاق موږ جوړولای شي خو نفاق مو له وطنه ورکوي.

دويم په بهرنيو هيوادونو کې چې کومې پارټۍ پر پرمختلفو ايډيالوجيو اتکا لري هغوی د خپل استقلال، بهبود او پرمختک لپاره کار کوونکي دي. هغوی د مادياتوله کبله کافي امکانات لري. هغوی د خپلو خلکو په مالي مرسته خپلو پارټيو ته وده ورکوي. خارجي مادياتو ته سترګې نه کږوي، مګر په اوسني حالت کې چې په افغانستان کې څومره سياسي قوتونه ډيروالي پيدا کوي هم دومره بهرنی لاسونه هيواد ته ننباسي، هم دومره بهرنی ايډ يالوژۍ په هيواد راننوځي، هم دومره د نفاق جرړې پياوړې کيږي، ځکه چې د سياسي پارټيو مالي لګښت له داخلي منابعو څخه نه تمويليږي، بهرنی پانګه يامرسته کله هم وړيا اوبې مقصده نه وي. دا طبعي

د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي
د کتاب ټول حقوق له خپرندويي ټولنې سره خوندي دي

خبره ده چې کومه پارټۍ د چاله خواتمويليږي د هغو له اغېزي څخه به برخمنه وي.

يوه بله مهمه خبره چې سياسي احزاب وربانديې تقويه کيږي داده چې په نورو هيوادونو کې اکثره وګړي د زړه له کومې دا غواړي چې خپلو سياسي ګوندونو ته پانګه ورکړي. د دې امکانات لري چې خپله ډله غښتلي کړي، مګرله بده مرغه په افغانستان کې تر ورکړه د راکړه اصطلاح ډيره دود ده، نو ځکه چې سياسي قوتونه يا پارټۍ خامخا بهرنيو پانګو ته سترګې کږه وي که په رشتياقياس وکړو نو نتيجه به يې پانګې ته وفاداره شي دا به يو مهلک مرض شي چې واکمن واک ته په رسيدوسره پرخپلووعدووفانسي کولای.

دريم: که موږ هغو هيوادونو ته ځير شو چې اوس په افغانستان کې د احزابو پر ډير والي ټينګار کوي او يا دغي رواني پروسي ته په جدي توګه وده ورکوي، د هغو په خپلو هيوادو کې دومره احزاب ولې نشته، د مثال په توګه په امريکا کې يوازې مطرحي پارټۍ دوی دي چې سم فعاليت کوي، جمهوري غوښتونکي،(ريپبليک ګوند)او ليبرال پارټۍ (دموکرات ګوند) دی. د دغو دوو پارټيو په منځ کې هميشه رقابت روان دی. د امريکا واکمني اداري ډير زيات کوشش کوي چې نوري مطرحي پارټۍ جوړې نشي دا ځکه چې په ملت کې د انشعاب او ډيرو اختلافاتو سبب ګرځي. همدارنګه کاناډا، استراليا، برتانيه، جرمني، فرانسه او نور هيوادونه چې ډيري کمي او محدودي مطرحي پارټۍ او احزاب لري، دا چې د هغو ځمکني مساحتونه او نفوس تر افغانستان څو چنده ډيرهم دي په لږو احزابو کفايت کوي، مګر زموږ په کوچني کور کې چې د امکاناتو کچه يې صفرده سل تر دوه سوه پارټۍ غواړي او لا پسي ډيريدل د څه مطلب لپاره دي؟ که دا کار ګټه او ښه پايلي ولري سوال دادی چې ولي يې دوی پخپلو

هيوادونو کې نه غواړي او که ښې اومثبتي پايلي و نه لري نو بيايې دلته په ډيريدلو کې څه مطلب دی؟

څلورم: د رقابت خبره ده. دا مهمه ده چې د ځينو پارټيو په منځ کې که رقابت نوي بيا به مطلقه ديکتاتوري خپريږي. د پرمختګ مخه به نيول کيږي، دواکمنانو عيبونه به پټ پاته کيږي مګر د رقابت مانا بايد دانه سي چې بايد سل يوسل او شل ګوندونه جوړسي دا ګوندونه چې نه د ځانونو واک ولري او نه د دفترونوکرايه د ګوند مشر په ځان پوري حيران او خلګ په ده پوري حيران وي. په هغه صورت کې چې د خارجيانو ماغزه نورمال نه وي.بيا خو نور هم کار خرابيږي پاته درقابت خبره سوه رقابت په دوو او درو تر پنځو ګوندونو پوري په وجود راتللای شي تر دي زيات هسې د ګډوډيو لامل ګرځي او بس.

دلته بايد په ډير غوراو فکر سره وګورو چې په اوسنيو شرايطو کې چې خلک د لوږي فقر او بې امنيتۍ سره لاس او ګريوان دی د احزابو ډير والی د دغه ځپلي هيواد لپاره د زور نفاق زنګ دی. د دې ډيروالي په نتيجه کې به ملت پر څو توکميزو برخو ويشل کيږي او دښمن چې اساسي، بنيادی او تاريخي دښمن دی، د ټولو جرياناتو په صحنه کې واکمن او حاضر دی او عميق فعاليت لري تري خوند او ګټه اخلي. زه په دې باوريم چې افغانستان په اوسنيو شرائطو او په نژدی راتلونکي کې هيڅ د دې جوګه نه دی او نه کيدلای شي چې په داسې يوه چوکاټ کې عمل وکړي او ځانونه دي يو په بل کي مدغم کړي چې ټولواک دې قانوني کړل شي، دلته د خنډ په توګه دوه عمده علتونه پروسه ډب کولای شي، لومړي دا چې د افغانستان تاريخ د زور واکۍ په حاکميت کې ځوان شوي او د هغه فکر سره يې وګړو وده کړي ده، که څه هم د خلکو د پوره خوښي واکمني د خلکو لخوا نه ده حاکمه شوي او له دغه فکر سره د خلکو اشنايي نه ده پيدا

شوي، په دې صورت کې بیا دوه علتونه په ګوتوکولای سو اول دا چې د حاکمانو فکر د انحصار، جاه طلبۍ او حرص پر محور چورلي او په دې اعتماد ډیر غټ کارونه صورت نیسي. دویم: ډېری افغانان په یوه مذهبي غونډې حاکمیت سره لاري ته له سیخېدو پرته ګرانه ده چې په سراسر یو غربي قانوني چوکاټ کې روان شي ځکه چې عمده علت د مذهبي او کلتوري عنعناتو سره لیوالتیا او په غربي قانون نه پوهیدل دي.

دویم علت: خپله پر هغه قانون د خلکو اعتراضات دي چې محتوا یې ډیرو وګړوته د قناعت ورکولو جوګه نه وي داځکه چې دلته د الله ﷻ او د هغه د دښمن خپلول یکې را نغښتي دي. دیته اجتماع د نقیضینو وایې دا په خپل ذات کې محاله ده چې دواړه طرفه په یوه وخت کې خوښ او خوشحاله وساتل شي، نو مانا به یې داسې چې دوي هندوانې په یوه لاس کې نیول یا په پام کې نیولي دواړي ګټې به له لاسه ورکړي، نه به الله ﷻ راضي کړې، نه به لویدیځ باهدفه او مغرور ځواکونه راضي شي او نه به هم هیواد د بل په موټو جوړ شي، د خلکو لپاره به امنیت هم برقراره نه شي او همدا وژل، ترل او ایله کول به روان وي، ځکه چې دلته د خلکو د افکارو عقیدوي توپیر وجود لري چې حل ته یې ډېر دخیل اړخونه زړه نه شي ښه کولای.

دوهم: لکه څنګه چې ټول ملت اوهیوادوال په دې کې شک نه ویني چې په هیواد کې ډیري ستونزي او مخالفتونه زاړه او نوي وجود لري او زموږ ګران هیواد او وګړي د دې ستونزو او مخالفتونو قرباني دي، له همدې کبله څوک خپل خوږ ژوند له لاسه ورکوې او څوک خوږ اولاد ورور پلار او بل قریب له لاسه ورکوي. د چا پښې او لاسونه غوڅیږي څوک د پلرني ټاټوبي پرېښیدلو ته مجبوریږي، رشتیادا هغه وژونکې اودردونکې ناروغي ده چې یا خپله زموږ له لاسه

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

زیږیدلي او یا ورته بهرنیو دښمنانو فعالیت کړی ترڅوزموږ له وینوخوندواخلي، زما په نظر ښه به داوي چې د ټولو ناخوالو پیټې په خپلو اوږو بار کړو او بهرنیان که لري دي او که نژدې دي پړه ونه ګرځوو دا ځکه چې دا ټول موږ یو چې بهرنۍ لاس وهني او یرغل ته مو یا دعوت ورکړي او یا مو ورته زمینه مساعده کړیده. موږ د دې مسؤولیت د همدې درانه مسؤولیت د پورته کولو لپاره به دانښه فیصله نه وي چې ځان ته پخپله برائت ورکړو.

ما تر خپله وس ، توان او ستعداده او تر خپل لنډ، تنګ ادراکه کوشش او هڅه کړې چې د دی ستونزو عوامل وڅیړم او پایلې یې په ګوته کړم.

لکه څنګه چې مي په څیړنه کې پنځه اساسي او دوه عارضي مشکلات وڅیړل هغه راته په څیړلو دا نتیجه پلاس راکوي چې رشتیا د افغانستان لپاره په لنډ مهاله او اوږد مهاله توګه د ستونزو بررسي او د هغو وحل ته اړتیا لرو چې په سوله ییزه او امنیتي فضا کې

د وروروليٰ ژوند وکړو، دلته باید ووایم چې د مشکلاتو حل اسانه او ساده کار نه دی چې په سادګۍ اواسانه ډول پرې اقدام وشي، دا یوي اوږدې پروژې ته اړتیا لري چې تر امینو لاسونو لاندې پرې کار وکړای شي، لکه څنګه چې دا مشکلات او ستونزې په تدریجي توګه زیږیدلي او پیدا کړل شوي او بیا د پیچلتیا حد ته رسیدلیدي همداسې په تدریجي توګه حل کیدلي شي. په ځانګړي توګه ښوونه او روزنه، قومي جوړښت، او ځیني نوري ستونزې هم تدریجي فکر، تحقیق او څیړنې ته اړتیا لري داچې نوري ستونزې هم لویې ستونزې دي خو بیا هم د ښوونې او روزنې په نسبت لږ وخت ته اړتیا لري.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

په هر صورت په افغانستان کې د اخوت او وحدت فضا رامنځ ته کیدل یوازې او یوازې په خالصه اسلامي مفکوره او افغاني طریقه باندې منځ ته راتللای شي، خو دا پکښې تر ټولو ضروري خبره ده چې صداقت علمیت پوره پوهه او قوي تحمل موجود وي، دا ځکه چې اسلام یوائځنی ماده ده چې د ټولو افغانانو تر منځ بې له توپیره، بې له شک او تردیده د یقین ماده ده چې په ټول هیوادکې څوک پرې اعتراض نه لري، بغاوت ترې نه کوي، که بالفرض د بهرنی لاسوهنې په لمسون په زروافغانانوکې یوهم پیدا کیږي نو هغه ته شاذ اونادر ویلای شو چې په نه څه باندې شمیرل کیږي، مانا دا چې د افغانستان د بنسټیز مشکل بیخ اېستل د توافق په ماده سره کیږي خو اسلام به د دی اجنډا په سرکې وي.

کله چې موږ د اسلام خبره کوو ماناداچې د الله ﷻ او د رسول الله ﷺ ټولو اوامرو ته ځان تسلیمول دی که هر مسلمان د اسلام په

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولنې سره خوندي دي

دعوه کې صادق او ریښتونی وي نو له اسلام څخه بغاوت نه شي کولای او نه یې کوي.

قومي سپین ږیري، د قوم علمای کرام، سادات او مخور خلک، علمي کدرونه په دې اړه ښه او مثبت رول ادا کولای شي، ترڅو د اسلام تر مبارک عنوان لاندې صادقانه مذاکرې، ټولني او جرګې ته لاره ولټوي ترڅو د بې اتفاقۍ او وېش مخه ونیول شي او یوه اسلامي ټولنه رامنځته کړای شي.

لکه څنګه چې مو په څېړنه کې دکلتور یادونه کړې دا ضروري ده چې د ټول افغان ملت کلتور چې له اسلامي قوانینو سره ټکر ونه لري پوره په نظر کې ونیول شي ترڅو د یوه پلوه د خلکو احساسات زخمي نه شي، او له بل پلوه هره افغاني ټولنه اسلامي کلتوري صبغه ولري، له شک او تردید پرته له بهرني سازش او نفوذ څخه ځانګړې سالمه

پاتې شي. په همدې توګه کیدلای شي د مخالفت ټول اړخونه قناعت حاصل کړي، له دې سره سره د پوره اعتماد فضا جوړه شي، مانا دا چې د ستونزې لپاره په اسلامي چوکاټ کې د علمای کرامو قومي مشرانو او ساداتو رول په درانه احترام په بشپړ ناپیلتوب ډیر مهم دی. همدغه نسخه کیدلای شي د افغانانو د زخمونو او کړاونو دوا او دسیمي لپاره شفا وګرځي، کله چې موږ د جرګې خبره کوو له هغه سره جوخت د ناپیلتوب خبره کوو مطلب یې دادی چې افغاني کلتور او افغاني عنعناتو ته خامخابايد د پردیو لاسونه ننه نه وځي، همدارنګه داسې مهمو نسخو ته د هغو نفوذ او رول لاره و نه مومي چې دهغه په نتیجه کې به د دغې نسخې مثبت اثر له منځه ولاړ شي له دې کبله به د افغانانو د ګڼو ناروغیو لپاره دغه مجربه نسخه دهیوادوالود بې اعتمادی په خاطر شنډه شي، کیدای شي د ډیرو بهرنیو دښمنانو هدف همدغه وي چې هر وخت جرګه جرګه یادوي او

د کتاب ټول حقوق له خپرندویي ټولنې سره خوندي دي

بیا ترې خپله ګټه اخلي والله تعالی اعلم.

د افغانستان بهرني او کورني سیاستونه باید د اسلام په چوکاټ کې د اسلامي اساساتو او ملي غوښتنو په پوره نظر کې نیولو سره جوړ شي. د هغو اشخاصو چې مطلق د خپل مال، عزت، منصب، منطقي ګټې ورته تر ټوله هیواد او هیوادوالو اولویت لري او ترجیح ورکوي

د هغو نظرونه باید مردود وبلل شي او د هغو موقت نفوذ د دې سبب ونه ګرځي چې د ټولو هیوادوالو یا د اکثریت احساسات مجروح کړي، بهرني سیاستونه چې تر ډیره یو قطبي اړخ لري پر دوستي او دښمني تعبیریږي، لیدل کیږي چې تر ډیره پټ او په محدودو خلکو پورې تړلي دي چې د هغو روابط او پلانونه غلاته ورته مثال لري که څه هم په اصطلاح ملي منافع په نظر کې نیول شوي وي خو بیا هم

ډېر منفي اړخونو ته پام نه وي شوي اړینه ده چې د اسلامي چوکاټ په غلبېل کې چاڼ او صاف شي او د اسلام تایید ترلاسه کړي، همدارنګه د اتفاق او اختلاف اړخونه یې ښه وڅېړل شي. د پردیو هیوادونو له یرغل او یرغمل کیدو، همداسې د هغو له تاثیر څخه محفوظ او وژغورل شي ترڅو د خلکو د رضامندی سبب وګرځي. د هغو د اعتماد پوره حفاظت وشي، دیني او عصري ښوونه او روزنه په متوازنه توګه او پوره پاملرنه پرمخ ولاړه شي. د هر وخت حکومتي واکدار باید د دواړو سیکټورونو اهمیت له نظره ونه غورځوي. د مدرسي او مکتب په پیاوړتیا کې جدي پام لرنه وکړي ترڅو ټول هیواد له دې لوی نعمت څخه پوره برخمن شي.

که څه هم دا ښکاره خبره ده چې د نړۍ ډیرغیراسلامي هیوادونه له ښوونځیو سره خپله بې حده او ډیره لوالتیا ښیې، په ځانګړي توګه د ښځو په تعلیم او تربیه او د هغو په روزنه کې ډیرجدیت لري، مګردا خبره هم ډېره اړینه ده چې زموږ جامعه تر ټولو وړاندي مذهبي اسلامي پوهي تعلیم او تربیې ته اړتیا لري، ټولي کورنۍ ټول قومونه له دې زده کړي سره خپله لیوالتیاښیې او هم ورته اړتیا لري، دا غلطه خبره او احمقانه مفکوره ده چې یو افغان دې د خپلو هیوادوالو اړتیا او لیوالتیا په یو اړخیزه توګه له نظره وغورځوي او بهرنۍ ایډیالوژۍ او لیوالتیا ته دی ښه راغلاست ووا یې. د هر حکومت لپاره په اسلامي جامعه کې اړینه او ضروري ده چې دواړو اداروته په نه تبعیض سره پاملرنه وکړي. یوه هم له نظره ونه غورځوي په بهبود کې یې مرسته او کومک وکړي. د فارغینو لپاره یې په احترام سره د هغو د برخلیک په اړه اقدام وکړي، هغه ببلتون ته ډیره پاملرنه وشي چې د ډیر وخت په تیریدو سره د کرکي، نفرت، نفاق او بالاخره د نورو بدمرغیو او بدبختیو سبب ګرځیدلي یا ګرځي، چې په

ښوونځیو او مدرسو کې پر دیني او مذهبي روحیه سمبال د لایقو استاذانو شتون، هر طالب ته په مساوي توګه د لیاقت او استعداد په پام کې نیولو سره امتیاز، درجه او داسې نور، په نصاب کې دمذهبي کتابونو داخلیدل او هغو ته پوره پاملرنه کول، د مکاتبو او مدرسو د استاذانو او شاګردانو په منځ کې انجمنونه اوګډ مجلسونه جوړول، هغو ته مساوي امتیازات، ډالۍ او جایزي ورکول ترڅو د زړو په نژدی کولو سره د هغو د ذهنونو د شکونو او تهمتونو لریوالي راشی له یو او بل سره یې مینه او محبت پیدا شي. په هېواد کې دننه دلایقو او ښو استاذانو چې دعالي تحصیلاتو درلودونکي ماهر او ځیرک اشخاص وي، همدا سې د هغو د تجربو لپاره تجهیزات چې په عملي ډول دساینس او تکنالوجۍ په اړه کمک کوي تمرکز وشي، ترڅو د نوو شاګردانو لپاره په خپل هیواد کې د زده کړي زمینه برابره شي او کوشش وشي چې له بهرنیو مفکورو او دسیسو څخه د زده کوونکو دماغونه وژغورل شي، په مکاتبو او مدارسوکې د زده کړي په ټولو درسونو کې اړینو مضامینو ته وخت ځانګړی شي، همدارنګه په مکاتبو او مدرسو کې په اسلامي عنعناتو افغاني فرهنګ باندې زده کوونکي مکلف شي خو لږ تر لږه استاذان باید دا عمل پلی کړي. د هغه په اهمیت باندې باید شاګردان ښه پوه کړي، په اوونۍ، میاشت او کال کې باید حداقل یو ځلي د مدرسو او مکاتبو د زده کوونکو په منځ کې د ازمویني مسابقات تر سره شي، همدارنګه د دې پر ځای چې زده کونکي بهر ته د روزني لپاره ولیږدول شي دننه استاذان راوستل شي ترڅو زده کوونکي د خپل مذهب او کلتور په غیږ کې ستر او وروزل شي، چې په دې کار سره کیدای شي فاصله نوره هم لیري شي، په دې سره به هماهنګي او اتفاق هم راشي ټول زده کوونکي باید د نورو مختلفو مضامینو لکه مذهب، ساینس،

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

سیاست، اقتصاد تاریخ، جغرافیه او نورو علمونو په اهمیت پوره پوی شي، ترڅو په خپلوکې د مختلفو نظرنو درناوی وکړي، جغرافیایې ستونزي چې د ډیورند د کرښې سره یې هم اړین توب لیدل کیږي په ستراتیژیکي ډول دګاونډیو هیوادونو او لیري پتو د زبر ځواک هیوادونه چې د خپلو ګټو یا ارزښتونو په پام کې نیولو سره زموږ هیواد ته لاسونه راغځوي تر ډیره زموږ د هیواد په مثبته پالیسي او ټینګ وحدت پورې اړه لري، که موږ ددوستۍ او دښمنۍ یو اړخیزه پالیسي ولرو ځپاندوهلي ټولنه او جامعه مو په خپل کور او دباندې منطقه کې پراګنده اوسي نو دې ته به ښه زمینه مساعده شي چې هر بهرنی دښمن له همدغه حالته بده استفاده وکړي، چې څه یې زړه غواړي هغه راباندې وکړي، وینه به مو وړیا وې، قدر به مو کم او قوت به مو پر نه څه شمار وي، غم به مو د بل لپاره خوشحالي وي. په شکایت او ژړا پوري به مو خلک خاندي، دژوند په برخلیک اوسرنوشت به مو دښمنان د دوستۍ او دښمنۍ په نامه په ډیره اسانۍ سره لوبې کوي، ورونه او خویندی به مو د خیر لاس دوست او دښمن ته ورغځوي، څوک به مو وژني، څوک به مو پلورې، څوک به مو د خپل ناروا هدف لپاره په تورو جیلونوکې بې تحقیقه او محکمې غورځوي په یوه او بل نامه سره به چې څه یې زړه غواړي هغه راسره کوي. د ډیره وهمه او ویري به څوک د بېګناه خلکو شفاعت هم نه سي کولای.

جغرافیا یې ستونزه زما په اند تر هغه وخته نه شي حل کیدلای ترڅو زموږ پاشلی ږغ یو نه شي او خپل مینځي اختلافات او ځان ځاني مو په یوه مخلصه او یوه ښه ټولنه بدله نه شې ځکه چې دادومره ستونزه ده چې یوه قوم او ټبرته یې نسبت نه سې کیدلای اونه دخاصي منطقي سره تړاو لري. دا تر ټولني او ټبرونوپوري تړاونیسي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د تاریاکو او چرسو کښت جغرا فیایې ارزښت ته ورته ستونزه ده چې زموږ د ځانځانۍ، بې اعتمادی اونفاق نه ریښه اخلي ځانګړې باندېونه تشکیلوي، د افغانستان دښمنان تري ناوړه ګټه اخلي. مخدره مواد بندول یوه داسې قوت ته اړتیا لري چې ملت ورسره په صادقانه توګه همغږی وي او په غم کې یې ځان شریک وبولي.

بدنامي یې

د ځان بدنامي او ګټه یې د ځان ګټه او تاوان یې د ځان تاوان او بری یې د ځان بری وبولي، نه په زور او قوت، نه په مرګ او بند سره ددې کار مخه نیول کیږي، لنډه دا چې دافغانستان د وحدت لپاره د افغانانو جرګه په کار ده. د جرګې لپاره اسلامي چوکاټ او په نهایې ډول ناپیلتوب په کار دی. د ناپیېیلتوب او اسلامي چوکاټ د پوهولو لپاره، علمای کرام، سادات، محترم شخصیتونه، قومي مشران او ربښتوني صداقت اوزړه سوی په کار دی، خو یو شی چې تر هر څه مهم دی هغه دادی چې د جرګو مرکو ابتکار باید د افغانانو په خپل لاس وي او پخپل کورکې یې له خپل مذهب او عنعناتو سره سمه جوړه کړي چې د داسې حرکت تر شا ټولنه په ټینګه ودریږي چې په مستقله توګه د دین، وطن او ملت سره مخلص وي. دغه لرغونی اسلامي هیواد نه په بهرنیو قوتونو، نه په بهرنیو زهرجنو افکارو، نه په غربي فاحشه ډموکراسي او کمونستي نظامونو او نه په خونړیو جنګونو، وژلو، نیولو سره جوړیږي ترڅو د هر ملت په ځانګړنه حل و نه موندل شي، زموږ د هیواد ځانګړتیا د جرګو اسلامي او قومي عنعناتو، د استقلال او خپلواکۍ غرور، پر علمای کرامو ساداتو مشرانو باندې نیک ګومان او غوږ ورته نیول، د مشرانو احترام، د هغو په وینا عمل کول، خو دا ټول په اسلامي چوکاټ کې، په افغاني ابتکار پوري اړه لري ترڅوهیوادوال درباندې اعتماد او باوروکړي.

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

الله پاک دې وکړي چې زما دغه نیمګړې لیکنه ستاسي درنو لوستونکو وروڼو او خویندو د توجه وړ وګرځي ستاسو د دعاپه هیله والسلام.

لوی څښتن فرمایي:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡۖ فَإِن تَنَٰزَعۡتُمۡ فِي شَيۡءٖ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلًا ٥٩ ﴾ [النساء:۵۹]

ژباړه: ای مومنانو! د الله حکم او د رسول حکم او د خپلو چارواکو حکم ومنئ، که مو په څه کي شخړه سره راغله ، نو الله او رسول ته يې وروګرځوئ، که (رشتيا) تاسي پر الله او د آخرت پر ورځ ایمان لرئ. دا غوره او په انجام کي ډېره ښه ده.

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

شعر

دښمن وخوړل بانډونه د نفاق ... وران ويجاړ وې ټول کورونه د نفاق

د غليم په وړاندې سم درېدای نه سی ... ډلی سولی مات فوجونه د نفاق

د ليوانو ومنګولو ته به لويږي ... جدا سوي شاذ پړ کونه د نفاق

د حرم مال اوعفت ساتلای نه سي ... سوړي سوړي ديوالونه د نفاق

سيال به نوي د سيالانو په ټولۍ کي ... چې پرانيستي وي ډېر ورونه د نفاق

د پنا دښتونه خوري هډوکي واړه ... لار چې واخلي کاروانونه د نفاق

درنده د ښکارپه نخښه هغه ګوري ... لټوي چې پټ رغونه د نفاق

د کتاب ټول حقوق له خپرندويې ټولنې سره خوندي دي

دښمنان به يې په هر تصميم خبرېږي ... ساتل کيږي نه رازونه د نفاق

په حاصل به يې ودان کورونه نه سي ... په سيلۍ چې سي باغونه د نفاق

ملتونه به يې ورک سې په نړۍ کې ... وروسته پاته هيوادونه د نفاق

بې ذلته به نورهيڅ ګټلای نه سي ... ځوک چي پورته کې سوالونه د نفاق

وچ لانده به يې د اورپه مخ لوګی سي ... چي تعقيب کي ځوک جنګونه د نفاق

مزه نه کوې که هر څومره رنګين سي ... مجلسونه ، محفلونه د نفاق

نتيجه د اثبات نه لري هيڅکله ... که مظبوط هم وي فکرونه د نفاق

ضعيف هر کله د هغه چا خادم دی ... ماتوې چې زنځيرونه د نفاق